

Trygve Buch Laub

Danskernes motions- og sportsvaner 2011

Grundrapport

IDRÆTTENS ANALYSEINSTITUT

Danskernes motions- og sportsvaner 2011

Trygve Buch Laub

IDRÆTTENS ANALYSEINSTITUT

DANSKERNES MOTIONS- OG SPORTSVANER 2011

Forfatter: Trygve Buch Laub

Medforfatter: Maja Pilgaard

Udgivelsesår: Februar 2013

Pris: 200 kr. inkl. moms, ekskl. forsendelse

Oplag: 2.000

Grafisk tilrettelæggelse: Tegnestuen Trojka

Tryk: Rosendahls

Forsidefoto: Colourbox

ISBN 978-87-92120-51-9

ISBN 978-87-92120-52-6 (elektronisk version)

Udgiver: Idrættens Analyseinstitut

Kanonbådsvej 4A, 1437 København K

T: +45 32 66 10 30

E: idan@idan.dk

W: www.idan.dk

Offentliggørelse: Det er tilladt at citere fra denne bog, herunder at benytte tabeller og figurer med følgende kildeangivelser på tabeller og figurer: "Kilde: Danskernes motions- og sportsvaner 2011, Idrættens Analyseinstitut."

Ved brug af større uddrag fra bogen i skriftlige sammenhænge skal det af teksten eller i en henvisning fremgå, at "Undersøgelsen 'Danskernes motions- og sportsvaner 2011' er udarbejdet af Idrættens Analyseinstitut med støtte fra Lokale og Anlægsfonden, DIF, DGI, Dansk Firmaidrætsforbund, Kulturministeriet og Team Danmark."

FORORD

Denne grundrapport præsenterer de overordnede resultater af undersøgelsen 'Danskernes motions- og sportsvaner 2011'. Som sådan har den form af en kommenteret tabelrapport, der dog metodisk stikker dybere i dataanalysen, men ikke i den kommenterende tekst bevæger sig ind på de idrætspolitiske perspektiver og konklusioner på den baggrund. Der er med andre ord tale om et materiale, hvor der i vidt omfang er konsensus om spørgeskemaer, metoder og resultater mellem alle interessenter bag undersøgelsen.

Datamaterialet er omfattende og vil senere i forskellige sammenhænge indgå i en række opfølgende specifikke delanalyser og temanotater og som delelement i andre undersøgelser, der kan bidrage til debat, viden og perspektivering af trends og tendenser på idrætsområdet.

Undersøgelsen har modtaget økonomisk støtte til dataindsamlingen og dele af analysearbejdet i 2012 og 2013 fra de fire kerneinteressenter bag undersøgelsen, Lokale og Anlægsfonden, Danmarks Idræts-Forbund, DGI og Dansk Firmaidrætsforbund. Kerneinteressenterne indgår desuden i projektets styregruppe. Analysearbejdet er primært finansieret gennem Idrættens Analyseinstituts grundbevilling fra Kulturministeriet. Desuden har Kulturministeriet og Team Danmark ydet økonomisk støtte til specifikke dele af projektet. Til bidragyderne skal lyde en tak for økonomisk støtte og generelt fagligt engagement i undersøgelsen.

Også tak til dem, undersøgelsen handler om: De knap 6.000 danskere fra 7 til 92 år, der med deres svar på omfattende spørgeskemaer har skabt fornyet indsigt i idrætsvanerne blandt børn og voksne og særligt gode betingelser for at sammenligne data med den seneste, lignende undersøgelse fra 2007. Dengang publiceredes ligeledes en grundrapport (Pilgaard 2008), som senere blev udbygget med en udvidet, mere tolkende og diskuterende analyse, 'Sport og motion i danskernes hverdag' (Pilgaard 2009). Begge udgivelser kan downloades gratis på www.idan.dk.

Denne grundrapport er udarbejdet af analytiker Trygve Buch Laub i samarbejde med analytiker og ph.d. Maja Pilgaard, der særligt har assiste-

ret med afsnittene om barrierer for idrætsdeltagelse og brug af faciliteter. En stor tak til Maja Pilgaard for godt samarbejde og sparring undervejs i processen. Også tak til øvrige kolleger på Idrættens Analyseinstitut for bistand med korrektur, opsætning og almindelig sparring i forbindelse med udarbejdelsen af denne grundrapport.

En tak skal også lyde til professor Bjarne Ibsen og ph.d.-stipendiat Karsten Østerlund fra Institut for Idræt og Biomekanik ved Syddansk Universitet for gennemlæsning og gode kommentarer.

København, januar 2013

Trygve Buch Laub og Henrik H. Brandt
Idrættens Analyseinstitut

FORORD	3
RESUME	7
METODE	10
Repræsentativitet	11
Analyse og formidling	12
Kan vi stole på tallene?	13
Flere mål for idrætsaktivitet	15
BØRNS IDRÆTSDELTAGELSE	18
Tid til idræt	21
Indflydelsen fra mor og far	26
Valg af aktiviteter	27
Idrættens organisering	34
Frivilligt foreningsarbejde	45
Konkurrenceidræt	48
VOKSNES IDRÆTSDELTAGELSE	50
Tid til idræt	57
Idræt og social baggrund	63
Valg af aktiviteter	70
Idrættens organisering	80
Foreningsmedlemskab og frivilligt foreningsarbejde	92
Konkurrenceidræt	97
Sociale forskelle i aktivitetsvalg og organiseringsform	101
BARRIERER FOR SPORT OG MOTION	106
Årsager til foreningsstop	113
FACILITETER	121
Her dyrker børn idræt	122
Her dyrker voksne idræt	124
Tilfredshed med idrætsfaciliteterne	129
LITTERATUR	135
Bilag 1: Baggrundsdata – børn	139
Bilag 2: Baggrundsdata – voksne	142
Bilag 3: Vægtning – voksne	146
Bilag 4: Facilitetsafsnittets metode	148

RESUME

Idrætsdeltagelsen i den danske befolkning er kun gået én vej, siden man første gang spurgte til emnet i 1964. I denne undersøgelse af danskernes motions- og sportsvaner, hvis data blev indsamlet i efteråret 2011, svarede 86 pct. af børnene (7 til 15 år) og 64 pct. af de voksne ja.

Børn

De 86 pct. idrætsaktive børn svarer til en lille og ikke statistisk signifikant stigning på to procentpoint siden forrige undersøgelse i 2007. De mest idrætsaktive er børnene i alderen 7 til 9 år, hvor 89 pct. normalt dyrker motion/sport. Blandt 10-12-årige er 86 pct. idrætsaktive, og blandt de 13-15-årige er det 81 pct. Lidt flere drenge end piger giver udtryk for at dyrke motion/sport, men forskellen mellem kønnene er ikke signifikant.

Fodbold er (stadig) den mest populære aktivitet blandt børn og unge op til 15-års-alderen med 46 pct. aktive. Herefter kommer svømning med 38 pct. og gymnastik med 27 pct. Fodbold, svømning og gymnastik har ligesom flere andre af de mest populære aktiviteter blandt børn det til fælles, at de i stor udstrækning finder sted i idrætsforeninger, og samlet set har mellem otte og ni ud af ti børn dyrket idræt i klub/forening regelmæssigt i løbet af det foregående år.

Foreningsidræt er mest udbredt blandt de yngste børn, mens selvorganiseret idræt på egen hånd og aktiviteter i private/kommercielle centre i højere grad tiltrækker de lidt ældre børn og unge. Drenge dyrker lidt oftere idræt på egen hånd, mens piger dobbelt så ofte er aktive i private/kommercielle centre som drenge.

Selvom listen over de mest populære idrætter blandt børn ikke har forandret sig stort over de seneste år, er der en interessant forskel, idet børnene i den seneste undersøgelse lader til at fokusere deres idrætsaktiviteter mere og ganske enkelt dyrker færre idrætter hver især. Fra i gennemsnit 3,9 forskellige aktiviteter eller sportsgrene pr. idrætsaktivt barn i 2007 til 3,2 aktiviteter i 2011. Færre idrætter pr. barn er ikke ensbetydende med mindre aktivitet, men det kan være et resultat af, at en række for-

eningsidrætter som eksempelvis fodbold i stigende grad satser på træning og aktiviteter gennem hele året og således rokker ved den ellers udprægede praksis at supplere udendørs idræt i sommerhalvåret med indendørs idræt i vintermånederne.

Børnenes store foreningsaktivitet afspejler sig også i de fysiske rammer for børnenes motion og sport. Børns aktiviteter finder oftest sted i egentlige idrætsanlæg som almindelige idrætshaller, udendørs baner som fodboldbaner eller særlige lokaler som svømmehaller og rideanlæg.

Blandt de relativt få børn og unge, der ikke er idrætsaktive, er de oftest nævnte årsager hertil, at de bruger tiden på venner eller andre fritidsinteresser, eller at de ganske enkelt ikke gider eller har interesse for motion/sport (længere).

Voksne

Voksne danskeres idrætsdeltagelse er steget signifikant fra 56 pct. i 2007 til 64 pct. Til tallene knytter sig en række metodiske overvejelser og forbehold, som gennemgås i det følgende, og som løbende inddrages i denne grundrapport. Men undersøgelsen af danskernes motions- og sportsvaner 2011 efterlader det klare indtryk, at motion og sport i fritiden har appelt til stadig flere voksne danskere i alle aldre.

Der er kommet væsentligt flere idrætsaktive til blandt folk i 20'erne, 30'erne og 40'erne. Det er dog samtidig disse aldersgrupper, der bruger mindst tid på idræt, og det kan derfor diskuteres (og bliver det i denne grundrapport), om den såkaldte 'hængekøje-effekt'¹, som undersøgelsen fra 2007 klarlagde, er forsvundet i de senere år. Idrætsdeltagelse er i dag nogenlunde lige udbredt blandt voksne i alle aldre fra 16 år og opefter, dog med et lille dyk til 58 pct. idrætsaktive i aldersgruppen 70 år+. Kvinder og mænd er stort set ligeligt repræsenterede i den idrætsaktive befolkning.

Motionsløb er ny topscorer på listen over de mest populære aktiviteter blandt voksne. Med en andel på 31 pct. er det i alt knap hver tredje voksne dansker, der angiver at have dyrket motionsløb regelmæssigt inden for det

¹ Et udtryk for, at en streg, der grafisk illustrerer idrætsdeltagelsen i de forskellige aldersgrupper, får form som en hængekøje, fordi de midterste aldersgrupper har den laveste idrætsdeltagelse.

seneste år. Nummer to og tre på listen er styrketræning og vandreture (der var nr. 1 i 2007). Det er især de væsentligt mere idrætsaktive aldersgrupper fra 20-49-års-alderen, der har taget motionsløb som fleksibel og i helt overvejende grad selvorganiseret idrætsaktivitet til sig. Der er samtidig en let øget tendens blandt voksne til at deltage i konkurrencer og lignende, som er særligt tydelig i disse aldersgrupper og blandt såvel folk i som uden for foreningsidrætten.

Samlet set peger det på, at en stor del af forklaringen på den øgede idrætsaktivitet blandt voksne danskere i almindelighed og folk i 20'erne, 30'erne og 40'erne i særdeleshed skal findes i den stigende udbredelse af motionsevents og især den brede vifte af løbsarrangementer, der henvender sig til folk både i og uden for den organiserede idræt og folk med meget forskellige forudsætninger og ambitioner med motion/sport.

Størstedelen af voksne danskere dyrker idræt på egen hånd eller i uformelle grupper med andre. Idrætsforeningerne har dog med 41 pct. af den voksne befolkning inden for rammerne også fat i en stor del, men det er tydeligt, at der sker et fald i befolkningens aktiviteter i idrætsforening gennem teenageårene.

Når voksne danskere er aktive, foregår det derfor også typisk i andre rum og rammer end børnenes aktiviteter. De mest populære faciliteter til idræt for voksne er ikke egentlige idrætsfaciliteter, men offentlige områder som naturen/skoven og veje, gader og fortove i byen. Fitnesscentre er ligeledes en idrætsarena, hvor voksne kommer langt hyppigere end børn, og kvinder noget hyppigere end mænd.

Når voksne danskere ikke er idrætsaktive, angiver de som oftest manglende tid eller dårlig form som årsager.

METODE

I 1964 blev et bredt udsnit af danskerne som en del af den første kulturvaneundersøgelse spurgt om deres idrætsvaner. Dengang lød det centrale spørgsmål: 'Dyrker De sport?'. Formuleringen har over årene kun ændret sig meget lidt og senest til 'Dyrker du normalt motion/sport?' i forbindelse med undersøgelsen i 2007. Dengang var idrætsspørgsmålene blevet frakoblet kulturvaneundersøgelsen og gjort til en selvstændig, udvidet undersøgelse af danskernes motions- og sportsvaner i regi af Idrættens Analyseinstitut².

'Danskernes motions- og sportsvaner 2011', som præsenteres i denne grundrapport, er på samme vis en selvstændig undersøgelse. Indsamling af data blev foretaget af SFI Survey og igangsat i midten af oktober 2011 med udsendelse af spørgeskemaer til mere end 13.000 danskere over 7 år. Børn i alderen 7 til 15 år modtog et spørgeskema på 14 sider, mens voksne modtog et lidt mere omfangsrigt spørgeskema på 20 sider.

Der blev rykket for besvarelser telefonisk to gange blandt de respondenter, hvor det var muligt at finde et gyldigt telefonnummer. De respondenter, der ønskede det, fik tilsendt et nyt spørgeskema. De respondenter, som det ikke lykkedes at komme i telefonisk kontakt med, fik to rykkere tilsendt, begge gange med et nyt spørgeskema. De sidste spørgeskemaer kom retur og blev registreret i januar 2012.

I alt blev der sendt 13.199 spørgeskemaer ud til børn og voksne. Heraf blev 46 til voksne og 3 til børn dog aldrig modtaget på adressen³, hvilket ændrer det samlede antal udsendte spørgeskemaer til 13.150. Resultatet af undersøgelsens dataindsamling kan ses i tabellen herunder.

2 Læs mere om metode og udvikling af spørgeskema i forbindelse med undersøgelsen i 2007 i Pilgaard (2008:13f, 2009:11f).

3 Enten på grund af dødsfald eller fraflytning til udlandet eller ukendt adresse.

Tabel 1: Undersøgelsens datagrundlag.

	Total	Børn	Voksne
Udsendte spørgeskemaer	13.150	4.076	9.074
Besvarede spørgeskemaer	5.992	2.035	3.957
Svarprocent	45,6	49,9	43,6

Med i alt godt 2.000 besvarelser fra børn og knap 4.000 fra voksne kom undersøgelsens samlede svarprocent op på lige over 45, hvilket er i den lave ende og en smule lavere end de 49 pct. fra undersøgelsen i 2007. Det er dog forventeligt for en undersøgelse med et spørgeskema af et så relativt stort omfang og snævert emne i en tid med stigende spørgeskema-træthed i store dele af befolkningen.

REPRÆSENTATIVITET

Hvordan de knap 6.000 børn og voksne i undersøgelsen fordeler sig på køn, alder og øvrige baggrundsvARIABLE som familieforhold, etnisk baggrund og uddannelse, er uddybet og illustreret i bilag 1 og 2 til denne rapport.

Helt overordnet rammer stikprøven blandt børn i alderen 7 til 15 år ganske godt den faktiske køns- og aldersfordeling i den samlede population. Blandt voksne er der dog nogle skævheder, som ikke ligger inden for, hvad man kunne forvente, hvis stikprøven skulle være fuldstændig repræsentativ på mere end 9.000 tilfældigt udvalgte voksne danskere. Det er et kendt problem i den kvantitative forskning, at visse befolkningsgrupper er flinkere til at svare på spørgeskemaer end andre, og det er derfor ikke nogen stor overraskelse eller afvigelse fra tidligere idrætsvaneundersøgelser, at der blandt respondenterne er en lille overrepræsentation af kvinder, midaldrende og folk med længerevarende uddannelse.

Som noget nyt opererer undersøgelsen af danskernes motions- og sportsvaner 2011 dog med en vægtning af voksnes svar på de mange spørgsmål om idræt. Vægtningen tager højde for skævhederne på køns- og aldersfordelingen blandt de voksne respondenter. Det har dog ikke været muligt at vægte på baggrund af uddannelse, som i tidligere undersøgelser

såvel som denne grundrapport viser sig at have indflydelse på idrætsdeltagelsen. Baggrunden for vægten, en sammenligning af stikprøven med befolkningen som helhed og de præcise faktorer, hvormed forskellige grupper er vægtet, findes i grundrapportens bilag 2 og 3.

ANALYSE OG FORMIDLING

Med knap 6.000 besvarede spørgeskemaer på henholdsvis 14 og 20 sider er det et meget omfattende datamateriale, som undersøgelsen af danskeres motions- og sportsvaner har tilvejebragt. Uden at være udtømmende for den viden, der er indlejret i datamaterialet, præsenterer denne grundrapport nogle overordnede og centrale resultater og analyser i to hovedafsnit om børn og voksnes idrætsvaner.

De statistiske analyser i denne rapport sigter hovedsageligt mod at fremlægge data så enkelt og overskueligt som muligt. Der er derfor i de forskellige afsnit hovedsageligt gjort brug af simple frekvenstabeller og krydstabeller, hvor sammenhænge primært med køn og alder er testet. Der er foretaget Chi²-signifikanstests, som viser, om en sammenhæng kan siges at bero på tilfældigheder. I enkelte, simple krydstabeller er Chi²-værdien (χ^2) noteret, mens det i mere omfattende tabeller med flere krydsninger (eksempelvis mellem flere forskellige idrætter og køn og alder) med **fed** er noteret, om en given sammenhæng er statistisk signifikant. Skæringspunktet for signifikans er i denne undersøgelse en p-værdi under 0,05, hvilket betyder, at en given sammenhæng vurderes som statistisk signifikant, når sandsynligheden for, at den beror på tilfældige udsving i data, er mindre end 5 pct.

Hvert afsnit i grundrapporten afsluttes med en sammenligning af afsnittets resultater med tal fra tidligere undersøgelser, typisk fra 2007-undersøgelsen, men undertiden også med længere tilbageblik. Der er lavet test på statistisk signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 ved hjælp af 95 pct. konfidensintervaller.

Til enkelte tabeller og figurer i det følgende er der dog ikke knyttet nogle statistiske tests. Det er hovedsageligt tilfældet, når der er tale om grafisk fremstilling af simple frekvenser (hvor sammenhæng med køn og alder typisk allerede vil være beskrevet og testet statistisk i foregående tekst) eller tabeller, der indeholder data fra forskellige typer af variable eller flere end to forskellige år og derfor ikke kan testes på nogen enkel og

gennemskuelig måde. Også i disse tilfælde vil tallene blive beskrevet nærmere i den tilknyttede tekst.

I grundrapportens mange tabeller og figurer angives kun hele tal uden decimaler for ikke at give et misvisende indtryk af overdreven præcision i estimaterne. Søjler og streger i figurerne er dog baseret direkte på undersøgelsens præcise tal. Kort sagt, så afspejles data grafisk så præcist som muligt, mens det i tal og bogstaver præsenteres så metodisk forsvarligt som muligt. Derfor kan søjler og streger i enkelte figurer have lidt varierende højde, selvom de er udtryk for samme afrundede tal.

KAN VI STOLE PÅ TALLENE?

Til trods for den store stikprøve, vægtning af data og gennemgående statistiske tests er det relevant at spørge, om tallene er til at stole på. Der er faldgruber i alle typer af undersøgelser, og de metodiske forbehold i denne indledende del af rapporten er et udtryk for bestræbelsen på, at data fremlægges så ærligt og redeligt som muligt uden at affeje alternative fortolkninger eller kritik af præmisserne.

Der er nemlig en række centrale forbehold og forudsætninger, man bør forholde sig til i den kvantitative forskning. Da vi undersøger en adfærd (idrætsaktivitet), der i almindelighed i dag opfattes som positiv og ønskværdig, er det tænkeligt, at folk, der deltager i undersøgelsen, har en tendens til at angive en mere positiv – i dette tilfælde en mere idrætsaktiv – adfærd end det reelle billede af vedkommendes hverdagsliv (Bille et al. 2005:42-43).

Også uden at der er tale om mere eller mindre bevidst pyntning af sandheden, kan data komme til at misrepræsentere sin population (i dette tilfælde børn og voksne i den danske befolkning). Det kan ske ved, at der er systematik i, hvem der svarer, og hvem der ikke svarer på spørgeskemaet. Der kan således forekomme en selvselektion af idrætsaktive, alene fordi den idrætsaktive del af befolkningen kan tænkes at være mere tilbøjelig til at svare på et spørgeskema om motions- og sportsvaner.

Vi kan ikke vide med sikkerhed, om respondenterne i denne undersøgelse har pyntet på deres svar for at give udtryk for en mere 'ønskværdig' adfærd, end de reelt har, eller om det i overvejende grad er de idrætsaktive, der har valgt at svare på spørgeskemaet. Men der er metoder til at vurdere og validere data, som også er anvendt i denne sammenhæng.

Der findes ikke centrale registerdata på idrætsområdet, som undersøgelsens tal kan vejes op imod for at anskueliggøre en eventuel skævhed. Det nærmeste, vi kommer, er estimerede samlede medlemstal⁴ fra idrætsorganisationerne og fitnesscentre, og på baggrund af disse kan vi konstatere, at den samlede andel foreningsaktive børn og voksne, og andelen af voksne, der tilkendegiver at dyrke idræt i private/kommercielle centre, ikke er skudt helt ved siden af målet. Når 41 pct.⁵ af de voksne respondenter i denne undersøgelse giver udtryk for at have dyrket foreningsidræt regelmæssigt inden for det seneste år, er det med andre ord et realistisk bud på andelen i den voksne befolkning, omend det ligger i den høje ende af det realistiske.

Om undersøgelsen overvurderer idrættens udbredelse i befolkningen på grund af selvsektion blev undersøgt i en særskilt frafaldsanalyse blandt et tilfældigt udpluk af de respondenter, der ikke sendte spørgeskemaet retur. I alt blev 330 voksne ringet op som led i frafaldsanalysen, og blandt de 241 besvarelser dyrkede 55 pct. normalt motion/sport. Den andel er noget lavere end de 64 pct.⁵, der i denne undersøgelse giver udtryk for normalt at dyrke motion/sport. Selvom en frafaldsanalyse blandt kun 241 mennesker i sig selv er en usikker målestok, understreger det, at undersøgelsen af danskernes motions- og sportsvaner har tendens til at overvurdere andelen af idrætsaktive voksne danskere en smule, hvilket man bør holde sig for øje i læsningen af denne grundrapport.

Undersøgelsen af danskernes motions- og sportsvaner beror således, ligesom alle andre spørgeskemaundersøgelser, på respondenternes svarvillighed og deres subjektive fortolkning af egne handlinger og holdninger, og i dette lys bør resultaterne fortolkes. Der er ikke tale om en objektiv sandhed, selvom spørgsmålene sigter mod så præcist som muligt at spørge ind til konkrete og sammenlignelige størrelser. Som nævnt, er der også en moderat overrepræsentation af højtuddannede respondenter, som vægtningen af data ikke kan tage direkte højde for.

Med disse forbehold kan man forvente, at den samlede andel af idrætsaktive i undersøgelsen formentlig ligger en smule højere, end det reelt er tilfældet i befolkningen. Derfor skal man også være varsom med

4 Som dog i sig selv er usikre på grund af mulige dobbelte medlemskaber og varierende alderskategorisering i medlemsregistrene.

5 Vægtet tal.

eksempelvis at omregne en estimeret andel i undersøgelsen til et præcis antal personer i den danske befolkning, da en statistisk usikkerhed i materialet på bare 1 pct. svarer til næsten 50.000 danskere.

Men undersøgelsen giver et kvalificeret skøn på befolkningens idrætsdeltagelse, som det dels er muligt at sammenholde med tidligere tilsvarende eller lignende undersøgelser⁶, dels at sammenligne med undersøgelser gennemført i andre lande. Samtidig er det interessant at se på systematiske *forskelle* i besvarelsene mellem forskellige befolkningsgrupper og derigennem identificere forskelle på, hvem og hvor mange der opfatter *sig selv* som en del af en motions- og sportsaktiv kultur, og hvordan deres idrætsvaner kommer til udtryk⁷. I kraft af den direkte sammenlignelighed med tidligere undersøgelser med samme spørgsmålsformuleringer og repræsentativitetsmæssige udfordringer giver denne undersøgelse et solidt billede af, hvordan idrætsvanerne har udviklet sig siden 1964 og særligt i årene fra 2007, hvor undersøgelsen i omfang og datagrundlag lignede denne.

Ud over mindre ændringer i spørgeskemaet er eneste forskel fra den gang, at denne undersøgelse er vægtet for at tilpasse den befolkningens fordeling på køn og alder og derved til en vis grad kompenserer for de mindre skævheder i datagrundlaget. Som bilag 3 viser, er det nemlig især kvinder og folk i 30'erne og 40'erne, der vejes ned, og disse grupper indeholder en forholdsmæssig stor del af de højtuddannede⁸.

FLERE MÅL FOR IDRÆTSAKTIVITET

Idræt, sport og motion er komplekse størrelser, der dækker over mange forskellige aktiviteter og undertiden også kan opfattes forskelligt fra én person til en anden. Undersøgelsen af danskernes motions- og sportsvaner spørger ind til idrætsaktivitet på mere end én måde og forsøger således at komme bag om de usikkerheder, der er forbundet med, at nogle

6 Herunder den seneste kulturvaneundersøgelse foretaget i maj/juni 2012, som Idan i løbet af 2013 vil benytte som baggrund for en nærmere analyse af idræts- og kulturvaner sammenholdt med denne undersøgelses resultater.

7 Læs mere om metodologiske overvejelser omkring den kvantitative metode i forhold til befolkningens deltagelse i sport og motion i Pilgaard (2010, 2012).

8 Den faktiske forskel mellem uvægtede og vægtede tal på de centrale parametre i undersøgelsen er dog ikke stor, og sammenligneligheden med tidligere, uvægtede undersøgelser er derfor intakt.

forstår bestemte ord på bestemte måder⁹. Det giver større nuancer i analyserne, men det gør ikke afrapporteringen af tallene lettere. I stedet for et enkelt mål indeholder undersøgelsen nemlig flere forskellige udtryk for danskernes idrætsaktivitet, som kort skal præsenteres nærmere.

Begrebsliggørelsen af fysisk aktivitet er i sig selv et studie værdigt og indeholder interessante, teoretiske diskussioner (Bøje & Eichberg 1994; Storm & Brandt 2008:34f), som denne mere overordnede og praktisk orienterede grundrapport dog ikke vil gå yderligere i dybden med. Her skal blot indledningsvis gøres opmærksom på, at 'motion/sport' er det centrale udtryk, på baggrund af hvilket denne grundrapport beskæftiger sig med danskernes idrætsvaner. Undersøgelsens spørgeskemaer spørger ind til 'motion/sport', som også benyttes som gennemgående begreb i denne grundrapport. Herudover benyttes i vid udstrækning også samlebetegnelsen 'idræt', særligt i sammentrukne former ('idrætsdeltagelse', 'idrætsaktivitet' etc.), som altså i denne sammenhæng er et udtryk for svar angående 'motion/sport'.

'Dyrker du normalt motion/sport?' er det helt overordnede indledende spørgsmål om idrætsaktivitet i undersøgelsens spørgeskema. De, der svarer 'ja' til det spørgsmål, kalder vi i det følgende 'de idrætsaktive' eller 'dem, der normalt dyrker motion/sport'.

Undersøgelsen præsenterer også respondenterne (både børn og voksne) for en lang række specifikke aktiviteter, som de bedes krydse af, hvis de har dyrket dem 'regelmæssigt det seneste år'. Det drejer sig om 33 aktiviteter i børnenes spørgeskema og 43 i voksnes. Når vi kigger på, hvor mange der har dyrket minimum én idræt regelmæssigt inden for det seneste år, har vi endnu et mål for idrætsdeltagelse.

Forskellene mellem det overordnede spørgsmål, om man normalt dyrker motion/sport, og spørgsmålet om specifikke, regelmæssige aktiviteter *det seneste år* er altså tidsangivelsen og det forhold, at der i sidstnævnte indgår en række konkrete aktiviteter, som kan minde den enkelte om, at man rent faktisk har været aktiv inden for en aktivitet, som 'tæller med' som motion/sport i denne undersøgelse, herunder eksempelvis jagt, fiskeri og vinterbadning. Desuden kan 'regelmæssigt det seneste år' tænkes at være en tilpas bred definition til, at respondenter har markeret sig

9 Af samme grund benyttes i spørgeskemaet gennemgående formuleringen 'motion/sport', som kan tænkes at appellere til en bredere skare af respondenter, end 'idræt' ville gøre.

som aktive, fordi de har dyrket den enkelte idrætsaktivitet regelmæssigt i en periode i løbet af de seneste år uden nødvendigvis at gøre det på tidspunktet for spørgeskemabesvarelsen.

Derfor er andelen, der har været regelmæssigt aktiv inden for minimum én aktivitet det seneste år, også større end andelen af idrætsaktive (altså dem, der svarer 'ja' til normalt at dyrke motion/sport). I spørgeskemaet er hverken 'normalt' eller 'regelmæssigt' defineret yderligere, og det er derfor op til den enkeltes egen vurdering, om man falder inden for, hvad man kunne kalde 'normalt aktiv' eller 'regelmæssigt aktiv inden for det seneste år'.

Overordnet ses spørgsmålet 'Dyrker du normalt motion/sport?' som et mål for det overordnede aktivitetsniveau, mens 'Hvilke former for motion/sport har du dyrket regelmæssigt inden for de seneste 12 måneder?' giver et mål for danskernes valg af aktiviteter, når de er idrætsaktive i løbet af året, uden at det pr. definition er et billede på det øjeblikkelige aktivitetsniveau.

Herudover indeholder undersøgelsen også svar på, hvor ofte folk dyrker idræt, og hvor lang tid de ugentligt bruger på idræt. Disse spørgsmål er med til at tegne et billede af, hvad 'normalt' betyder for de normalt idrætsaktive, og som selvstændige parametre kan de også ses som overordnede mål på idrætsdeltagelsen blandt børn og voksne. Igen er det dog forbundet med usikkerhedsmomenter og metodiske overvejelser, som vil blive præsenteret og diskuteret yderligere i forbindelse med præsentationen af data i de respektive afsnit i grundrapporten.

BØRNS IDRÆTSDELTAGELSE

I alt 2.035 børn i alderen 7 til 15 år har besvaret spørgeskemaet til undersøgelsen af 'Danskernes motions- og sportsvaner 2011'. Der er lige mange piger og drenge, og de fordeler sig også ligeligt i aldersgrupperne 7-9 år, 10-12 år og 13-15 år. Som sådan kan de siges at være repræsentative for børn i samme alder i den danske befolkning som helhed¹⁰.

Børnenes idrætsdeltagelse er i fokus i dette afsnit med særligt henblik på, hvor stor en andel af børnene der dyrker idræt med de forskellige mål for idrætsaktivitet for øje. Det er også interessant at se nærmere på, hvor ofte og hvilke idrætter de aktive børn dyrker, og om det sker i idrætsforeninger eller i andre sammenhænge. Endelig vil vi naturligvis også se nærmere på, hvilke forskelle der eksisterer mellem kønnene og de tre forskellige aldersgrupper.

Tabel 2: Dyrker du normalt motion/sport? Pct.

N = 2.021	Total	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	7-9 år	10-12 år	13-15 år
Ja	86	84	87	89	86	81
Ja, men ikke for tiden	8	9	7	5	7	12
Nej	6	7	6	6	7	7
χ^2 -test ¹¹		p > 0,05		p < 0,05		

¹⁰ Se i øvrigt en nærmere gennemgang af børnenes baggrundsdata, herunder familief forhold og etnicitet, i bilag 1.

¹¹ P-værdien på baggrund af χ^2 -test udtrykker, hvorvidt der er statistisk sammenhæng mellem to variable. I dette tilfælde om idrætsdeltagelse varierer signifikant med børnenes køn og alder. Med en p-værdi over 0,05 er det alment anerkendt, at man afviser en sådan sammenhæng (børnenes svar på spørgsmålet hænger altså ikke statistisk signifikant sammen med deres køn), mens en værdi under 0,05 peger i retning af sammenhæng (børnenes alder spiller derfor en rolle for idrætsdeltagelse).

86 pct. af de 7-15-årige børn svarer 'ja' til normalt at dyrke motion/sport. 8 pct. svarer 'ja, men ikke for tiden', mens de resterende 6 pct. svarer 'nej'. Fordelingen blandt piger og drenge og inden for de forskellige aldersgrupper ses i tabellen herover.

Der er ikke de store forskelle på piger og drenges overordnede idrætsdeltagelse, når vi ser på, hvor mange der normalt dyrker motion/sport. Forskel er der til gengæld inden for aldersgrupperne, hvor det er tydeligt, at der er flest aktive blandt de yngste børn. Allerede fra 10-12-års-alderen falder andelen af aktive, selvom den stadig er relativt stor med mere end otte ud af ti børn aktive.

Vi ser også en sideløbende tendens til, at de lidt ældre børn har større tilbøjelighed til at svare, at de dyrker idræt, men ikke gør det for tiden. Det kan være et udtryk for, at man i de tidlige teenageår får travlt med andre ting som skole og socialliv, der skubber idrætten i baggrunden, dog uden at man af den grund tænker på sig selv som decideret idrætsinaktiv. Hvert ottende barn i alderen 13 til 15 år er således ikke idrætsaktiv, men efter eget udsagn er det kun midlertidigt. Spørgsmålet er så, hvor mange af dem der reelt genoptager aktiviteterne. Når vi i det følgende skal se på de voksnes idrætsdeltagelse, bliver det tydeligt, at idrætsfrafaldet for alvor finder sted netop i denne aldersgruppe.

Vi kan også se nærmere på, hvor mange børn der angiver, at de som minimum har dyrket én aktivitet regelmæssigt det seneste år. Her ser vi tydeligt den nævnte tendens til, at andelen af aktive på dette spørgsmål er noget større.

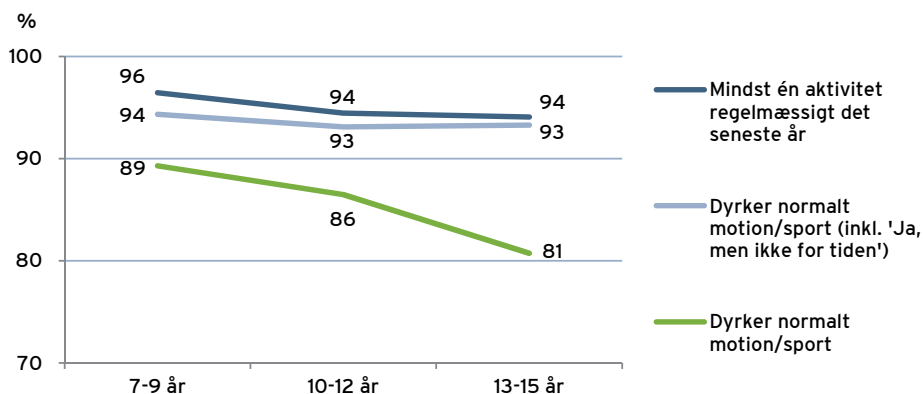
Tabel 3: Mindst én aktivitet regelmæssigt det seneste år? Pct.

N = 2.035	Total	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	7-9 år	10-12 år	13-15 år
Mindst én aktivitet	95	95	95	96	94	94
Ingen aktivitet	5	5	5	4	6	6
χ^2 -test		p > 0,05		p > 0,05		

Omkring 95 pct. af alle børn krydser på en liste over 33 forskellige aktiviteter som minimum én aktivitet af, hvor de har været regelmæssigt aktive det seneste år. Her er der ingen nævneværdige forskelle mellem kønnene eller aldersgrupperne, hvilket den statistiske test også viser.

Når andelen her er noget højere end på spørgsmålet, om man normalt dyrker idræt, kan det som nævnt indledningsvis hænge sammen med, at 'regelmæssigt aktiv det seneste år' er et bredere kriterium for aktivitet, der måske giver dem, der ikke lige for tiden er aktive, men har været det tidligere i løbet af året (f.eks. i foråret eller sommeren, idet undersøgelsen blev foretaget i efteråret), mulighed for at sætte sig kryds og således blive registreret som aktive på dette spørgsmål.

Figur 1: Forskellige mål for andelen af aktive børn.

Næsten alle 'ikke for tiden aktive' (92 pct.) har ikke desto mindre markeret at have dyrket mindst én aktivitet regelmæssigt inden for det seneste år, og det er med andre ord i vid udstrækning denne gruppe, der svarer 'ja, men ikke for tiden' på spørgsmålet, om man normalt er aktiv, der er med til at gøre gruppen med mindst én aktivitet det seneste år større, som figuren herover illustrerer. En vis del af dem, der svarer, at de har dyrket specifikke idrætsaktiviteter inden for det seneste år, må derfor formodes at gøre det, 'men ikke for tiden'. Når vi taler om andelen af idrætsaktive helt overordnet, ser vi derfor i første omgang på dem, der svarer 'ja' til normalt at dyrke motion/sport, dvs. den grønne streg i figuren.

TID TIL IDRÆT

Størstedelen af børnene dyrker idræt tre til fire gange om ugen. Her er vel at mærke igen tale om alle former for aktiviteter, og det drejer sig altså ikke nødvendigvis om idræt, som man går til i en forening, hvor man skal frem og tilbage til træning og kamp. Men dyrker man, som mange børn gør, fodbold, svømning eller gymnastik i den lokale klub, vil træning et par gange om ugen og kamp eller stævne i weekenden hurtigt tegne sig for en hel del aktivitet.

Tabel 4: Hvor ofte dyrker du normalt motion/sport? Pct.

N = 2.002	Total	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	7-9 år	10-12 år	13-15 år
Mindst 5 gange om ugen	21	17	26	15	23	26
3-4 gange ugen	41	38	44	38	43	42
1-2 gange om ugen	34	41	26	44	30	26
1-3 gange om måneden	1	2	1	1	1	2
Sjældnere	2	1	2	1	2	2
Aldrig	1	1	1	1	1	2
χ^2 -test		p < 0,05		p < 0,05		

Cirka hvert femte barn er idrætsaktiv hele fem gange om ugen eller mere, og to ud af fem er aktive mellem tre og fire gange om ugen. I alt er 96 pct. af børnene idrætsaktive som minimum én gang om ugen, og kun mellem 1 og 2 pct. af børnene svarer, at de er aktive 1-3 gange om måneden, sjældnere eller aldrig. Disse tal er vel at mærke blandt alle børn og ikke kun blandt dem, der efter eget udsagn normalt er idrætsaktive. Det giver derfor et billede af, hvor stor aktivitets hyppigheden er blandt børn generelt og ikke kun blandt idrætsaktive, selvom de som bekendt udgør en stor majoritet blandt danske børn.

Ville man således bruge dette spørgsmål i stedet for de to, der er belyst og diskuteret ovenfor, til at illustrere idrætsdeltagelsen blandt danske børn, kan man på den baggrund sige, at kun 1 pct. aldrig dyrker idræt,

mens en definition, der ser idræt som minimum en ugentlig aktivitet, altså ville indeholde 96 pct. af børnene. De idrætsaktive børns svar på spørgsmålet om, hvor ofte de dyrker idræt, peger også i retning af, at ordet 'normalt' i spørgsmålet 'Dyrker du normalt motion/sport?' betyder som minimum en gang om ugen. Samtlige børn, der har svaret ja til normalt at dyrke motion/sport, har nemlig også svaret, at de som minimum er aktive én gang om ugen.

Hvor ofte børnene er aktive, hænger sammen med deres køn og alder. I løbet af en uge er drenge lidt oftere ude af døren for at dyrke idræt end piger, og samtidig er de ældste børn oftere aktive end de yngste. Der er dog også en svag tendens til en polarisering i forhold til, hvor ofte den enkelte er aktiv. Fra 13-15-års-alderen er der flere, der er aktive mindst fem gange om ugen, men samtidig også en lille stigning i andelen, der er aktive sjældnere end én gang om ugen.

De børn, der bruger tid på idræt¹², bruger i gennemsnit cirka fire timer og tre kvarter om ugen på at være aktive. Tallet er eksklusiv eventuel transporttid. Drenge bruger noget mere tid på idræt end piger. I gennemsnit bruger de aktive drenge cirka fem timer og 20 minutter mod pigernes cirka fire timer og ti minutter.

Tabel 5: Hvor lang tid bruger du normalt på motion/sport om ugen (minus transporttid)? Pct.

N = 1.941	Total	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	7-9 år	10-12 år	13-15 år
6 timer og derover	30	24	37	17	33	41
4:00 - 5:59	25	23	26	24	28	22
2:00 - 3:59	30	35	26	40	28	23
1:00 - 1:59	12	14	9	14	10	11
Under en time	3	4	2	5	1	3
χ^2 -test		p < 0,05		p < 0,05		

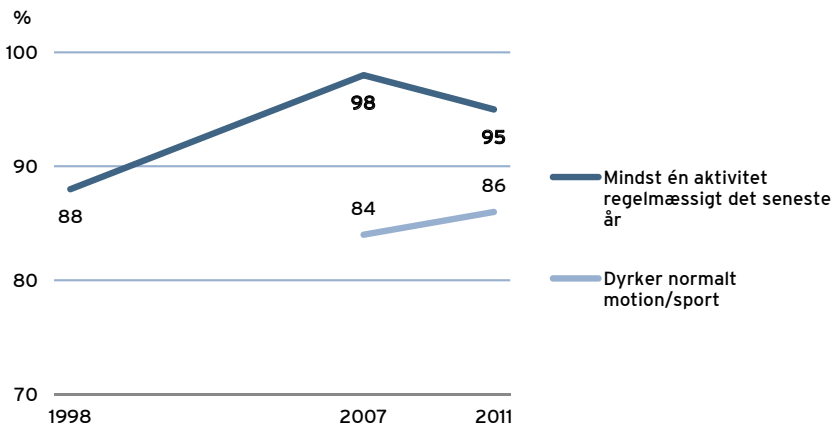
¹² Det vil sige alle børn, der har angivet et antal minutter og/eller et antal timer, de ugentligt bruger på motion/sport. Dog er de meget få børn, der har angivet at bruge mere end 37 timer om ugen på sport/motion sorteret fra.

Næsten hvert tredje barn dyrker idræt seks timer om ugen eller mere, og mere end halvdelen af dem, der har angivet at bruge tid på idræt, dyrker som minimum idræt fire timer om ugen. De mest idrætsaktive findes i lidt højere grad blandt drenge end piger og i lidt højere grad blandt de ældste børn end blandt de yngste.

Sammenligning med 2007 og 1998

I 2007 var 84 pct. af børnene normalt aktive, så der er umiddelbart sket en lille stigning, når 86 pct. i 2011 siger, at de normalt dyrker motion/sport. I 1998 blev børnene ikke stillet det samme spørgsmål, så der er kun mulighed for at sammenligne andelen af børn, der angiver at dyrke mindst én aktivitet regelmæssigt.

Figur 2: Udviklingen i andel idrætsaktive børn.

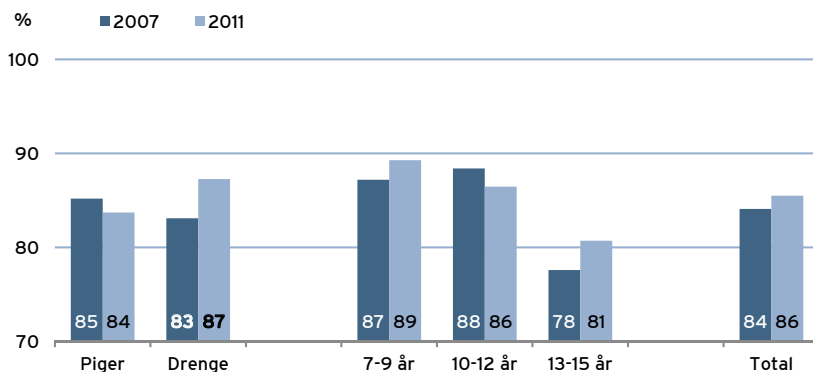
Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 inden for de to aktivitetsdefinitioner er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Andelen af børn, der angav at dyrke minimum én aktivitet regelmæssigt i løbet af det seneste år, var størst i undersøgelsen fra 2007, hvor den var oppe på 98 pct. af alle børnene mod 88 pct. ni år tidligere i 1998. Siden er det tal jævnet en smule ud, men dog stadig højt med 95 pct. af alle børn, der har dyrket mindst én aktivitet regelmæssigt i 2011.

Med den ene målemetode er der altså en lille stigning at spore, mens der med den anden viser sig et lille fald i børnenes idrætsaktivitet. Alt i alt er der tale om små forskelle og overordnet set en stabil udvikling i andelen af aktive de senere år, hvilket understreges af, at forskellen mellem de 84 pct. idrætsaktive børn i 2007 og de tilsvarende 86 pct. i 2011 ikke er statistisk signifikant.

Overordnet er der altså ikke den store forskel på andelen af idrætsaktive børn i 2007 og 2011. Der er dog enkelte, mindre variationer, når man ser nærmere på aldersgrupper og forskelle mellem piger og drenge.

Figur 3: Idrætsaktive i køns- og aldersgrupper i 2007 og 2011.

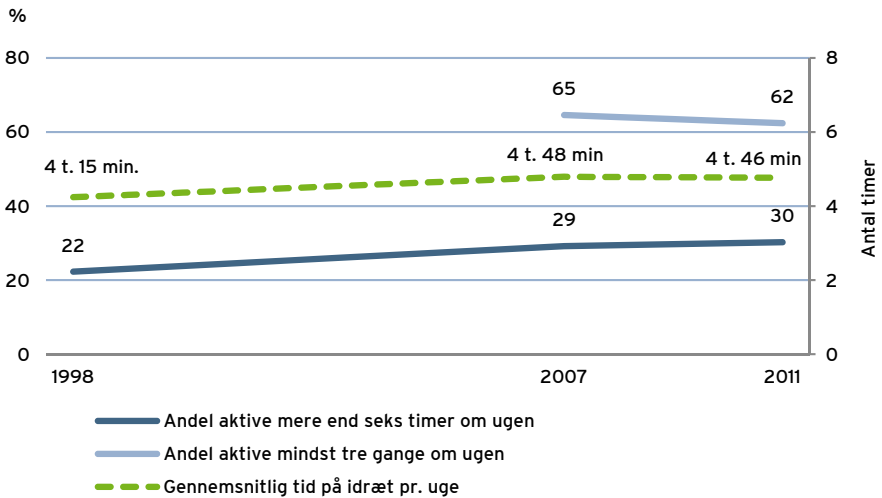

Signifikante forskelle inden for køn og aldersgrupper er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Hvor der i 2007 var flest idrætsaktive blandt de 10-12-årige, er det i den seneste undersøgelse de yngste 7-9-årige, der oftest er aktive. Herefter sker der et støt fald i andelen af aktive, som også fortsætter et stykke ind i de voksnes rækker. Alt i alt er det dog kun blandt drengene (uanset alder), at der er en statistisk signifikant forskel fra 2007 til 2011, hvor der er kommet flere aktive til.

Ser vi på, hvor ofte og hvor meget idræt de aktive børn dyrker, er den overordnede konklusion den samme. Der er ikke de store forskydninger mellem tallene fra de seneste 13 år og særligt ikke mellem undersøgelserne i 2007 og 2011. De små forskelle i datamaterialet peger ikke i nogen entydig retning.

Figur 4: Udviklingen i hyppighed og tid til idræt.

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$ (ingen signifikante forskelle i denne figur).

Som figuren viser, er der ikke de store forskelle i andelen af børn, der er aktive mere end seks timer om ugen eller mindst tre gange om ugen. Det lille fald i andelen af børn, der angiver at dyrke idræt minimum tre gange om ugen, fra 65 pct. i 2007 til 62 pct. i 2011, er ikke signifikant. Spørgsmålet blev ikke stillet i 1998.

Samlet set er tidsforbruget på idræt da også stabilt over de seneste år, og andelen af børn, der dyrker mere end seks timers idræt om ugen, er faktisk steget en smule fra 22 pct. i 1998 til 29 pct. i 2007 og 30 pct. i 2011, men heller ikke her er forskellen mellem 2007 og 2011 signifikant.

Også det gennemsnitlige tidsforbrug på idræt er stabilt, som det ses på den stiplede linje i figuren herover, hvis værdier aflæses på akserne i højre side af figuren. Den viser, at de idrætsaktive børn i 1998 i gennemsnit dyrkede idræt i cirka fire timer og et kvarter om ugen, mens de i både 2007 og 2011 var idrætsaktive i omegnen af fire timer og tre kvarter om ugen¹³.

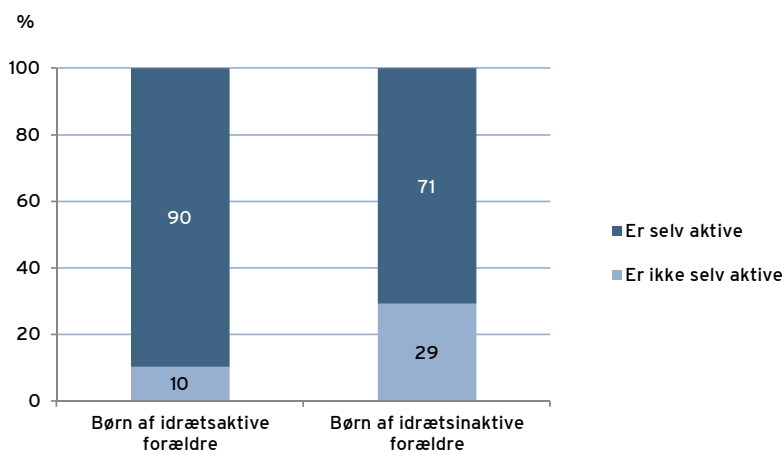
13 I udregningen af en gennemsnitstid på idræt pr. uge er der set bort fra de meget få børn, der har angivet at dyrke mere end 37 timers idræt om ugen.

INDFLYDELSEN FRA MOR OG FAR

Noget af det, som spiller en stor rolle for børns livsstil, er de traditioner og eksempler, der findes i det helt nære miljø omkring dem, og tidligere undersøgelser (Holstein & Madsen 2003; Pilgaard 2009:296) har understreget, at den familiemæssige baggrund og forældrenes idrætsvaner kan have stor indflydelse på, om børn er idrætsaktive.

I denne undersøgelsen har størstedelen af børnene, knap otte ud af ti, efter eget udsagn idrætsaktive forældre, enten mor eller far eller begge to. Modsat er det cirka 22 pct. eller lidt mere end to ud af ti, der kommer fra et hjem med idrætsinaktive forældre (eller forælder i det tilfælde, de bor med en enlig forsørger).

Figur 5: Børn af idrætsinaktive forældre er oftere selv idrætsinaktive.

Andelen af aktive og inaktive (inkl. 'Ja, men ikke for tiden'-aktive) blandt henholdsvis børn af aktive forældre og børn af inaktive forældre; $p < 0,05$.

Når mor og/eller far ikke selv dyrker idræt, er sandsynligheden for, at barnet heller ikke gør det, væsentligt større. Selvom det også blandt børn af idrætsinaktive forældre er mest udbredt at være aktiv og dyrke idræt, er andelen, der ikke dyrker idræt, tre gange så stor som blandt børn af aktive forældre. Kun ét ud af ti børn af idrætsaktive forældre er selv idrætsinaktive, mens det gør sig gældende for tre ud af ti børn af idrætsinaktive forældre.

På samme måde viser det sig, at børn af forældre, der ikke er født i Danmark, har mindre tilbøjelighed til at være idrætsaktive, og det hænger i høj grad sammen med forældrenes socioøkonomiske baggrund. Det gør sig dog kun gældende for knap 100 af børnene i undersøgelsen, at begge forældre eller eneforsørgeren er født i udlandet, og det giver ikke mulighed for at se nærmere på specifikke etniske baggrunde eller oprindelseslandes eventuelle sammenhæng med særlige idrætsvaner eller større idrætsinaktivitet¹⁴.

Sammenligning med 2007

Der blev hverken i 2007 eller 1998 spurgt ind til, hvorvidt børnenes forældre dyrkede idræt, men ved at samkøre data fra forældre-barn-par, hvor begge har besvaret spørgeskemaet, så vi også i 2007 en sammenhæng mellem forældre og børnenes idrætsaktivitet.

Idrætsvaneundersøgelsen i 2007 viste også, ligesom en række andre undersøgelser har gjort det (Ibsen 2004; Nielsen & Ibsen 2008; Kulturministeriet 2009:377ff), at sammenhængen mellem idræt og etnisk baggrund ikke er ny. Selvom data på området også i 2007 var begrænset og den metodiske sikkerhed derfor mindre, lod der også dengang til at være en negativ effekt af forældres udenlandske oprindelse på deres børns (manglende) idrætsaktivitet.

VALG AF AKTIVITETER

Overskriften kan være en smule misvisende, for det er måske snarere et udtryk for forældrenes valg (eller deres *muligheder* for at sende deres børn til idræt), når børn ned til syv-års-alderen går til fodbold, svømning eller noget helt tredje. På baggrund af en liste med 33 forskellige aktiviteter er børnene blevet bedt om både at notere, hvilke aktiviteter de har dyrket regelmæssigt det seneste år, og i hvilken organisatorisk sammenhæng de har været aktive.

¹⁴ Læs mere om antallet af børn med udenlandske forældre i bilag 1 om børnenes baggrundsdata.

Tabel 6: Hvilken slags sport/motion har du gået til fast eller dyrket meget i det seneste år? Fordelt på køn og alder. Pct.

N = 2.035	Total	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	7-9 år	10-12 år	13-15 år
Fodbold	46	30	63	50	45	44
Svømning	38	38	38	58	39	17
Gymnastik	27	37	18	39	25	18
Jogging/motionsløb	20	19	20	15	16	27
Håndbold	20	20	19	20	21	18
Rulleskøjter/skateboard ¹⁵	17	16	17	21	18	10
Badminton	16	13	19	13	16	19
Dans (alle former)	13	23	3	14	13	12
Ridning	10	18	2	10	10	9
Vandreture	10	10	9	11	10	8
Styrketræning	9	6	11	1	6	20
Anden idrætsgren	9	9	9	6	10	11
Bordtennis	9	5	13	9	9	7
Kampsport ¹⁶	6	6	7	5	7	7
Tennis	6	5	7	4	7	8
Andet boldspil for hold	5	4	6	7	5	4
Basketball	5	3	7	3	5	7
Fiskeri	5	2	8	5	5	4
Volley/beachvolley	4	4	3	3	3	5
Landevejscykling ¹⁷	4	2	5	2	3	6
Aerobic/Zumba ¹⁸	4	7	1	2	3	6
Rollespil (ikke kortspil)	3	2	5	4	4	2
Atletik	3	3	3	3	3	3
Golf	3	2	4	2	3	3
Skøjteløb (is)	3	3	3	3	4	2
Parkour eller lign.	3	1	5	2	3	4
Mountainbike	2	1	4	1	3	3
Andet individuelt boldspil	2	1	2	3	1	2
Sejlsport/surfing	2	1	2	1	2	2
Spinning/kondicykel	2	1	2	0	1	4
Kano/kajak/roning	1	1	2	<1	1	2
Anden vandtræning	1	1	1	1	1	1
Handicapidræt	<1	<1	<1	<1	1	<1

Signifikante forskelle inden for køn og aldersgrupper er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

15 Inkl. waveboard/løbehjul.

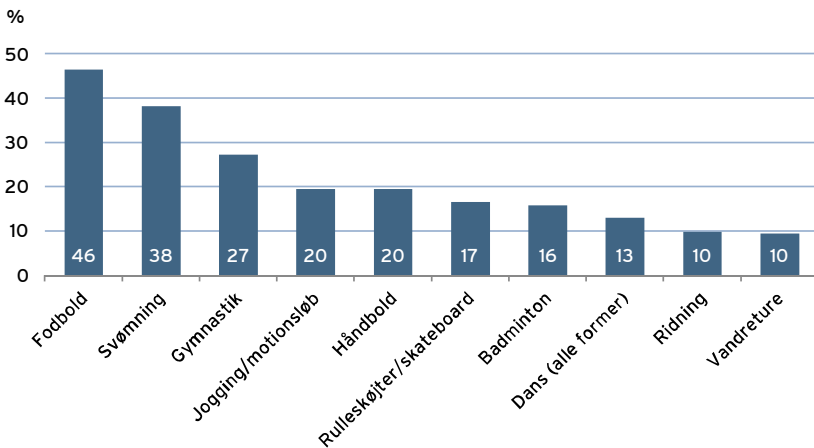
16 Boksning, karate, aikido, taekwondo, judo, brydning mv.

17 Ikke som transport til skole og lignende.

18 Inkl. step/pump og lignende træning på hold.

Denne oversigt kigger i første omgang på idrætter, der finder sted i alle former for organisatoriske sammenhænge og altså ikke nødvendigvis foregår i foreninger. Det kan derfor lige så godt dreje sig om badminton i haven eller svømning ved stranden, når det enkelte barn har noteret at være aktiv inden for en given idræt. Eneste præmis er her, at respondenterne selv har vurderet at være aktive regelmæssigt det seneste år.

Figur 6: De ti mest populære børneidrætter.

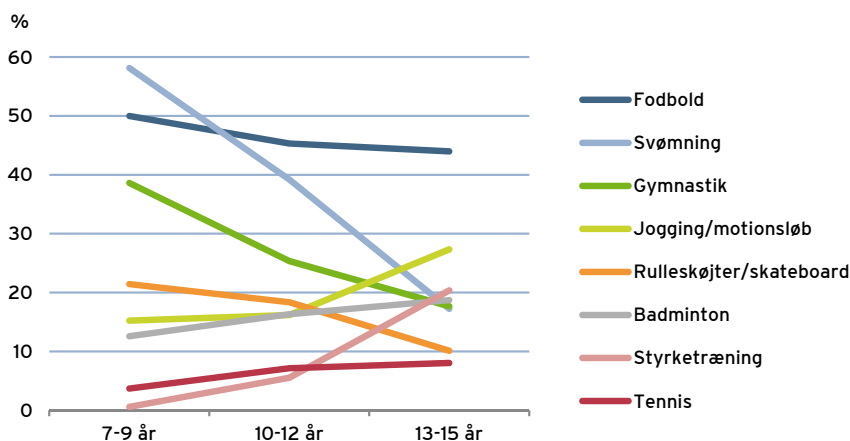

Fodbold er den mest populære idræt blandt børn i 7-15-års-alderen og altså særligt blandt drenge, som den foregående tabel illustrerede. Efter fodbold kommer svømning og gymnastik, som henholdsvis lidt flere end hvert tredje og lidt flere end hvert fjerde barn dyrker.

Det gælder for de fleste af de større børneidrætter, at deres popularitet falder i takt med, at børnenes alder stiger. Svømning, gymnastik og rulleskøjter er tydelige eksempler på en sådan udvikling. Ser man alene på de 7-9-årige, er svømning faktisk den største idræt, men i de følgende aldersgrupper ændrer det billede sig markant. Blandt børnene i alderen syv til ni år dyrker 58 pct. svømning, men det falder til 39 pct. blandt de 10-12-årige, og blandt de ældste børn på 13 til 15 år er kun 17 pct. af børnene aktive svømmere. Svømning rasler således fra en førsteplads blandt de yngste børn ned til en syvendeplads på de ældste børns hitliste.

En række andre idrætsgrene vinder modsat frem, efterhånden som børnene bliver ældre. Eksempelvis dyrker kun 1 pct. af de 7-9-årige styrketræning, mens det i alderen 13 til 15 år er en aktivitet, som hver femte siger, at de har dyrket regelmæssigt inden for det seneste år. På samme måde vokser også badminton, tennis og motionsløb i popularitet, dog mindre eksplosivt.

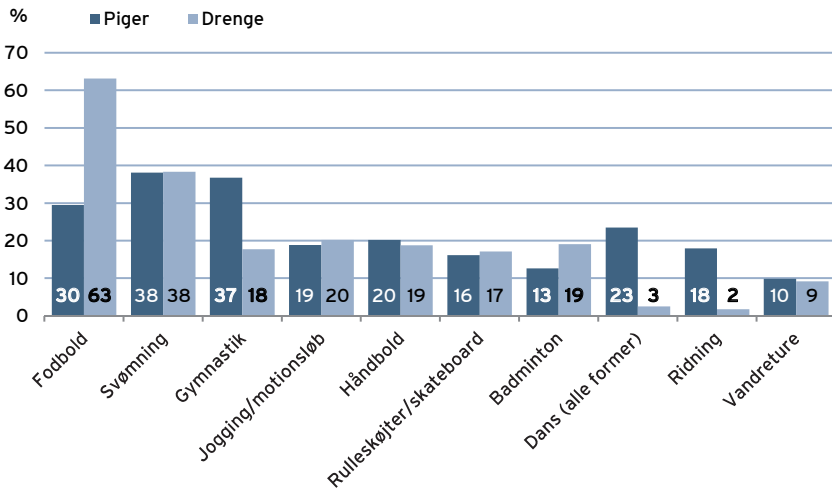
Figur 7: Udvalgte idrætters udbredelse. Fordelt på alder.

Børneidræt er ikke bare børneidræt, og der er store forskelle selv mellem relativt små aldersgrupperinger. De 7-15-årige er i en fase i livet, hvor idræt og fritidsaktiviteter vælges til og fra med stor frekvens. At en idræt er populær blandt 7-9-årige, betyder altså ikke pr. automatik, at den også er udbredt hos de lidt ældre børn. Måske snarere tværtimod, når børnene bevæger sig ind i teenageårene, hvor de ofte bevidst ændrer vaner og gør op med rammer i hverdagen, som traditionelt har været fastsat af eller afhængig af forældrene (Kulturministeriet 2009:151f).

Når vi i det følgende ser nærmere på forskellige børneidrætter, vil det dog typisk være i det overordnede perspektiv uden at skele til, hvor meget netop de 7-9-årige, 10-12-årige eller 13-15-årige fylder blandt de aktive, fordi en sådan gennemgående nuancering vil komplicere analyserne væsentligt.

Figur 8: Forskelle mellem piger og drenge.

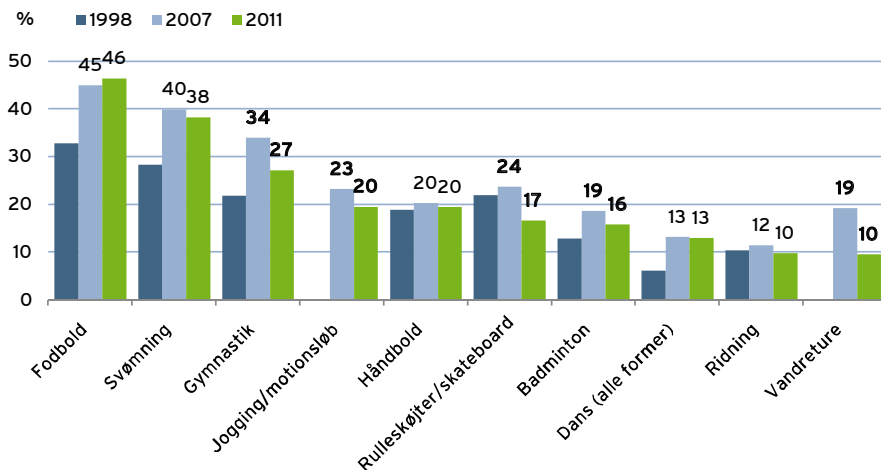
Signifikante forskelle mellem kønnene er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

En række af de mest populære børneidrætter er både populære blandt piger og drenge. Der er stort set kønslighed blandt børn, der dyrker svømning, motionsløb, håndbold, rulleskøjter/skateboard og vandreture. Både badminton og fodbold dyrker en del flere drenge end piger, men dog er der stadig en anseelig andel piger inden for begge idrætsgrene. Det modsatte gør sig gældende inden for gymnastikken. Det er egentlig kun to af de ti mest populære børneidrætter, som er helt overvejende domineret af det ene køn. Det er dans og ridning, hvor der er næsten ti gange så mange aktive piger som drenge.

Sammenligning med 2007 og 1998

I forhold til tidligere undersøgelser har børnenes top ti over populære idrætter ikke ændret sig væsentligt. Fodbold, svømning og gymnastik har igennem de seneste næsten 15 år konsistent været de mest udbredte idrætter blandt børn i alderen 7 til 15 år. Siden man i 2007 for første gang spurgte specifikt til motionsløb og vandreture, har det også været tydeligt, at disse aktiviteter er forholdsvis populære blandt børnene.

Figur 9: Udviklingen i de ti mest populære børneidrætter.

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Som figuren viser, er det tilsyneladende kun fodboldspillerne, der er blevet flere af på det seneste. Forskellen mellem andelen i 2007 og 2011 er dog ikke så stor, at den kan siges at være statistisk signifikant. Det samme gør sig gældende inden for svømning, håndbold, dans og ridning. Andelen af aktive børn inden for gymnastik, motionsløb, rulleskøjter/skateboard, badminton og vandreture er derimod faldet så meget, at der er en statistisk signifikant forskel mellem 2007 og 2011.

Denne udvikling skal dog holdes op imod den modsatte tendens, som fandt sted mellem 1998 og 2007, hvor andelen af aktive børn steg over hele linjen af idrætter. Samlet set vidner det om den grad af foranderlighed, der er forbundet med børnenes valg af idrætter, som finder sted sideløbende med, at de mest populære børneidrætter år efter år forbliver stort set de samme.

Foranderligheden på idrætsområdet kommer også til udtryk i de lister over aktiviteter, som børnene i de forskellige undersøgelser har brugt til at markere specifik idrætsaktivitet på. I 1998 var listen begrænset til kun 16 valgmuligheder, hvorfor en del ellers relativt populære børneidrætter som for eksempel basketball og volleyball var slået sammen i en kategori for andet holdboldspil. Med de større og mere omfattende undersøgelser i

2007 og 2011 er listen over aktiviteter blevet udvidet og gentaget med mindre ændringer. I alt 33 aktiviteter kunne børnene markere i 2011-undersøgelsen, der dog valgte at se bort fra spejder, trampolin og sang/musik, som ellers i 2007 var rimeligt populære blandt børnene¹⁹. Det skete for at give undersøgelsen en skarpere sports- og motionsprofil og undgå at inddrage aktiviteter, der kan siges at ligge i grænsefeltet mellem leg, hobby og øvrige kulturelle aktiviteter.

En forklaring på, at de fleste børneidrætter falder en smule i popularitet trods børnenes generelt høje idrætsdeltagelse, er den ganske enkle, at børnene hver især er aktive inden for færre idrætter. I gennemsnit dyrkede hvert idrætsaktivt barn i 2007 3,9 forskellige aktiviteter, mens det tal i 2011 var nede på 3,2. Det er en forskel på næsten én idræt pr. barn, og det er vel at mærke efter, at der er set bort fra aktiviteter, der kun blev nævnt i 2007-undersøgelsen.

Der er med andre ord tydelige tegn på, at børnene fokuserer deres aktiviteter i fritiden på færre idrætter, uden at det dog medfører et mindre tidsforbrug på idræt pr. uge, som vi så i figur 4 i det foregående. Det kan hænge sammen med at en dominerende børneidræt som fodbold, som mange børn før i tiden har suppleret med indendørs idrætter som håndbold og badminton i vintermånederne, med etableringen af kunstgræsbaner i stigende grad bliver attraktiv som helårsidræt. På samme måde udvikler andre populære børneidrætter initiativer, der skal fastholde aktivitetsniveauet og interessen gennem hele eller større dele af året. Således øger idrætsgrenene konkurrencen om de aktive børns gunst, hvilket tilsyneladende medfører et skærpet fokus på færre idrætter for det enkelte barn. Nærmere analyser af børnenes valg af idrætter i forskellige kombinationer (eller manglen på samme) over årene er nødvendige for at kunne belyse dette spørgsmål yderligere.

19 Også skak og konditionstræning, som var med i 2007, er udeladt af 2011-undersøgelsens spørgeskema.

IDRÆTTENS ORGANISERING

Ud over at præsentere børnene for en lang liste af idrætsaktiviteter, som de kunne anføre sig som aktive udøvere af, er der også blevet spurgt til, i hvilken sammenhæng man dyrker hver enkelt aktivitet. Nærmere bestemt, om man er aktiv i klub/forening, privat center, SFO/fritidsklub, på egen hånd²⁰ eller i anden sammenhæng. For hver idræt er der mulighed for at sætte flere krydser (hvis man for eksempel både spiller fodbold i klub og sammen med venner henne i parken; dvs. på egen hånd). På den baggrund er der mulighed for at kigge nærmere på, hvilke organisatoriske rammer der kendetegner specifikke idrætter, og hvilke organisatoriske rammer der helt overordnet er de mest populære blandt børnene.

Tabel 7: I hvilken sammenhæng dyrker du sport/motion? Fordelt på køn og alder. Pct.

N = 2.035	Total	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	7-9 år	10-12 år	13-15 år
Klub/forening	86	85	87	90	85	82
På egen hånd	46	39	52	44	43	51
SFO/fritidsklub	21	16	26	38	18	7
Privat center	9	12	6	8	8	12
Anden sammenhæng	20	18	23	19	24	19

Signifikante forskelle inden for køn og aldersgrupper er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Foreningsbaseret idræt er den altoverskyggende topscorer hos børnene. Hele 86 pct. af alle børn dyrker mindst én idræt i foreningsregi. Knap halvdelen er aktive på egen hånd, 21 pct. dyrker idræt i forbindelse med en fritidsordning, og cirka 9 pct. er aktive i private centre. Endelig er hver femte aktiv i andre sammenhænge end de nævnte.

Det er ikke nødvendigvis alle idrætsaktive børn, der dyrker idræt i foreningsregi, selvom de 86 pct. går igen her og i tabel 2, som viste, hvor

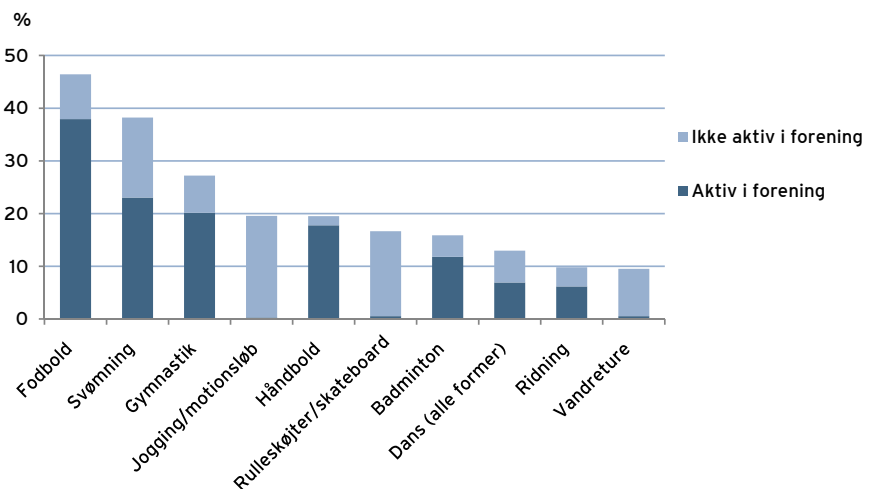
²⁰ 'På egen hånd' er at forstå som selvorganiserede aktiviteter, som kan foregå alene eller sammen med andre.

mange børn, der siger 'ja' til normalt at dyrke sport/motion. Som nævnt, er der på de idrætsspecifikke spørgsmål, hvor også de organisatoriske sammenhænge indgår, et lidt bredere kriterium for idrætsaktivitet ('regelmæssigt det seneste år'), som kan foranledige nogle børn til at sætte et kryds, selvom de ikke på spørgeskemaets indledende spørgsmål 'Dyrker du normalt sport/motion' ville svare ja. Kort sagt er der lidt flere børn, der har markeret mindst én idræt og dertilhørende organisatoriske sammenhænge, end der er 'normalt idrætsaktive' børn.

Det kan også tænkes, at nogle børn dyrker (eller det seneste år regelmæssigt har dyrket) idræt i en forening uden selv at være medlem. Der er nemlig også en lille skævhed imellem de 86 pct., der har dyrket foreningsaktiviteter, og andelen, der på et senere spørgsmål i spørgeskemaet svarer, at de er medlem af en idrætsforening. Her er andelen af medlemmer blandt børn 80 pct. Med til at forklare den skævhed kan også være, at nogle har dyrket foreningsidræt regelmæssigt i en periode i løbet af året, men på svartidspunktet ikke længere var medlem af foreningen.

Som det fremgår af tabellen ovenfor, er foreningsidræt nogenlunde lige populært blandt piger og drenge (ingen signifikant forskel mellem de 85 og 87 pct.), mens der er tendens til, at færre er foreningsaktive blandt de lidt ældre børn. Ikke desto mindre har foreningsbaserede idrætsaktiviteter selv blandt de ældste børn fat i ikke færre end 82 pct., hvilket også skinner igennem, når vi ser på organiseringsgraden af de mest populære børneidrætter.

Figur 10: Foreningsandelen i de ti mest populære børneidrætter.

Flertallet af de populære børneidrætter er i høj grad foreningsorganiserede. Der er dog store forskelle på, i hvor høj grad de ti mest populære børneidrætter er organiseret i foreninger. Som vi så tidligere, spiller 46 pct. af alle børn fodbold, og den første mørkeblå søjle i figur 10 viser, at 38 pct. af alle børn spiller fodbold i klub/forening. Blandt alle fodboldspillere er det med andre ord 82 pct., der (også) spiller fodbold i forening. 'Også', fordi det ikke udelukker, at de derudover spiller fodbold på egen hånd, i SFO eller i andre sammenhænge.

Derfor vil det overordnede blik på organisatoriske sammenhænge summere til mere end 100 pct., og derfor kan de ikke alle sammen præsenteres i én figur som ovenstående. I stedet giver tabel 8 senere i teksten et samlet overblik over organiseringen af de 15 mest populære børneidrætter.

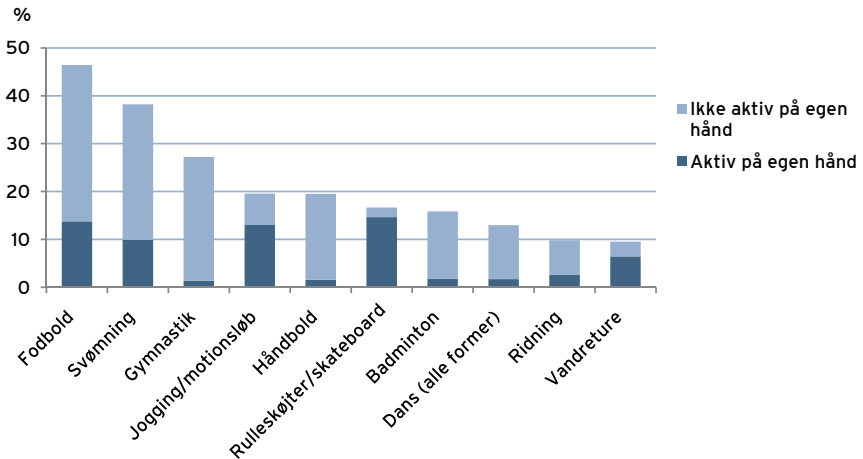
Nummer to og tre i figuren herover er også i vid udstrækning foreningsidrætter blandt børn. Godt 60 pct. af alle svømmere svømmer i forening. Desuden dyrker næsten tre ud af fire (74 pct.) af gymnasterne gymnastik i en forening, og hele 91 pct. af håndboldspillerne spiller håndbold i en forening. Også inden for badminton, dans og ridning er over halvdelen af de aktive børn aktive i foreninger.

Nøjes man med at se på de syv store foreningsorganiserede børneidrætter, det vil sige fodbold, svømning, gymnastik, håndbold, badminton, dans og ridning, organiserer de tilsammen mere end tre ud af fire børn i foreninger. Sagt med andre ord, er 76 pct. af alle børn medlem af en forening inden for mindst én af 'de syv store'.

Også blandt de idrætter, der falder lige uden for børnenes top ti, er der stærkt foreningsorganiserede idrætter, såsom kampsport, hvor 86 pct. af de aktive er i foreninger, og tennis, hvor syv ud af ti server og flugter i foreningsregi.

Som det fremgår af figuren ovenfor, findes der modsat også populære børneidrætter, hvor foreninger spiller en meget lille rolle. Det er især motionsløb, rulleskøjter/skateboard og vandring, men også inden for en del mindre udbredte aktiviteter foregår størstedelen af aktiviteterne på egen hånd som selvorganiseret idræt eller i andre organisatoriske rammer.

Figur 11: De selvorganiseredes andel i de ti mest populære børneidrætter.

Især børn, der dyrker motionsløb, står på rulleskøjter/skateboard eller vandrer i det fri, gør det på egen hånd i rammer, som de selv (eller forældrene) organiserer. Men også inden for fodbold og svømning er det en anelig del af de aktive børn, der dyrker aktiviteten selvorganiseret på egen hånd. Størstedelen af de børn, der spiller fodbold på egen hånd, er dog også aktive i fodboldklubber, mens det modsatte gør sig gældende i svømning, hvor dem, der vælger selv at arrangere svømning for eksempel på stranden om sommeren, i poolen i haven eller ved at købe adgang til svømmehallen, lader til i høj grad at gøre det i stedet for at dyrke foreningsorganiseret svømning. Kun godt hvert fjerde barn, der svømmer på egen hånd, dyrker således også svømning i forening, mens det gør sig gældende for næsten tre ud af fire selvorganiserede fodboldspillere.

Selvorganiseret aktivitet er også særligt udbredt blandt børn, der dyrker cykelsport, hvor 80 pct. af dem, der dyrker landevejscykling, og næsten 70 pct. af mountainbikerytterne er aktive på egen hånd.

Fodbold er i det hele taget en form for idræt, som mange børn finder på at dyrke i flere forskellige organisatoriske rammer. Hvert tiende barn spiller regelmæssigt fodbold i SFO/fritidsklub, og også her sker det for en stor dels vedkommende som supplement til fodbold i andre sammenhænge. SFO'en eller den lokale fritidsklub er ellers ikke i udpræget grad stedet, hvor børn dyrker de mest populære børneidrætter. Her fylder i ste-

det en aktivitet som rollespil (ikke kortspil) meget, idet mere end hvert andet barn, der dyrker rollespil, gør dette i SFO/fritidsklub. Andre populære SFO/fritidsklub-aktiviteter er bordtennis og basketball, hvor henholdsvis halvdelen og en fjerdedel af de aktive er aktive i SFO/fritidsklub.

Idræt i private og kommercielle centre er generelt ikke særligt udbredt blandt børn, men inden for enkelte aktiviteter fylder det dog en hel del. Det drejer sig især om dans, hvor hver fjerde er aktiv i private centre, og ridning, hvor det samme gør sig gældende for hver sjette. Også inden for aktiviteterne styrketræning og spinning/kondicykel ligger graden af privatisering af aktiviteterne blandt børn på nogenlunde samme niveau.

I en samlet tabel over de mest populære børneidrætters organisering er det tydeligt, hvordan nogle idrætter er domineret af én organiseringsform, mens de aktive børn inden for andre idrætter finder forskellige organisatoriske rammer at være aktive i. Nedenstående tabel er udvidet til de 15 mest populære børneidrætter for at give et bredere overblik, men den indeholder altså ikke alle 33 aktiviteter fra børnenes spørgeskema, da organiseringsfordelingen på de mindre populære aktiviteter selvsagt beror på færre børns svar og derfor er mere statistisk usikker²¹.

21 Aktiviteten 'Anden idrætsgren' hører egentlig til i top 15 som nr. 12, men den er pillet ud i denne sammenhæng.

Tabel 8: De 15 mest populære børneidrætters organisering. Pct.

N = 2.035	Total andel aktive	De aktives organisering				
		Klub/forening	På egen hånd	SFO/fritidsklub	Privat center	Anden sammenhæng
Fodbold	46	82	30	22	<1	10
Svømning	38	60	26	10	2	16
Gymnastik	27	74	5	9	1	17
Jogging/motionsløb	20	2	67	11	2	26
Håndbold	20	91	8	5	1	3
Rulleskøjter/skateboard ²²	17	3	88	12	1	8
Badminton	16	74	11	7	2	9
Dans (alle former)	13	53	13	11	25	8
Ridning	10	63	27	3	17	6
Vandreture	10	6	68	10	3	25
Styrketræning	9	29	48	2	22	10
Bordtennis	9	21	37	49	1	12
Kampsport ²³	6	86	8	5	3	3
Tennis	6	71	25	3	1	6
Cykelsport ²⁴	5	15	78	5	1	12

Fodbold er en meget udbredt idrætsaktivitet blandt børn i Danmark, og det understreger ovenstående tabel. Tabellen illustrerer også en interessant pointe, som måske er en del af forklaringen på netop fodbolds udbredelse og popularitet blandt de yngste. Både i klub/forening, på egen hånd og i SFO/fritidsklub er en relativt stor del af fodboldspillerne aktive, og det at spille fodbold begrænser sig således ikke til en enkelt idrætsarena.

22 Inkl. waveboard/løbehjul.

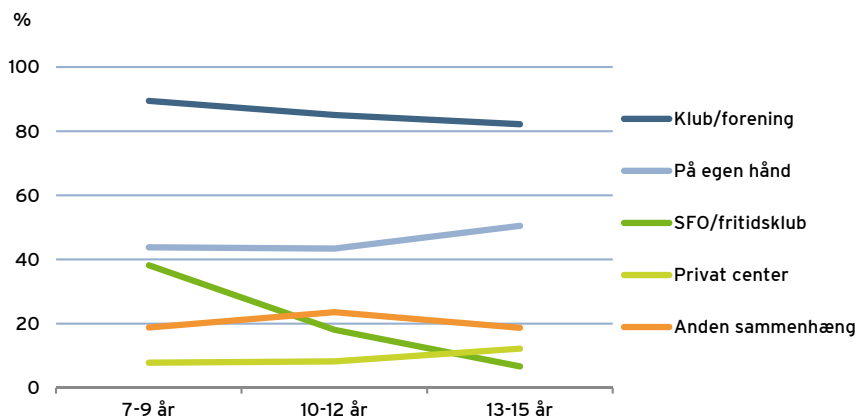
23 Boksning, karate, aikido, taekwondo, judo, brydning mv.

24 En samlet kategori for landevejscykling (ikke som transport til skole og lignende) og mountainbike.

Mere end 30 pct. af fodboldspillerne dyrker fodbold i mere end én organisatorisk ramme i hverdagen. Blandt håndboldspillerne er det mindre end 10 pct. og blandt badmintonspillerne mindre end 5 pct.

Som afrunding på organiseringen af børnenes idrætsaktiviteter, kan vi igen seke til tabel 7, og hvordan organiseringen af børnenes aktiviteter varierer med deres køn og især alder. Det hænger naturligvis sammen med, at børnenes valg af idræt skifter med alderen, og at typisk foreningsorganiserede idrætter som især svømning og gymnastik fravælges, i takt med at børnene bliver ældre, til fordel for styrketræning og motionsløb, hvor foreninger spiller en mindre rolle. For at illustrere udviklingen yderligere er tallene på de forskellige aldersgrupper fra tabel 7 vist herunder.

Figur 12: Idrættens organisering afhænger af alder.

Foreningslivet er som nævnt den altoverskyggende og primære arena for børnenes idrætsaktivitet, og selvom andelen af foreningsaktive er over 80 pct. i alle aldersgrupper, sker der et tydeligt fald fra de yngste til de ældste børn. Et endnu tydeligere fald finder sted i andelen, der dyrker idræt i SFO/fritidsklub, hvilket har sin naturlige forklaring i, at børn i 10-15-årsalderen gradvist træder ud af den slags fritidsordninger og pasningstilbud.

Omvendt er der stigninger at spore i andelen, der dyrker selvorganiseret idræt, og blandt dem, der er aktive i private centre, især mellem grup-

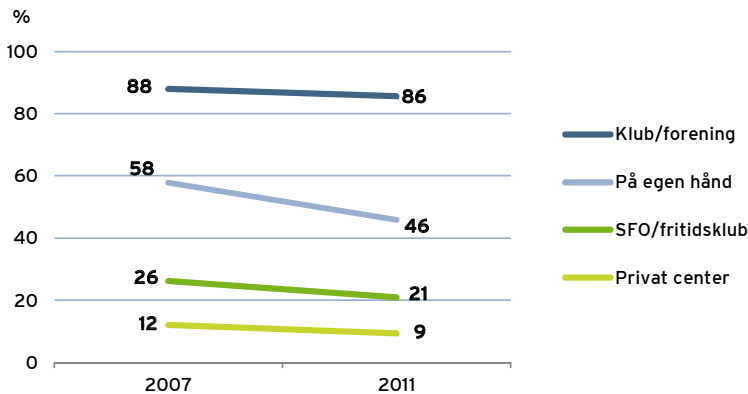
pen af 10-12-årige og gruppen af 13-15-årige. Netop disse organiseringsrammer tiltaler altså i særlig høj grad de unge teenagere.

Piger og drenge er nogenlunde lige foreningsaktive, også igennem de forskellige aldersgrupper. Men drenge er oftere aktive på egen hånd eller i regi af SFO/fritidsklub end pigerne. Her mindskes forskellen dog med alderen. Til gengæld er piger i højere grad end drenge aktive i private centre, og den forskel bliver en smule større i takt med højere alder.

Sammenligning med 2007 og 1998

Som nævnt i forbindelse med de specifikke idrætter er der en tendens til, at børnene i 2011 er mere selektive i deres valg af idræt. Hvor de i 2007 typisk var aktive inden for cirka fire idrætter hver, er de i 2011 i gennemsnit kun aktive inden for lige over tre idrætter hver. Når børnene helt overordnet dyrker færre idrætter, har det også den naturlige konsekvens, at de forskellige organiseringsformer for idræt og aktivitet fylder mindre hver især.

Figur 13: Udviklingen i organiseringen af børnenes idræt.

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

I 2007 var alle fire organisationsformer mere udbredte blandt børnene, end de er i 2011-undersøgelsen. Andelen af børn, der angiver at dyrke minimum én idræt i klub/forening, er således faldet fra 88 pct. til 86 pct. Det største fald er dog sket inden for selvorganiseret idræt. Hvor 58 pct.

af børnene i 2007 dyrkede minimum én idræt på egen hånd, gælder det i 2011 kun for 46 pct. Endelig er idræt organiseret i SFO/fritidsklub faldet fra 26 til 21 pct., og andelen af børn, der dyrker idræt i private/kommercielle centre, er faldet fra 12 til 9 pct. Alle forskellene mellem 2007 og 2011 er statistisk signifikante.

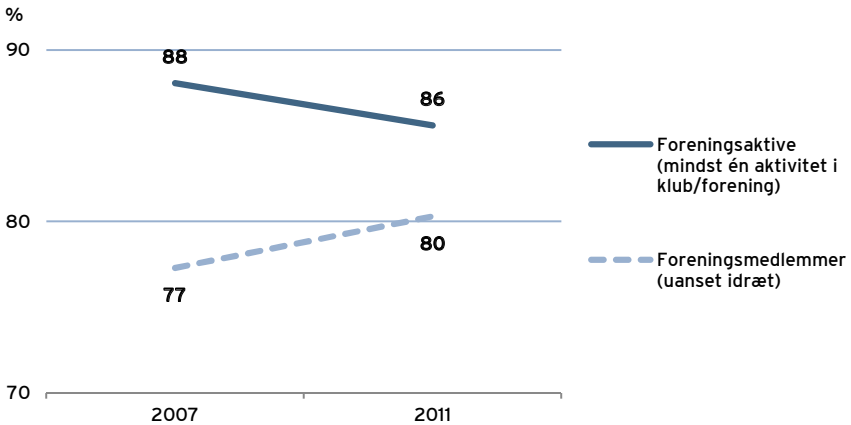
Overordnet vidner det om en reel tilbagegang inden for alle organisatoriske sammenhænge, som idræt kan finde sted i. Det største fald er sket i andelen af børn, der dyrker idræt på egen hånd²⁵.

Der findes, som nævnt, et spørgsmål i børnenes spørgeskema, som specifikt spørger ind til, om man er medlem af en forening. Det spørgsmål er frakoblet listen over de mange idrætter, som børnene kan markere sig som aktive i, og det går altså på foreningsmedlemskab uanset idrætten og for så vidt også uanset, om man er aktiv i den givne forening eller ej. Intet i analyserne af børnenes idrætsvaner tyder dog på, at der er børn, der er foreningsmedlemmer uden samtidig at være foreningsaktive.

Der er således mulighed for at se nærmere på foreningsdeltagelsen blandt børn fra to vinkler: Foreningsaktivitet, målt som mindst én idrætsaktivitet i klub/forening, og foreningsmedlemskab, målt som decideret medlemskab af en forening (uanset idræt). Dette giver også anledning til at nuancere den umiddelbare tolkning af figur 13, at foreningsdeltagelsen (og måske også deltagelsen inden for de øvrige organiseringsformer) skulle være på vej nedad.

25 Her er de mange trampolinspringende børn fra 2007-undersøgelsen ikke forklaringen. Ligesom i oversigten over specifikke idrætter er trampolin, spejder, sang/musik, konditionstræning og skak også pillet ud i denne analyse af organiseringen af børnenes idræt, fordi disse aktiviteter ikke er en del af undersøgelsen i 2011.

Figur 14: Forskellige mål for foreningsdeltagelse.

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

I 2007 var 88 pct. af børnene efter eget udsagn aktive i foreninger, men kun 77 pct. var medlemmer i en (eller flere) foreninger. Andelen af foreningsaktive faldt i 2011 en smule til 86 pct., men til gengæld steg andelen af foreningsmedlemmer til 80 pct. Altså en mindre ubalance mellem de to forskellige spørgsmål med stort set det samme fokus, hvilket taler for sikkerheden af data i 2011-undersøgelsen.

Selvom tallene fra 1998 ikke er baseret på lige så omfattende en undersøgelse, er de dog også med til at balancere tallene, når man ser på udviklingen over årene. I 1998-undersøgelsen var andelen af børn, der dyrkede minimum én idræt i klub/forening 72 pct., hvilket igen udfordrer fortolkningen af udviklingen over årene som nedadgående. Alt i alt peger det snarere i retning af en stabil udvikling, der af metodiske årsager svinger en smule mellem forskellige undersøgelser.

Hvor mange af børnene inden for de mest populære idrætter, der er aktive i foreninger, har også været nogenlunde stabilt hen over årene mellem 1998 og 2011.

Tabel 9: Udviklingen i de 15 største børneidrætters grad af foreningsorganisering. Pct.²⁶

	2011 (N = 2.035)			2007 (N = 1.987)			1998 (N = 660)		
	Andel aktive i alt	Andel aktive i forening	Organiseringsgrad ²⁷	Andel aktive i alt	Andel aktive i forening	Organiseringsgrad	Andel aktive i alt	Andel aktive i forening	Organiseringsgrad
Fodbold	46	38	82	45	38	84	32	26	81
Svømning	38	23	60	40	23	58	28	13	46
Gymnastik	27	20	74	34	24	71	22	13	59
Jogging / motionsløb	20	<1	2	23	2	9	-	-	-
Håndbold	20	18	91	20	19	95	18	16	89
Rulleskøjter/skateboard ²⁸	17	1	3	22	<1	1	22	<1	1
Badminton	16	12	74	19	14	74	13	10	77
Dans (alle former)	13	7	53	13	6	46	6	4	67
Ridning	10	6	63	12	6	50	10	7	70
Vandreture	10	1	6	19	1	5	-	-	-
Styrke-træning ²⁹	9	3	29	10	3	30	2	1	5
Bordtennis	9	2	21	10	2	20	-	-	-
Kampsport ³⁰	6	6	86	6	5	85	5	4	80
Tennis	6	4	71	7	4	57	3	2	67
Cykelsport ³¹	5	1	15	11	1	9	4	<1	4

26 Bemærk at organiseringsgraden i 2011 er udregnet på baggrund af undersøgelsens præcise tal (med flere decimaler), men den bliver, som nævnt i indledningen, kun præsenteret som hele tal uden decimaler. Derfor kan der forekomme små variationer fra den præcise organiseringsgrad i 2011, som tabellen herover præsenterer, til det lettere upræcise tal, man kan finde ved at udregne de foreningsaktives andel blandt alle aktive inden for idrætterne alene på baggrund af de afrundede tal i tabellen.

27 Organiseringsgrad i foreningsregi, dvs. andelen af de aktive, der dyrker idrætten i klub/forening.

28 Inkl. waveboard/løbehjul.

29 Hed i 1998 'Vægttræning'.

30 Boksning, karate, aikido, taekwondo, judo, brydning mv.

31 En samlet kategori for landevejscykling (ikke som transport til skole og lignende) og mountainbike.

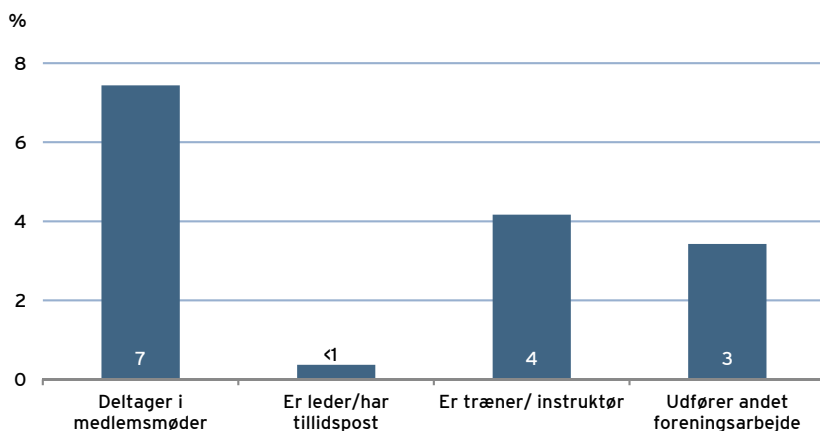
De største børneidrætter er ikke blevet mindre foreningsdominerede siden 1998. Fodbold og håndbold, som har den allerhøjeste grad af foreningsorganisering, ligger stabilt på henholdsvis otte og ni ud af ti aktive i forening. Organiseringsgraden inden for svømning og gymnastik lader til at være steget en smule siden 1998, og også inden for badminton, dans, ridning, kampsport og tennis er der stabile, høje organiseringsgrader fra 1998 frem til 2011.

Samtidig er de traditionelt meget lidt foreningsorganiserede idrætter stadig meget lidt foreningsorganiserede, men der er dog tegn på udvikling i forskellige retninger. Motionsløb er i stigende grad noget, børn dyrker uden for foreningslivet. Rulleskøjter og andre skate-aktiviteter er også i høj grad organiseret på egen hånd eller i andre sammenhænge end idrætsforeninger, men disse aktiviteter tegner sig dog for en lille stigning i organiseringsgraden fra under 1 til 3 pct. af de aktive, der er aktive i foreningsregi. Også vandreture er oftere organiseret i foreninger, fordi andelen af børn, der vandrer, er faldende, mens andelen af børn, der dyrker vandreture i foreningsregi, er stabil på cirka 1 pct. Det samme gør sig gældende for cykelsporten, hvor andelen af foreningsaktive børn er stabil på omkring 1 pct., til trods for, at der er sket en halvering af aktive fra 2007 til 2011.

FRIVILLIGT FORENINGSSARBEJDE

For nogle betyder foreningsmedlemskab ikke kun, at man dyrker den ene eller anden idræt i klub/forening sammen med andre børn og unge. Et helt centralt eksistensgrundlag for idrætsforeningerne er det frivillige arbejde, som også til en vis udstrækning bliver varetaget af børn og unge medlemmer i alderen 7 til 15 år.

Figur 15: Børns frivillige foreningsarbejde.

Blandt alle børn deltager 7 pct. i medlemsmøder, 4 pct. arbejder som frivillige trænere eller instruktører og 3 pct. hjælper til med andre opgaver i foreningerne. Næsten ingen af de 7-15-årige fungerer som frivillige ledere eller har tillidsposter, hvilket måske ikke er så underligt deres alder taget i betragtning. I det hele taget er det tydeligt, at alder spiller en rolle for børnenes tilbøjelighed til at deltage i frivilligt foreningsarbejde.

Tabel 10: Børns frivillige foreningsarbejde. Fordelt på køn og alder. Pct.

N = 1.913	Total	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	7-9 år	10-12 år	13-15 år
Er foreningsmedlem	80	76	84	85	84	72
Deltager i medlemsmøder	7	8	7	2	7	14
Er leder/har tillidspost	<1	1	<1	<1	0	1
Er træner/instruktør	4	4	4	<1	3	9
Udfører andet arbejde	3	4	2	1	3	6

Signifikante forskelle mellem køn og aldersgrupper er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

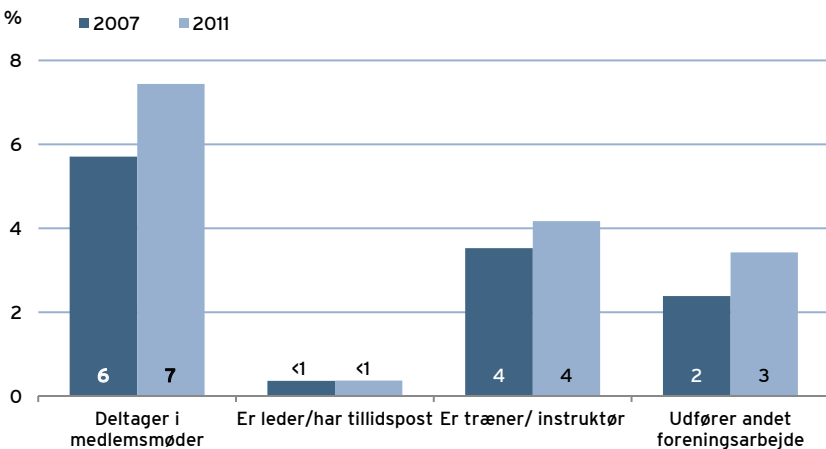
Lige knap hver tiende 13-15-årige arbejder frivilligt som træner eller instruktør i en idrætsforening, og cirka én ud af syv deltager i medlemsmøder. Generelt er alle former for deltagelse i foreningsaktiviteter (lige med undtagelse af de rent sportslige aktiviteter) mere udbredte blandt de ældre børn end blandt de yngste. Dog fylder de mere ansvarstunge leder- og tillidsposter heller ikke meget blandt 13-15-årige.

Umiddelbart lader det til, at piger er lidt mere tilbøjelige til at engagere sig i møder og frivilligt arbejde i idrætsforeningerne, men det er kun andelen, der udfører andet arbejde i foreningen end leder- eller træneropgaver, der er statistisk signifikant forskellige mellem piger og drenge.

Det er værd at bemærke, at der på det separate spørgsmål om foreningsmedlemskab er signifikant flere drenge end piger blandt foreningsmedlemmerne. Andelen af foreningsaktive blandt piger og drenge, som illustreret i tabel 7, pegede i samme retning dog uden at vise en signifikant sammenhæng. Men en vis forskel mellem drenge og piger viser sig altså, når man spørger specifikt på foreningsmedlemskab og ikke alene til aktiviteter dyrket i foreningsregi inden for det seneste år.

Sammenligning med 2007

Figur 16: Udvikling i børnenes frivillige foreningsarbejde.³²

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

³² Mens søjlerne afspejler de præcise andele, er tallene afrundet til nærmeste hele procent. Det er de for ikke at give indtryk af overdreven præcision i estimerne, og det betyder, at søjler med lidt forskellig højde godt kan illustrere samme andel i hele procenttal.

Der er ikke sket de store forskydninger i børnenes frivillige foreningsarbejde, siden de første gang blev spurgt om emnet i 2007. Der er små forskelle, der peger i retning af en generelt lidt højere deltagelse i foreningslivets forskellige opgaver, men kun på deltagelse i medlemsmøder er der en signifikant højere andel i 2011 i forhold til 2007.

KONKURRENCEIDRÆT

Størstedelen af børnene i undersøgelsen er ikke blot idrætsaktive, men har også dyrket én eller flere idrætter på konkurrenceplan inden for det seneste år.

Tabel 11: Har du deltaget i konkurrencer, turneringer, stævner eller lignende inden for det seneste år? Fordelt på køn og alder. Pct.

N = 1.943	Total	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	7-9 år	10-12 år	13-15 år
Ja	71	65	77	67	75	71
Nej	29	35	23	33	25	29
χ^2 -test		p < 0,05		p < 0,05		

71 pct. af alle børn deltager i konkurrencer, turneringer og lignende. Mest udbredt er det at dyrke konkurrenceidræt blandt drenge, hvor mere end tre ud af fire gør det. Blandt pigerne deltager cirka to ud af tre, eller 65 pct., i konkurrenceidræt. Konkurrenceidræt er mest populær blandt de 10-12-årige, hvor 75 pct. har deltaget i konkurrencer, stævner, turneringer eller lignende inden for det seneste år.

Om man deltager i konkurrenceidræt hænger sammen med, men er ikke ensbetydende med, om man er medlem af en idrætsforening. Blandt børn, der er medlemmer af idrætsforeninger, deltager 80 pct. i konkurrencer, men også uden for foreningsidrætten findes tilsyneladende en del konkurrenceaktivitet. Blandt ikke-foreningsmedlemmer har 37 pct. deltaget i konkurrencer, stævner eller lignende. Det vidner om, at konkurrenceaktiviteter også kan finde sted uden for foreningsidrætten (eksempelvis i skoler og institutioner), men det er muligvis også et tegn på, at

idrætsforeningerne i stigende grad er med til at organisere aktiviteter og konkurrencer, som også er åbne for ikke allerede eksisterende medlemmer.

Sammenligning med 2007

Deltagelsen blandt ikke-foreningsmedlemmer repræsenterer en lille, men dog ikke signifikant, stigning fra 2007, hvor 34 pct. af de børn, der ikke var medlem af idrætsforeninger, havde deltaget i konkurrencer, stævner eller lignende inden for det seneste år. Der er heller ikke sket den store udvikling i børnenes deltagelse i konkurrenceidræt, når man ser nærmere på køn og aldersgrupperne. Også i 2007 var 71 pct. af alle børn konkurrenceaktive, og også dengang var drenge en smule mere aktive end piger, og de 10-12-årige mere aktive end de øvrige aldersgrupper.

VOKSNES IDRÆTSDELTAGELSE

Undersøgelsen af de voksne danskeres motions- og sportsvaner bygger på i alt 3.957 besvarelser fra danskere i alderen 16 til 92 år. Enkelte mindre skævheder i disse respondenters fordeling på køn og aldersgrupper i forhold til den danske befolkning som helhed er opvejet gennem vægtning af datamaterialet, således at analyserne i det følgende så præcist som muligt beskriver idrætsdeltagelsen og motions- og sportsvanerne for den voksne danske befolkning anno 2011³³.

Som i tilfældet med børnene er der mere end ét mål for idrætsaktivitet i den voksne befolkning. Der er både spurgt ind til, om man 'Normalt dyrker motion/sport', og spurgt til, hvilke forskellige idrætter man har 'Dyrket regelmæssigt inden for de seneste 12 måneder', ved afkrydsning på en liste med 43 forskellige aktiviteter.

Tabel 12: Dyrker du normalt motion/sport? Fordelt på køn. Pct.

N = 3.797	Total	Køn	
		Kvinder	Mænd
Ja	64	65	63
Ja, men ikke for tiden	14	15	13
Nej	22	20	25
χ^2 -test ³⁴		p < 0,05	

33 Se bilag 2 og 3 for en nærmere gennemgang af baggrundsdata for undersøgelsens voksne respondenter og vægtning af data.

34 P-værdien på baggrund af χ^2 -test udtrykker, hvorvidt der er statistisk sammenhæng mellem to variable. I dette tilfælde om idrætsdeltagelse varierer signifikant med voksnes køn og alder. Med en p-værdi over 0,05 er det alment anerkendt, at man afviser en sådan sammenhæng, mens en værdi under 0,05 peger i retning af sammenhæng (voksnes køn spiller derfor en rolle for idrætsdeltagelsen, når man også ser på de 'ikke for tiden' aktive, som tabellen ovenfor gør).

64 pct. eller lige knap to ud af tre voksne danskere svarer 'ja' til normalt at dyrke motion/sport, 14 pct. siger 'ja, men ikke for tiden', og 22 pct. er ikke idrætsaktive. Lidt flere kvinder end mænd er idrætsaktive, men forskellen mellem kønnenes fordeling på spørgsmålet er kun signifikant, når man også ser på svarmuligheden 'Ja, men ikke for tiden', som flere kvinder end mænd tilslutter sig. Tester man alene på, om folk har svaret ja eller nej (hvor 'ja, ikke for tiden' indgår under 'nej'), er der ingen signifikant forskel på, hvor stor en andel blandt kvinder og mænd, der er idrætsaktive.

Forskellen ligger altså i, at mænd oftere svarer 'nej', mens kvinder lidt oftere svarer 'ja, men ikke for tiden' på spørgsmålet, om man er idrætsaktiv. Det kunne pege i retning af, at idræt for kvinder oftere er noget, man fravælger, hvis ikke tiden er til det, f.eks. på grund af barsel, uden at man dog af den grund føler sig direkte idrætsinaktiv. Af andre mulige årsager til, at respondenter (både mænd og kvinder) har svaret 'ja, men ikke for tiden' kan nævnes, at man dyrker sæsonafhængig idræt, eller at man har pådraget sig en skade, der sætter en midlertidig stopper for idrætsaktivitet. Afsnittet 'Barrierer for sport og motion', der følger senere i denne grundrapport, ser nærmere på forskellige årsager til idrætsinaktivitet.

På listen over specifikke idrætter er det dog en del flere end 64 pct., der har angivet at dyrke eller have dyrket som minimum én idrætsaktivitet regelmæssigt i løbet af de seneste 12 måneder. Derfor bliver den samlede andel idrætsaktive blandt de voksne danskere noget større, hvis det er denne parameter, man baserer sig på.

Tabel 13: Mindst én aktivitet regelmæssigt de seneste 12 måneder? Fordelt på køn. Pct.

N = 3.957	Total	Køn	
		Kvinder	Mænd
Mindst én aktivitet	82	83	81
Ingen aktivitet	18	17	19
χ^2 -test		p > 0,05	

På dette spørgsmål er kvinder og mænd lige aktive og altså væsentligt mere aktive, end det er tilfældet på det foregående spørgsmål. Det kunne

tænkes, at listen med 43 forskellige aktiviteter minder nogle om, at de er aktive inden for idræt, som det er specificeret med bestemte aktiviteter i denne sammenhæng. En stor del af forklaringen ligger imidlertid i, at et stort flertal (86 pct.) i gruppen, der på spørgsmålet, om man normalt dyrker motion/sport, svarer 'ja, men ikke for tiden', angiver at have dyrket mindst én aktivitet regelmæssigt inden for det seneste år. At dyrke noget regelmæssigt inden for de seneste 12 måneder ses altså af mange som en tilpas bred definition til, at man, selvom man for nyligt er stoppet eller midlertidigt holder pause fra idræt, føles sig truffet og markerer, at man er aktiv eller i hvert fald har været det regelmæssigt inden for de seneste 12 måneder.

Det mere konservative mål på idrætsaktivitet gennem spørgsmålet 'Dyrker du normalt motion/sport', der eksplicit frasorterer 'ikke for tiden'-aktive, er hidtil blevet benyttet som det centrale mål for andelen af idrætsaktive i befolkningen og vil derfor også være det primære mål for 'idrætsaktive' i det følgende, ligesom det er tilfældet i afsnittet om børns idrætsdeltagelse. Med det mål ligger andelen af idrætsaktive voksne danskere som vist på 64 pct. med en nogenlunde ligelig fordeling mellem kvinder og mænd.

Andelen af aktive svinger faktisk heller ikke i nogen videre grad mellem aldersgrupperne fra de 16-19-årige til folk på 70 år og derover.

Tabel 14: Dyrker du normalt motion/sport? Fordelt på alder. Pct.

N = 3.797	Total	Alder						
		16-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70 år+
Ja	64	67	67	63	64	63	65	58
Ja, men ikke for tiden	14	21	18	21	14	12	8	8
Nej	22	12	15	17	22	25	27	35
χ^2 -test		p < 0,05						

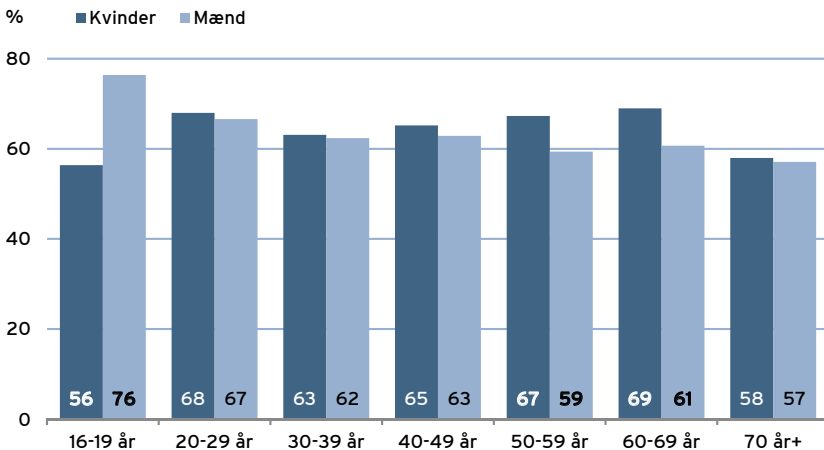
Der er flest idrætsaktive blandt de yngste. Inden for aldersgrupperne 16-19 år og 20-29 år svarer 67 pct., at de normalt dyrker motion/sport. I de følgende aldersgrupper, folk i 30'erne op til folk i 60'erne, er andelen af

idrætsaktive temmelig stabil på 63 til 65 pct. Også blandt de ældste på 70 år og derover er over halvdelen efter eget udsagn idrætsaktive. I aldersgruppen 70 år+ svarer 58 pct. 'ja' til normalt at dyrke motion/sport.

Faktisk er forskellene mellem andelen af idrætsaktive inden for de forskellige aldersgrupper så små, at der kun er en signifikant sammenhæng mellem idrætsaktivitet og alder, når man også ser på andelen, der svarer 'ja, men ikke for tiden'. Det forholder sig altså på samme måde, som det gjorde med kønsforskellene i idrætsdeltagelsen, der kun er signifikante, fordi kvinder i højere grad end mænd er 'idrætsaktive, men ikke for tiden'. Blandt de yngre voksne, og især i aldersgrupperne 16-19 år og 30-39 år, er der større tendens til at svare 'ja, men ikke for tiden', som i sidste ende gør, at idrætsaktivitet hænger signifikant sammen med alder.

Ser man isoleret på idrætsdeltagelse eller ej blandt de voksne danskere, er der altså ingen signifikant sammenhæng med hverken køn eller alder. Men det betyder absolut ikke, at køn og alder er uden betydning. Det er tydeligt, når man ser på *både* køn og alder samtidig, dvs. hvordan mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper er idrætsaktive i forskellig grad.

Figur 17: Andel idrætsaktive. Fordelt på køn og alder.

Signifikante forskelle mellem kønnene inden for de enkelte aldersgrupper er markeret med fed; $p < 0,05$.

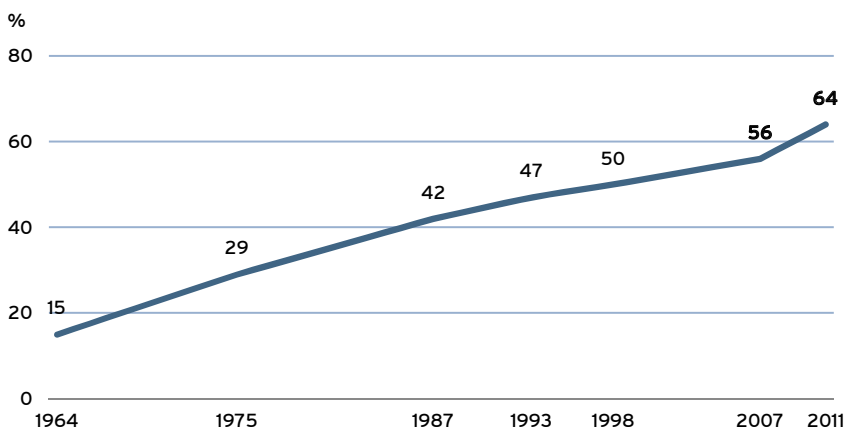
Blandt de 16-19-årige er andelen af aktive mænd væsentlig højere end andelen af aktive kvinder. Tre ud af fire mænd i den aldersgruppe dyrker normalt idræt, mens kun lige over halvdelen, 56 pct. af kvinderne på samme alder gør det. I de efterfølgende aldersgrupper er der ikke de store forskelle i andelen af aktive kvinder og mænd, men det er der til gengæld senere i livet, hvor flere kvinder end mænd er aktive i 50-70-års-alderen. Blandt folk over 70 år er kvinder og mænd igen i lige høj grad tilbøjelige til at være idrætsaktive.

Som vi så i det foregående, er kvinder generelt lidt mere tilbøjelige til at svare 'ja, men ikke for tiden' på spørgsmålet, om man normalt dyrker motion/sport. Det gør sig i helt særlig grad gældende blandt de yngste kvinder i alderen 16 til 19 år, hvor hele 31 pct. svarer, at de er aktive, men ikke for tiden. Tilsvarende giver kun 12 pct. af mændene i samme aldersgruppe det svar.

Sammenligning med 2007 og 1998 (og 1964)

Andelen af idrætsaktive voksne danskere er steget støt over de seneste mange år. Lige siden man for første gang i 1964 lavede undersøgelser af idrætsdeltagelsen som led i kulturvaneundersøgelserne, har man kunne konstatere, at andelen af voksne danskere, der efter eget udsagn normalt dyrker motion/sport, er voksende.

Figur 18: Voksne danskeres idrætsdeltagelse siden 1964.

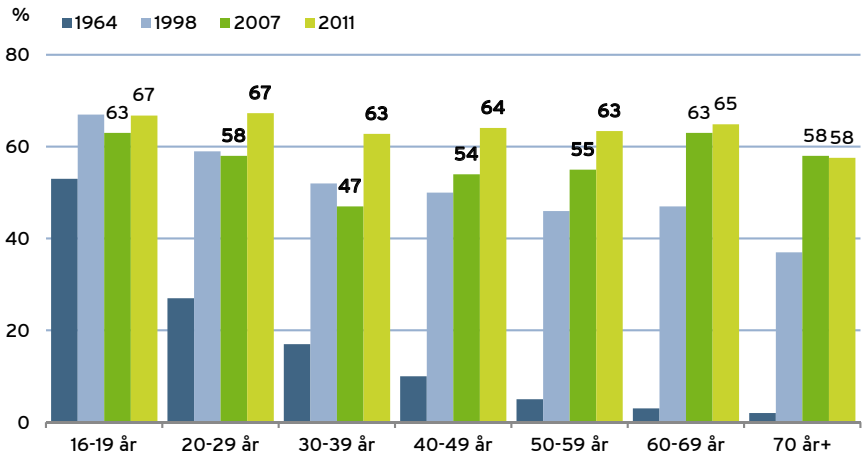
Forskellen mellem 2007 og 2011 er statistisk signifikant; $p < 0,05$.

På knap 50 år er andelen idrætsaktive voksne danskere vokset støt fra 15 til 64 pct. Her skal dog nævnes, at man i 1964 alene spurgte 'Dyrker De sport?' og således udelod den del af respondenterne, der ville have svaret 'ja', hvis motionsbegrebet var en del af spørgsmålsformuleringen.

Fra 1975 og frem har man til gengæld foretaget undersøgelser af voksne danskeres motions- og sportsvaner med nærmest identisk spørgsmålsformulering, og i perioden fra dengang til den seneste undersøgelse i 2011 tegner sig en tydelig tendens med konstant stigende andel af idrætsaktive i den voksne befolkning.

Idræt er ikke kun blevet mere udbredt i den voksne danske befolkning gennem de seneste knap 50 år. Det er også blevet mere demokratisk forstået på den måde, at idræt i dag ikke kun er noget, der hører en bestemt befolkningsgruppe til.

Figur 19: Breder idrætsdeltagelse i befolkningen. Fordelt på alder.

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

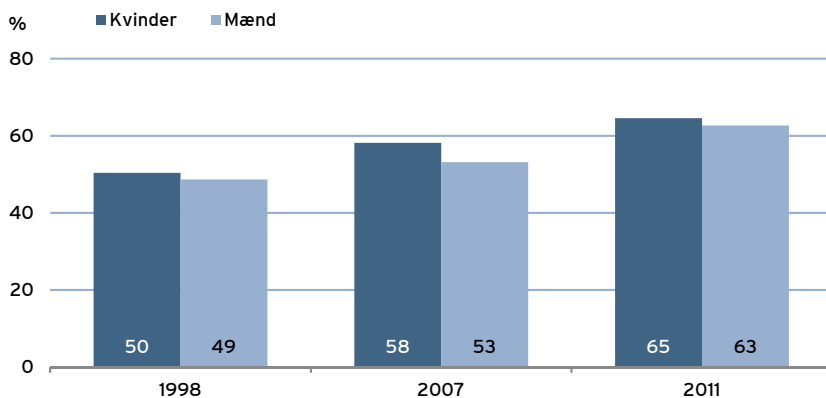
I 1964 var der en tydelig sammenhæng mellem alder og idrætsdeltagelse, således at højere alder hang sammen med en klart mindre tilbøjelighed til at være idrætsaktiv. Denne sammenhæng kan også ses i data fra undersøgelsen i 1998, men dog mindre tydeligt, idet idrætsdeltagelsen i de mel-

lemmiggende 34 år er steget væsentligt blandt danskerne generelt og især i de ældste aldersgrupper.

I 2007 viste der sig en interessant udvikling, hvor andelen af idrætsaktive inden for nogle aldersgrupper faldt en smule og særligt blandt folk i alderen 30 til 39 år, der var den aldersgruppe med lavest andel idrætsaktive. De mørkegrønne søjler i figur 19 ovenfor illustrerer den 'hængekøjetendens', der således tegnede idrætsdeltagelsen blandt voksne danskere i den foregående undersøgelse på området.

Den stigning, der kommer til udtryk med idrætsdeltagelsen i 2011, har fundet sted både blandt mænd og kvinder, dog med den undtagelse, at andelen af idrætsaktive 16-19-årige kvinder er en smule lavere i 2011, end den var i 2007. Desuden er folk i aldersgruppen 70 år+ blandt begge køn 'kun' aktive i samme omfang, som den samme gruppe var i 2007, og for kvinder gælder det samme for de 60-69-årige.

Figur 20: Udvikling i kønnes idrætsdeltagelse.

Det betyder samlet set, at mændene i lidt højere grad end kvinderne er sprunget på idrætsvognen siden 2007, og den i international sammenhæng temmelig unikke 'omvendte kønsulighed i idrætten', hvor en større andel kvinder end mænd er idrætsaktive, er således blevet mindre og som nævnt under tabel 12 kun statistisk signifikant, når man medregner dem, der svarer, at de er idrætsaktive, men 'ikke for tiden'.

Tallene fra 2011 tegner helt overordnet et billede af voksne danskeres idrætsdeltagelse, hvor 'hængekøjen' er fladet ud, og idrætsdeltagelsen er stort set lige stor blandt mænd og kvinder og inden for alle aldersgrupper med et lille dyk blandt de ældste. Den største forskel fra 2007 er således at finde blandt danskerne i 30'erne, hvor hele 16 procentpoint flere er aktive, men også i de omkringliggende aldersgrupper, der tegner sig for en noget større idrætsdeltagelse end tidligere.

Selvom forskydningerne mellem de forskellige års undersøgelser skal ses i lyset af de indledningsvis beskrevne metodiske usikkerheder, så vidner denne undersøgelse om en markant stigning i idrætsdeltagelsen, som især har fundet sted blandt folk i 30'erne. Som det vil blive illustreret senere i denne grundrapport, knytter der sig særlige valg af idrætsaktiviteter og konkurrencedeltagelse til de 30-39-årige, som er med til at tegne et billede af, hvad der har affødt en stigning i idrætsdeltagelsen i denne og de omkringliggende aldersgrupper.

Samlet set giver resultaterne af undersøgelserne af danskernes motions- og sportsvaner anledning til at moderere tolkningen af hængekøjens omfang i 2007 og dens udfladning i 2011. Men meget overordnet og set over en længere årrække er det især tydeligt, at den ældre del af befolkningen er kommet rigtig godt med, og at livsfaser ser ud til at spille en betydelig rolle både for, *om* man er idrætsaktiv, *hvordan* man er idrætsaktiv (hvilket afsnittet om valg af aktiviteter og organiseringsformer ser nærmere på), og *hvor* meget man er idrætsaktiv, som vi skal se nærmere på i det følgende.

TID TIL IDRÆT

Når vi ser nærmere på den tid, der bruges på idræt, er fokus på idrætshyppighed (antal gange, man dyrker motion/sport om ugen) og det gennemsnitlige tidsforbrug på idræt (fraregnet eventuel transporttid). I denne sammenhæng er det interessant at se bagom idrætsdeltagelsen og undersøge, hvor ofte og hvor længe forskellige voksne danskere er idrætsaktive. Her peger tallene i retning af, at man endnu ikke skal smide 'hængekøje-perspektivet' væk.

Tabel 15: Hvor ofte dyrker du motion/sport? Fordel på køn og alder. Pct.

N = 3.760	Total	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	16-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
Mindst 5 gange om ugen	13	13	14	23	13	8	10	13	17	18
3-4 gange om ugen	33	34	32	35	37	35	37	33	30	19
1-2 gange om ugen	33	37	30	31	29	37	31	33	32	41
1-3 gange om måneden	6	4	7	5	8	8	6	5	4	2
Sjældnere	6	5	7	6	8	7	7	6	4	4
Aldrig	9	7	10	<1	5	5	9	10	13	16
χ^2 -test		p < 0,05		p < 0,05						

13 pct. dyrker idræt fem gange om ugen eller mere, mens en tredjedel er aktiv tre til fire gange om ugen og en anden tredjedel én til to gange om ugen. Det betyder samlet set, at knapt otte ud af ti blandt alle voksne angiver at dyrke idræt som minimum én gang om ugen. Kun lidt færre end hver tiende svarer 'aldrig' på spørgsmålet om, hvor ofte man dyrker motion/sport.

Kvinder er typisk lidt oftere aktive end mænd. 84 pct. af kvinderne er aktive mindst en gang om ugen mod 76 pct. blandt mændene. Imellem de forskellige aldersgrupper er der dog ikke den store variation i andelen, der dyrker idræt som minimum en gang om ugen. Her ligger forskellene i stedet i yderpunkterne af skalaen. Blandt de ældste er der større tendens til aldrig at være aktiv, mens der netop i grupperne 30-39-årige og 40-49-årige, der i 2007 udgjorde bunden af 'hængekøjen', er færrest meget ofte aktive.

De 79 pct. ugentligt aktive voksne er en noget større andel end de 64 pct., der angiver normalt at dyrke motion/sport. Det understreger, at man med forskellige mål får forskellige udtryk for idrætsdeltagelsen i befolkningen, men man skal være varsom med på denne baggrund at konkludere.

dere, at 79 pct. eller ligefrem 91 pct. (kun fraregnet aldrig aktive) er mere præcise estimater på idrætsdeltagelsen i den voksne danske befolkning. En stor del af de 'ikke for tiden' aktive har nemlig angivet at dyrke idræt en eller flere gange om ugen, selvom det altså ifølge dem selv ikke var tilfældet på netop det tidspunkt, hvor de udfyldte spørgeskemaet. Det peger i retning af, at for en del af de voksnes vedkommende, er angivelsen af, hvor ofte man dyrker idræt, en subjektiv vurdering af eget aktivitetsniveau uden for den (igen efter eget udsagn) midlertidige periode, hvor man aktuelt er idrætsinaktiv. Derfor bliver spørgsmålet 'Dyrker du normalt motion/sport', som tidligere nævnt, benyttet som det centrale mål for den overordnede idrætsdeltagelse blandt voksne danskere.

Ser man isoleret på, hvor ofte de idrætsaktive (dvs. dem, der svarer 'ja' til normalt at dyrke motion/sport) er aktive, har man et udmærket mål for, hvordan ordet 'normalt' fortolkes af danskerne i denne sammenhæng. Blandt de idrætsaktive voksne er 99 pct. aktive som minimum én gang om ugen og størstedelen tre til fire gange om ugen. Så når vi taler om de 64 pct. normalt idrætsaktive danskere, taler vi næsten udelukkende om folk, der er aktive én gang om ugen eller oftere. Det vidner om, at de seneste års stigning i idrætsdeltagelsen i befolkningen ikke umiddelbart skulle hænge sammen med en bredere og mere udvandet forståelse af, hvad idræt og aktivitet er for nogle størrelser.

Når vi ser nærmere på, hvor lang tid voksne danskere ugentligt bruger på idræt, ser vi kun nærmere på dem, der rent faktisk bruger tid på idræt³⁴, og det er således et billede af de idrætsaktive snarere end et billede af den danske befolkning som helhed, der kommer til udtryk i den følgende tabel og i det gennemsnitlige tidsforbrug på idræt.

34 Det vil sige alle voksne, der har angivet et antal minutter og/eller et antal timer, de ugentligt bruger på motion/sport. Dog er de meget få voksne, der har angivet at bruge mere end 37 timer om ugen på motion/sport sorteret fra.

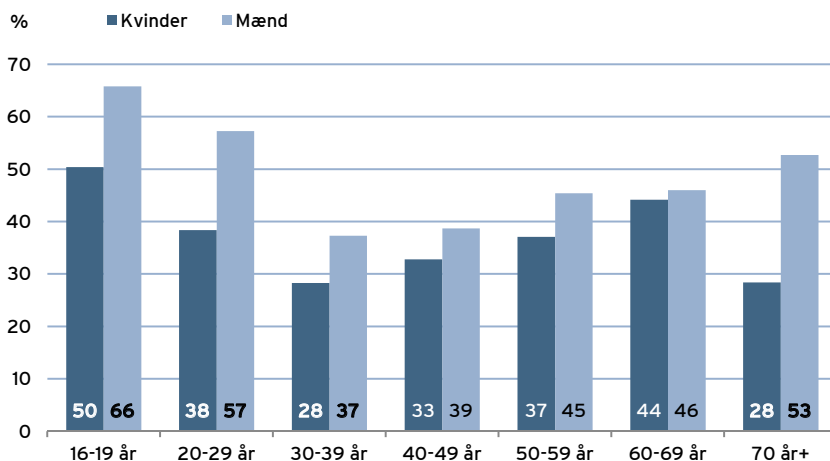
Tabel 16: Hvor lang tid bruger du normalt på motion/sport om ugen (minus transporttid)? Fordelt på køn og alder. Pct.

N = 3.145	Total	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	16-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
6 timer og derover	22	17	28	36	28	16	17	20	25	20
4:00 - 5:59	19	19	19	22	20	17	19	21	20	19
2:00 - 3:59	36	40	31	25	32	39	40	37	31	37
1:00 - 1:59	18	19	16	13	15	19	19	17	19	18
Under en time	6	5	6	4	5	9	5	5	5	6
χ^2 -test		p < 0,05		p < 0,05						

Det er mest udbredt blandt aktive voksne danskere at dyrke idræt mellem to og fire timer om ugen, men lidt mere end hver femte er dog oppe på at være aktiv i mere end seks timer om ugen. De idrætsaktive mænd bruger typisk mere tid på idræt end kvinderne. Godt hver fjerde idrætsaktive mand dyrker mere end seks timers idræt om ugen, og lige knap halvdelen er aktiv i minimum fire timer på en normal uge.

Også alder har en tydelig effekt på tidsforbrug på idræt i kraft af, at folk over 70 år ofte er aktive i kortere tid pr. uge, men også i kraft af at de midterste aldersgrupper, folk i 30'erne og 40'erne især, bruger væsentligt mindre tid på idræt ugentligt.

Figur 21: Andel af de idrætsaktive, der bruger mere end fire timer på idræt om ugen. Fordelt på køn og alder.

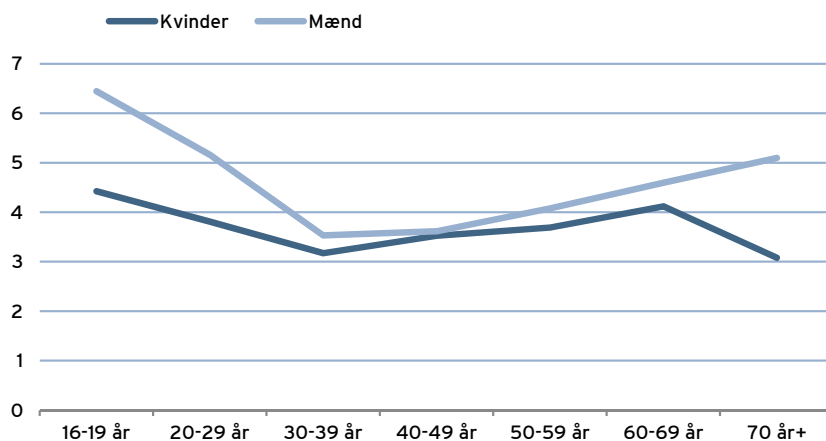

Signifikante forskelle mellem kønnene inden for de enkelte aldersgrupper er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Den mindst idrætsaktive gruppe, målt i tidsforbrug på idræt, er de 30-39-årige. Samlet set bruger mindre end hver tredje i denne aldersgruppe mere end fire timer på idræt om ugen, og blandt kvinder er tidsforbruget endnu lavere, som figuren ovenfor illustrerer. Figuren illustrerer også, hvordan der særligt i de unge år frem til 40-års-alderen er en stor og signifikant forskel mellem mænd og kvinders tidsforbrug på idræt. Væsentligt færre kvinder end mænd i aldersgrupperne 16-19 år, 20-29 år og 30-39 år er idrætsaktive i minimum fire timer ugentligt. Også blandt de ældste i aldersgruppen 70 år+ er der en stor forskel mellem mænd og kvinder.

Både idrætsaktive kvinder og mænd lader til at bruge mere og mere tid på idræt på den anden side af bundniveauet i 30-39-års-alderen. Men hvor tendensen fortsætter helt ind i 70-års-alderen for mændene, topper den for kvinderne i aldersgruppen 60 til 69 år, hvilket også illustreres af de forskellige køns- og aldersgruppers forskellige gennemsnitlige tidsforbrug på idræt.

Figur 22: Gennemsnitligt tidsforbrug på idræt. Fordelt på køn og alder. Antal timer.

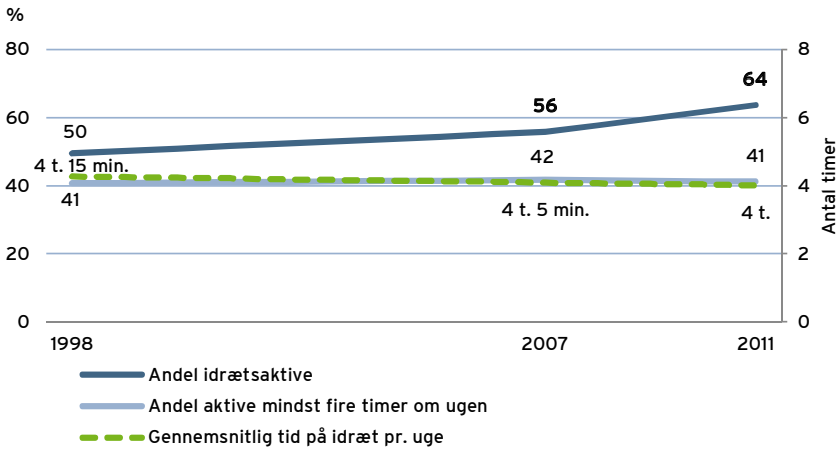

Voksne idrætsaktive danskere bruger i gennemsnit cirka fire timer på idræt om ugen. Mænd er aktive i cirka fire timer og 25 minutter, og kvinder i cirka tre timer og 40 minutter. Som forrige figur viste, og ovenstående figur understreger, er der også en klar sammenhæng mellem alder og tidsforbrug på idræt, som især kommer til syne blandt folk i 30'erne og 40'erne. I denne alder bruger mænd i gennemsnit kun lige over tre timer og 30 minutter om ugen på idræt, mens kvinderne er nede på mellem tre timer og ti minutter og tre timer og 30 minutter.

Sammenligning med 2007 og 1998

I forhold til den stigning i idrætsdeltagelsen, der de seneste år har fundet sted blandt de voksne danskere, er mængden af tid, der bliver brugt på idræt, meget stabil. Det er illustreret i figuren herunder i form af den stiplede linje, der afspejler gennemsnitligt tidsforbrug på idræt blandt aktive voksne og aflæses på akserne i højre side.

Figur 23: Udviklingen i tidsforbrug på idræt.

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Der er ikke blevet flere, der er idrætsaktive minimum fire timer om ugen, selvom der er sket en stigning i andelen af idrætsaktive danskere. Den tid, som voksne i gennemsnit bruger på idræt om ugen, har heller ikke ændret sig nævneværdigt. Fra cirka fire timer og 15 minutter i 1998 til fire timer og fem minutter i 2007 og endelig fire timer rent i 2011.

Heller ikke, når man ser nærmere på kvinder og mænd eller de forskellige aldersgrupper, er der de store forskydninger at spore i tallene. Kvindernes gennemsnitlige tidsforbrug på idræt gik en smule op fra 1998 til 2007 for igen at gå en smule ned fra 2007 til 2011. I 2007 var kønsuligheden i tidsforbrug på idræt nede på nogle og tyve minutter, men den er siden vokset, således at de idrætsaktive mænd i 2011 i gennemsnit brugte cirka tre kvarter mere på idræt om ugen end kvinderne.

IDRÆT OG SOCIAL BAGGRUND

Tabel 14 illustrerede, hvordan idrætsaktivitet er næsten lige udbredt inden for alle voksne aldersgrupper helt fra de 16-19-årige til folk over 60 og 70 år. Dette kunne man kalde idrættens demokratisering set i lyset af, at idræt i tidligere tider i høj grad blev betragtet som en fritidsbeskæftigelse.

se for den yngste del af befolkningen. Når man taler om idrættens demokratisering, er det dog vigtigt at holde for øje, at der stadig findes sociale skævheder i den danske befolknings idrætsdeltagelse. Sociale variable som uddannelse (højest gennemførte uddannelse), beskæftigelse og indkomst spiller en væsentlig rolle for idrætsdeltagelsen blandt danskerne.

Tabel 17: Dyrker du normalt motion/sport? Fordelt på uddannelse. Pct.

N = 2.875	Total	Uddannelse ³⁶				
		Grundskole	Gymnasium/ erh.v.faglig ³⁷	Kort videregående	Mellemlang videregående	Lang videregående
Ja	64	47	59	67	70	72
Ja, men ikke for tiden	14	13	13	15	13	12
Nej	22	40	28	18	17	16
χ^2 -test		p < 0,05				

Uddannelseslængde og idrætsdeltagelse hænger meget tydeligt sammen hos voksne danskere. Under halvdelen af dem, der højst har gennemført en grundskoleuddannelse, dyrker idræt. Andelen stiger støt og signifikant i takt med længere uddannelse. Blandt folk med en mellemlang eller lang videregående uddannelse er godt 70 pct. således idrætsaktive.

Til gengæld bruger de idrætsaktive højtuddannede gennemsnitligt væsentlig mindre tid på idræt end de idrætsaktive med kortere uddannelse, også når man ser bort fra folk under uddannelse. De aktive danskere med lang videregående uddannelse bruger i gennemsnit lige under tre timer og 30 minutter på idræt om ugen, mens de aktive med højst grundskole- eller gymnasieuddannelse i gennemsnit bruger lige over fire timer på idræt om ugen. Denne tendens hænger sammen med, at mænd er overrepræsenterede blandt de lavest uddannede, og at mænd, når de er

36 Personer, som endnu er under uddannelse, er ikke medregnet. Se bilag 2 om de voksne respondents baggrundsdata for en nærmere gennemgang af kategoriseringen af uddannelser og respondenternes fordeling på disse.

37 Herunder også handelsskole, erhvervsfaglige uddannelser (butik, håndværker, frisør mv.), AMU og specialarbejderuddannelser.

aktive, typisk er mere aktive end kvinder, hvilket er illustreret i tabel 16 og de efterfølgende figurer, men kønsforskellene i idrætshyppigheden er langt fra hele forklaringen på forskellene mellem uddannelsesgrupperne. Også når man kontrollerer for køn ved at se nærmere på mænd og kvinder hver for sig, er der begge steder en tydelig og signifikant sammenhæng mellem uddannelse og idrætsdeltagelse såvel som aktivitetsniveau.

En samlet oversigt over aktivitetsniveauet og idrætshyppigheden inden for de forskellige uddannelseskategorier følger i tabel 20.

Uddannelseslængde har således en effekt på idrætsdeltagelse, der ikke kun går én vej. Hvor lang en uddannelse folk har, hænger tæt sammen med deres beskæftigelse, og hvor stor en årlig indkomst de har. Særligt beskæftigelsen og antallet af ugentlige arbejdstimer kan tænkes at spille ind, når de højest uddannede viser sig at bruge mindst tid på idræt. Uddannelseslængde har så at sige ad omveje en negativ effekt på tiden, man bruger på idræt. Til gengæld har uddannelseslængden som vist en positiv effekt på, om man overhovedet er idrætsaktiv, og den effekt er også tydelig på øvrige sociale variable, der hænger sammen med uddannelse.

Tabel 18: Dyrker du normalt motion/sport? Fordelt på øvrige, sociale variable. Pct.

	Total	Årlig husstandsindkomst, kr. (N = 3.255)				Beskæftigelse, kategoriseret (N = 3.710)			
		Under 300.000	300.001-500.000	500.001-700.000	Over 700.000	Studerende	Ledig/på orlov	I arbejde	Pensioneret
Ja	64	58	59	66	75	70	48	65	60
Ja, men ikke for tiden	14	14	15	16	11	20	26	15	9
Nej	22	28	26	18	14	10	26	20	31
χ^2 -test		p < 0,05				p < 0,05			

Som det fremgår af tabellen, er også sammenhængen mellem henholdsvis indkomst og beskæftigelse og idrætsdeltagelse tydelig, hvilket i sig selv ikke er nogen overraskelse, når man tager i betragtning, hvordan disse i stor udstrækning hænger sammen med den enkeltes uddannelse.

Også når vi ser nærmere på de enkelte uddannelsesgrupper og således kontrollerer, om effekten af indkomst og beskæftigelse på idrætsdeltagelse er til stede uafhængigt af uddannelse, er der tydelige tegn på, at ledige og folk med lavere indkomst er mindre tilbøjelige til at være aktive. Sammenhængene er dog mindre statistisk signifikante, hvilket understreger, at uddannelse som social baggrundsvariabel i sig selv er en stor del af forklaringen på forskellige idrætsvaner.

Lidt over halvdelen af voksne i husstande med under 300.000 kr. i årlig indkomst dyrker idræt, mens tre ud af fire gør det i husstande, hvor den samlede årlige indkomst er højere end 700.000 kr.

Ser man nærmere på beskæftigelse og idræt, fremgår det, at folk under uddannelse er nogle af de mest aktive danskere. Blandt studerende er 70 pct. idrætsaktive, mens under halvdelen af de ledige og folk på orlov er det. Folk i arbejde udgør størstedelen af voksne danskere og også størstedelen af undersøgelsens datagrundlag, og derfor ligner denne gruppes tal den samlede befolknings idrætsvaner en hel del. 65 pct. er idrætsaktive, 15 pct. er 'ikke for tiden' aktive, og 20 pct. dyrker ikke idræt overhovedet. Endelig er der et lille fald i andelen af aktive, når man ser på de pensionerede, hvor seks ud af ti er idrætsaktive, mens godt tre ud af ti ikke er det. I denne gruppe lader forhåbningen om at vende tilbage til idræt trods en nuværende inaktivitet til at være mindre, idet de 'ikke for tiden' aktive udgør den mindste andel på under 10 pct.

Overblikket over sammenhængen mellem beskæftigelse og idrætsdeltagelse er forsimplet gennem kategoriseringer. Der er også forskelle at spore blandt folk i arbejde alt efter, hvilken type arbejde de har, ligesom eksempelvis orlov og ledighed ikke har den samme betydning for idrætsdeltagelsen.

Tabel 19: Dyrker du normalt motion/sport? Fordelt på beskæftigelse. Pct.

(N = 3.710)	Total	Beskæftigelse									
		Studerende	Ledig/på orlov			I arbejde				Pensioneret	
			På orlov	Ledig (dagpenge)	Ledig (kont.-hjælp)	Funktionær	Selvstændig	Faglært arbejder	Ufaglært arbejder	Førtidspensionist	Folkepensionist
Ja	64	70	47	49	50	71	66	60	46	41	63
Ja, men ikke for tiden	14	20	33	25	14	14	10	16	18	18	7
Nej	22	10	20	26	36	15	24	24	36	41	30
χ^2 -test		p < 0,05									

Det mere nuancerede billede af idrætsdeltagelsen inden for forskellige beskæftigelsesgrupper afslører, at folk på orlov hører til de mindst aktive danskere. Dog svarer hver tredje i denne gruppe, at de er aktive men 'ikke for tiden', hvilket uden tvivl hænger sammen med, at barsel udgør en stor del og midlertidigt gør det besværligt at få idræt til at hænge sammen med hverdagen eller den fysiske formåen.

Tabellen viser også, hvordan der er forskel på idrætsdeltagelsen mellem forskellige typer af beskæftigelse. Funktionærer er de mest idrætsaktive med lige over 70 pct., mens under halvdelen af ufaglærte arbejdere normalt dyrker idræt. De allermindst idrætsaktive er dog førtidspensionister, hvor kun godt hver fjerde svarer ja til normalt at dyrke motion/sport. Andelen af aktive folkepensionister er til gengæld næsten lige så stor som andelen af aktive danskere generelt, og det afspejler igen, hvordan en høj alder ikke behøver være ensbetydende med en inaktiv livsstil.

Hvorvidt man dyrker idræt eller ej, hænger altså tydeligt sammen med en række sociale baggrundsfaktorer. Idrætsdeltagelsen er størst blandt de højtuddannede, hvilket også afspejler sig i beskæftigelse og indkomst. En undtagelse herfra er dog de studerende, som er de allermost aktive, der (endnu) er uden høj løn eller beskæftigelse på arbejdsmarkedet.

Tabel 20: Aktivitetsniveau og hyppighed blandt aktive. Fordelt på uddannelse og beskæftigelse.

	Total	Uddannelse (N = 2.875)					Beskæftigelse (N = 3.710)			
		Grundskole	Gymnasium	Kort videregående	Mellem videregående	Lang videregående	Studerende	Ledig/ orlov	I arbejde	Pensioneret
Gennemsnit tid på idræt (pr. uge)	4 t.	4 t. 2 min.	4 t. 5 min.	3 t. 48 min.	3 t. 40 min.	3 t. 27 min.	4 t. 37 min.	3 t. 56 min.	3 t. 38 min.	4 t. 19 min.
Andel aktive tre gange / uge	50 %	42 %	48 %	54 %	55 %	49 %	55 %	52 %	49 %	52 %

Den enkelte idrætsudøvers gennemsnitlige tidsforbrug på idræt om ugen er højere blandt lavere uddannede end blandt højtuddannede og højere blandt faglærte og ufaglærte arbejdere, der i gennemsnit dyrker idræt knapt fire timer om ugen, end blandt selvstændige og funktionærer, der bruger i omegnen af tre timer og 30 minutter. Forskellen er større blandt mænd end kvinder, men den er til stede hos begge køn³⁸. Det kunne hænges sammen med, at antallet af ugentlige arbejdstimer ofte er højere blandt funktionærene og de selvstændige i undersøgelsen end blandt faglærte og ufaglærte arbejdere. Helt overordnet er de idrætsaktive ledige og pensionister typisk også aktive i længere tid pr. uge end folk i arbejde, der dyrker idræt.

Barrieren for idrætsdeltagelsen er tilsyneladende ganske enkelt at komme i gang med en idrætsaktiv livsstil, som mere end halvdelen blandt ledige og førtidspensionister ikke har. Hvis man er aktiv idrætsudøver, er der ikke nogen tegn på, at graden af idrætsdeltagelse har en social slagside, tværtimod. Alt i alt peger det i retning af, at mængden af fri tid i hverdagen ikke i sig selv har indflydelse på, om man dyrker idræt – de travleste og fuldtidsbeskæftigede er oftere aktive. Men når man ser udelukkende på de aktive, er der en tydelig tendens til, at folk uden fultidsarbejde, dvs. studerende, ledige, pensionerede og folk med færre ugentlige arbejdstimer, også bruger den ekstra tid til mere idrætsaktivitet.

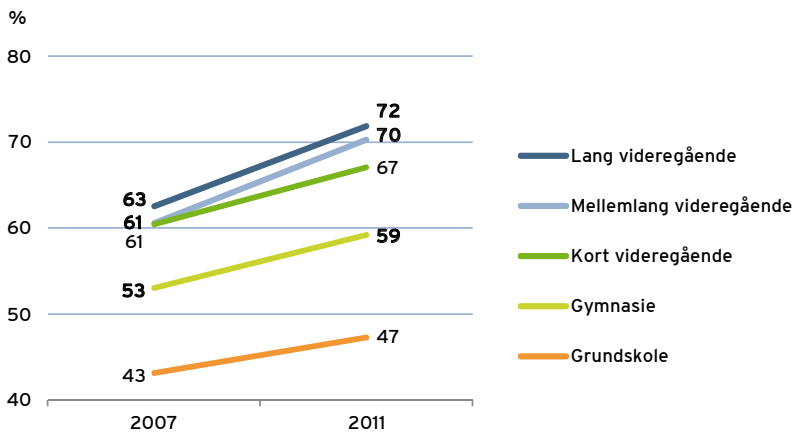
38 Dog med den undtagelse, at kvindelige selvstændige ikke bruger mindre tid på idræt end kvinder, der er faglærte og ufaglærte arbejdere.

Om og hvordan social baggrund hænger sammen med specifikke idrætsaktiviteter og organiseringsformer, vil blive gennemgået senere i denne rapport efter de følgende generelle afsnit om valg af aktiviteter og idrættens organisering.

Sammenligning med 2007

Også i 2007-undersøgelsen er sammenhængen mellem social baggrund, særligt uddannelse, og idræt trukket frem som et lidt modsætningsfyldt forhold, hvor kort uddannelse (og lav indtægt) betyder lavere idrætsdeltagelse, men et relativt højt aktivitetsniveau blandt de aktive.

Figur 24: Udviklingen i andelen af idrætsaktive inden for forskellige uddannelsesgrupper³⁹.

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Den generelle stigning i idrætsdeltagelsen (se evt. figur 22), som har fundet sted blandt danskerne fra 2007 til 2011, har fundet sted inden for alle uddannelsesgrupper. Andelen af idrætsaktive grundskoleuddannede er steget fra 43 til 47 pct., uden at det dog udgør en statistisk signifikant for-

39 Personer, som endnu er under uddannelse, er ikke medregnet.

skel. Det samme gør sig gældende for folk med korte videregående uddannelser, hvor den idrætsaktive andel er steget fra 61 til 67 pct. I de øvrige aldersgrupper er forskellen mellem 2007 og 2011 signifikant, og her ser vi en stigning mellem seks og ni procentpoint.

Figuren herover medregner ikke folk, som endnu er under uddannelse. Som vi så tidligere, er de studerende en meget idrætsaktiv gruppe, og det var de også i 2007. Men også her er der en sket en statistisk signifikant stigning i andelen af idrætsaktive på otte procentpoint. Fra 62 pct. i 2007 til 70 pct. i 2011.

VALG AF AKTIVITETER

Hvilke aktiviteter er det så, de voksne kaster sig over, når de i tilsyneladende stigende grad finder på at være idrætsaktive i deres fritid?

Voksne danskeres foretrukne idrætsaktiviteter er væsentligt forskellige fra børnenes, som vi så i det foregående. Listen over specifikke aktiviteter i voksnes spørgeskema er lidt længere end børnenes med 43 forskellige aktiviteter, inden for hvilke man har kunnet afkrydse sig som regelmæssigt aktiv inden for det seneste år.

Tabel 21: Hvilke former for sport/motion har du dyrket regelmæssigt inden for de seneste 12 måneder? Fordel på køn og alder. Pct.

N = 3.957	Total	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	16-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
Jogging/motionsløb	31	33	30	40	46	46	42	28	13	3
Styrketræning	24	23	24	44	40	25	22	18	15	11
Vandreture	23	27	19	11	15	18	20	31	35	26
Aerobic/Zumba ⁴⁰	12	23	1	14	20	15	15	13	7	3
Gymnastik	12	19	5	16	4	6	7	10	20	26
Svømning	12	14	10	14	16	13	11	9	9	11
Spinning/kondicykel	11	10	12	9	15	11	13	12	7	6
Fodbold	9	3	16	28	22	12	7	5	1	<1

40 Inkl. step/pump eller lignende træning på hold.

Landevejscykling ⁴¹	8	6	11	6	5	7	10	10	14	5
Badminton	6	4	9	6	7	5	7	10	6	3
Yoga ⁴²	6	11	2	4	9	8	7	6	5	5
Golf	5	3	8	6	4	3	4	8	8	6
Dans (alle former)	5	8	2	10	6	3	3	6	5	7
Anden idrætsgren	4	4	4	6	4	6	4	3	5	2
Mountainbike	4	1	7	3	3	6	6	6	1	<1
Fiskeri	4	<1	7	3	5	4	4	4	4	3
Bowling ⁴³	4	3	5	6	6	1	2	3	4	5
Jagt	3	<1	6	2	3	3	4	4	3	3
Håndbold	3	2	3	15	6	4	2	1	<1	0
Tennis	3	2	3	3	1	3	4	4	2	2
Kampsport ⁴⁴	2	1	3	8	5	3	2	1	0	<1
Rulleskøjter/skate	2	2	2	6	6	3	1	2	<1	0
Anden vandtræning	2	4	<1	<1	1	1	1	3	4	5
Stavgang	2	3	1	0	1	<1	1	2	5	5
Billard/pool	2	1	3	4	5	2	<1	1	1	2
Ridning	2	3	1	4	2	3	3	1	1	1
Kano/kajak	2	1	2	3	3	1	2	2	1	0
Skydning	2	<1	3	2	4	1	1	1	1	1
Sejlsport/surfing	2	1	2	2	2	2	1	2	1	1
Bordtennis	1	<1	2	6	4	1	1	1	<1	<1
Petanque/boule	1	1	1	0	2	0	<1	1	2	4
Volleyball/beach	1	1	1	7	2	1	1	1	<1	<1
Andet holdboldspil	1	1	2	7	3	1	1	<1	<1	<1
Andet indiv. boldspil	1	<1	2	3	2	1	<1	<1	1	<1
Basketball	1	<1	1	5	4	<1	<1	<1	0	0
Vinterbadning	1	1	1	<1	1	<1	1	1	1	1
Roning	1	1	1	1	1	<1	1	<1	1	1
Orienteringsløb	1	<1	1	3	1	<1	1	1	<1	<1
Skøjtølb (is)	1	1	1	2	2	<1	<1	1	<1	0
Triatlon/duatlon	<1	<1	1	<1	1	1	1	<1	0	0
Atletik	<1	<1	1	2	1	<1	<1	<1	<1	0
Handicapidræt	<1	<1	<1	0	0	0	<1	0	<1	1
Parkour el. lign.	<1	<1	<1	1	1	<1	<1	<1	0	0

Signifikante forskelle inden for køn og aldersgrupper er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

41 Ikke som transport til arbejde og lignende.

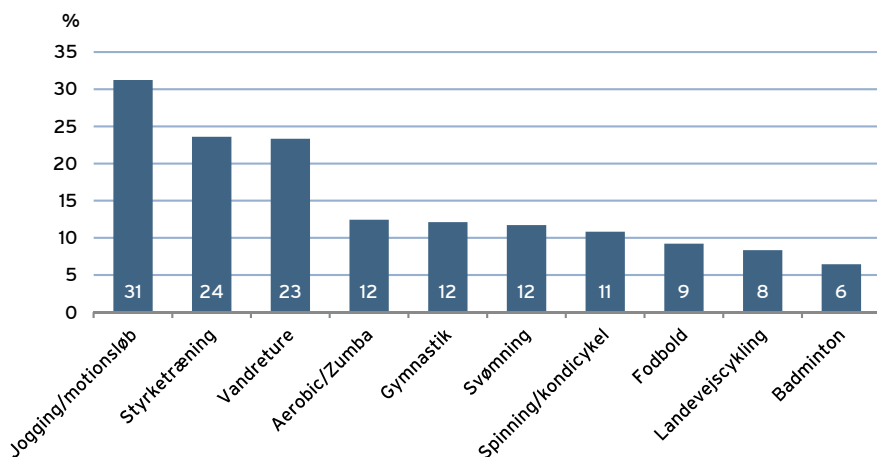
42 Inkl. afspænding eller meditation.

43 Inkl. keglespil

44 Boksning, karate, aikido, taekwondo, judo, brydning mv.

Som det fremgår af tabellen, bliver den overvejende del af voksenidrætterne dyrket af det ene køn mere end det andet. Og der er meget få aktiviteter, hvor der ikke er signifikant forskel i andelen af aktive inden for de forskellige aldersgrupper. Det drejer sig om mere hobby- eller fritidsbetonede aktiviteter som fiskeri, jagt og sejlads ud over en række af de meget små idrætter i det samlede billede, hvor en alderseffekt er svær at spore blandt relativt få aktive.

Figur 25: De ti mest populære voksenidrætter.

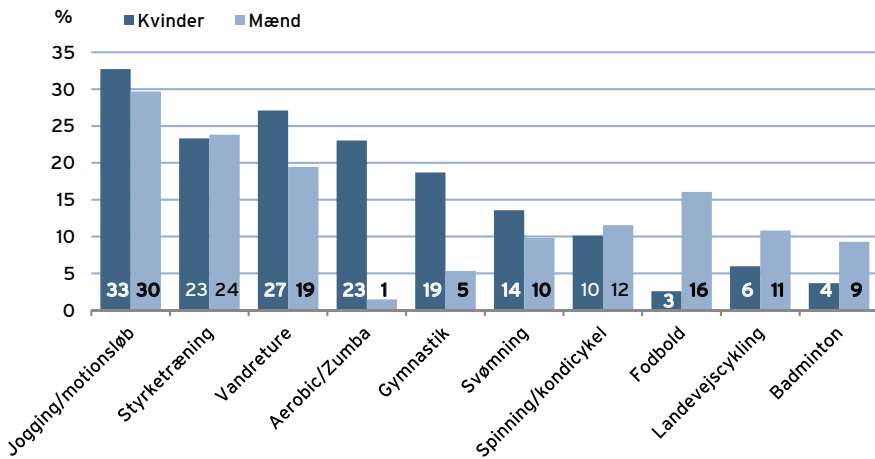

Den mest populære idræt blandt voksne danskere er motionsløb. Med 31 pct. er det lige knap hver tredje voksne dansker, der siger, at de inden for det seneste år regelmæssigt har været ude at løbe en tur. Efterfølgende på voksnes top ti kommer styrketræning, som knap hver fjerde voksne dansker dyrker, vandreture (23 pct.), aerobic/Zumba/step/pump og lignende træning på hold (12 pct.), gymnastik (12 pct.), svømning (12 pct.), spinning/kondicykel (11 pct.), fodbold (9 pct.), landevejscykling (ikke som transport) (8 pct.) og badminton (6 pct.).

I forhold til børnenes ditto bærer voksne danskeres top ti tydeligt præg af motionsidrætter, som er mulige at dyrke ud fra personlige præmisser i fleksible og uforpligtende rammer. Først på ottendepladsen og tiendepladsen kommer idrætter – eller sportsgrene, om man vil – som det alt andet lige er nødvendigt at være flere om. Det bety-

der ikke nødvendigvis, at hovedparten af de idrætsaktive voksne danskere dyrker deres aktiviteter alene. I det følgende skal vi se nærmere på forskellige former for organisering af idrætten, men her først et blik på, hvordan køn og alder hænger sammen med valg af aktiviteter.

Figur 26: De ti mest populære voksenidrætter. Fordelt på køn.

Signifikante forskelle mellem kønnene inden for de forskellige idrætter er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Der er kun to idrætter blandt de ti mest populære, hvor der ikke er en signifikant forskel mellem andelen af aktive kvinder og mænd. Til sammenligning er der lige andel udøvere på tværs af kønnene inden for halvdelen af de ti mest populære børneidrætter, og det lader således til, at kvinder og mænd i stigende grad finder egne og hver deres veje til idræt efter teenageårene.

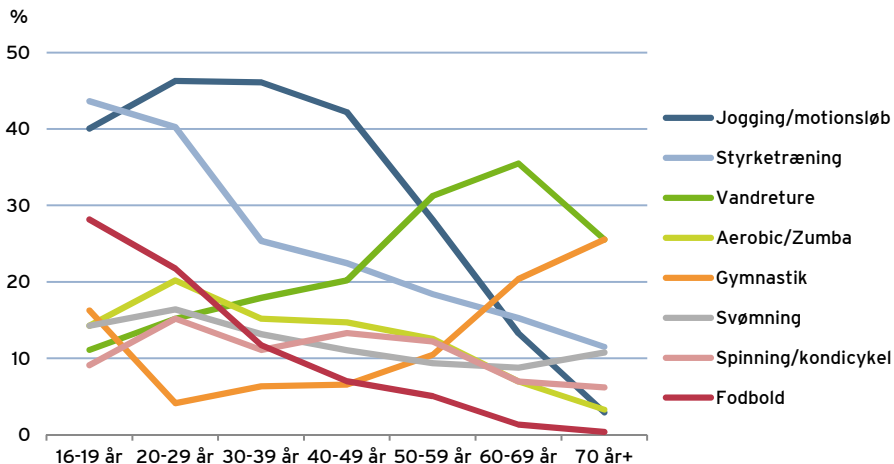
Selvom der er en signifikant kønsforskel, er motionsløb den mest populære idræt både blandt kvinder og mænd. Hver tredje kvinde og 30 pct. af mændene dyrker motionsløb. Den næstmest populære voksenidræt, styrketræning, er nogenlunde lige udbredt blandt kvinder og mænd med knapt en fjerdedel aktive inden for begge køn. Til gengæld er vandreture, aerobic/Zumba, gymnastik og svømning kvindedominerede idrætter. Aerobic/Zumba og gymnastik i helt udpræget grad endda. Modsat er især

fodbold domineret af mænd, men også landevejscyklng og badminton er kønsulige i den retning.

Der er også som nævnt inden for næsten alle idrætter store forskelle inden for aldersgrupperne fra 16-19-årige til 70 år+. Aktiviteter, der ligger i periferien af et klassisk idrætsbegreb som vandreture, fiskeri og jagt, er særligt populære blandt de ældste danskere, mens motionsløb, styrketræning og klassiske holdidrætter som fodbold og håndbold især dyrkes af de yngste voksne.

Man skal dog i læsningen af tabel 21 holde sig for øje, at en signifikant sammenhæng mellem alder og aktivitet (tal med fed skrift) ikke i sig selv siger noget om, at tendensen går den ene eller den anden vej. Motionsløb viser en tendens til lavere deltagelse blandt de ældre, og vandreture viser en tendens til større deltagelse blandt de ældre, men en signifikant sammenhæng kan også bunde i, at både unge og ældre er mere tilbøjelige til at dyrke den enkelte aktivitet end de mellemliggende aldersgrupper. Det er eksempelvis tilfældet inden for gymnastikken og til dels også blandt dem, der dyrker dans. Endelig kan aktivitetsniveauet inden for bestemte idrætter hænge signifikant sammen med alder, fordi den enkelte aktivitet er særligt populær inden for bestemte aldersgrupper som aerobic/Zumba blandt folk i 20'erne, badminton blandt folk i 50'erne og landevejscyklng blandt folk i 60'erne.

Figur 27: De otte største voksenaktiviteter. Fordelt på aldersgrupper.

Motionsløb viser sig som den helt dominerende idrætsaktivitet blandt danskere i 20-50-års-alderen. Fra 40 pct. aktive blandt 16-19-årige er det 46 pct. blandt folk i 20'erne og 30'erne og 42 pct. blandt folk i 40'erne, der er aktive inden for motionsløb. Herefter går det dog hastigt ned ad bakke for andelen af motionsløbere til henholdsvis 28, 13 og 3 pct. blandt folk i 50'erne, 60'erne og over 70 år. I disse aldersgrupper er i stedet vandreture den mest populære aktivitet, som mellem hver fjerde og hver tredje over 50 år regelmæssigt begiver sig ud på.

Det ses desuden, hvordan fodbold som idrætsaktivitet helt tydeligt mister taget i danskerne i de ældste aldersgrupper. Fra 28 pct. blandt de 16-19-årige ryger andelen aktive blandt 60-69-årige og folk over 70 år ned omkring 1 pct. Fodbold går således fra at være den tredje mest populære aktivitet til en meget perifer aktivitet i idrætsbilledet blandt de ældste danskere. Det samme gør sig til en vis grad gældende for styrketræning, der med 44 pct. aktive faktisk er den mest populære aktivitet blandt 16-19-årige. Her falder andelen også støt i de efterfølgende aldersgrupper, og særligt fra folk i 20'erne til folk i 30'erne findes et stort fald i andelen, der dyrker styrketræning, fra 40 til 25 pct.

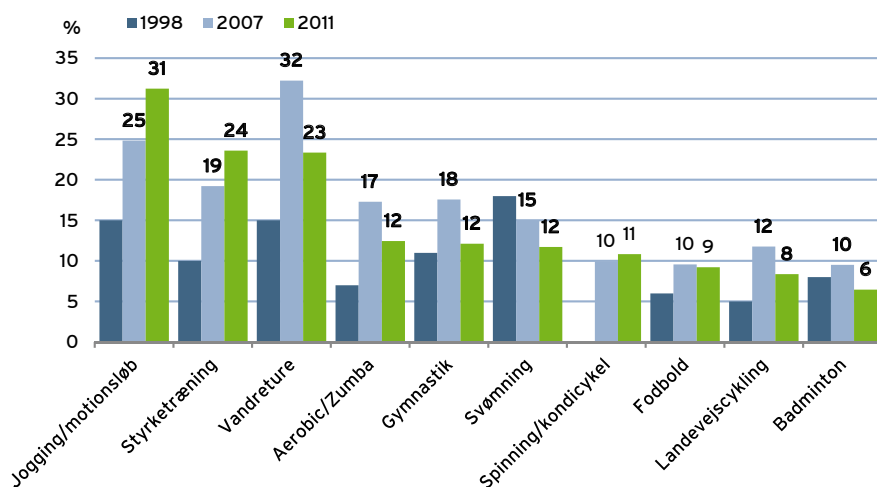
Stregerne, der illustrerer andelen af aktive inden for henholdsvis aerobic/Zumba og gymnastik fordelt på de forskellige aldersgrupper, er tilnærmelsesvis hinandens omvendte spejlbillede. Noget tyder med andre ord på, at der sker en bevægelse fra gymnastik i børne- og ungdomsårene til mere danselignende former som aerobic/Zumba og lignende træning på hold, som især er populære blandt folk i 20'erne. I de ældre aldersgrupper går bevægelsen atter i den anden retning, og gymnastikken vokser støt i tilslutning og ender på en delt førsteplads i popularitetskonkurrencen med 26 pct. aktive blandt folk over 70 år – den samme andel som vandrer.

Gennem livsfaserne er der således stor forskel på, hvilke idrætsaktiviteter der er mest populære. Blandt børnene er det først svømning og siden fodbold. De ældste teenagere foretrækker styrketræning, og folk i 20'erne, 30'erne og 40'erne er først og fremmest motionsløbere. Vandreture er den mest populære idrætsaktivitet blandt de lidt ældre, og endelig, når man ser på aldersgruppen 70 år+, er gymnastik et tilløbsstykke.

Sammenligning med 2007 og 1998

Ligesom med den overordnede idrætsdeltagelse ('Dyrker du normalt motion/sport?') er der over de seneste mange år sket en stigning i tilslutning til de fleste specifikke idrætsaktiviteter. Men i forhold til den seneste undersøgelse fra 2007 er der dog ikke fremgang at spore inden for særligt mange aktiviteter.

Figur 28: Udviklingen i de ti mest populære voksenidrætter.

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med fed; $p < 0,05$.

Andelen af voksne danskere, der dyrker motionsløb og styrketræning, er vokset siden 2007, men ellers er der inden for et flertal af aktiviteter sket større eller mindre fald i tilslutningen over den samme periode. Særligt vandrere er der tilsyneladende blevet en del færre af. Vandreture er gået fra at være en regelmæssig aktivitet for 32 pct. af voksne danskere i 2007 til 23 pct. i 2011 og er således blevet overhalet af både motionsløb og styrketræning, som er ny nummer et og to på listen over voksenidrætter i Danmark.

Også aerobic/Zumba har mistet en smule tilslutning i befolkningen og er gået fra 17 pct. til 12 pct. i 2011. Formuleringen i de mellemliggende år er dog lavet om fra 'Aerobic/Workout' i 2007 (og 1998) til 'Aerobic/step/

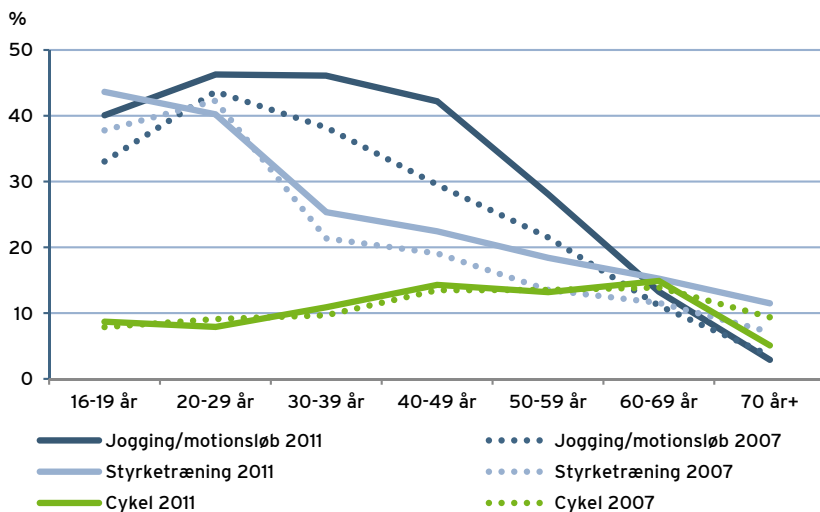
pump/Zumba eller lignende træning på hold' i 2011, hvilket gør den direkte sammenligning mellem de to andele en smule usikker.

Det skal bemærkes, at tallene for landevejscykling i 2007 (og 1998) beror på den lidt bredere kategori 'Cykelsport (ikke transport)'. Den formulering må formodes både at indeholde landevejscyklister og mountainbikeryttere, som i 2011-undersøgelsen er adskilt. Slår man disse to grupper sammen (vel at mærke uden at tælle folk, der dyrker begge cykelidrætter, to gange) får man i 2011 en samlet andel på 11 pct., og den er ikke signifikant forskellig fra de 12 pct. i 2007.

Faldet i tilslutningen til de fleste aktiviteter hænger umiddelbart dårligt sammen med den indledende beskrivelse af en generelt stigende idrætsdeltagelse blandt danskerne. Senest fra 58 pct., der i 2007 svarede 'ja' til normalt at dyrke motion/sport, til 64 pct. i 2011. Men ser man alene på, hvor mange der har markeret sig som regelmæssigt aktive inden for minimum én idræt på listen over 43 forskellige idrætter, så er den samlede andel aktive på specifikke idrætter en smule større i 2007 end 2011. Som tabel 13 illustrerede, har 82 pct. angivet at være regelmæssigt aktive inden for mindst én idræt inden for det seneste år. Det tal lå en smule højere på 86 pct. i 2007. Det er i sig selv et tegn på en øget tilslutning til de enkelte aktiviteter. Desuden er der, som det også var tilfældet blandt børnene, en tendens til, at de idrætsaktive er aktive inden for færre idrætter i 2011 (2,7 idrætter pr. person) i forhold til 2007 (3,1 idrætter pr. person).

Set i lyset af, at stigningen i den voksne befolknings idrætsdeltagelse især finder sted blandt de 30-49-årige, er det interessant at se nærmere på, hvilke idrætter disse aldersgrupper har taget til sig. Det er ikke muligt at se udelukkende på nye idrætsaktive, og ovennævnte lidt selvmodsigende tendens er med til at mudre billedet en smule, men alligevel skiller visse aktiviteter sig ud, når sammenligningen mellem 2007 og 2011 pensles ud på aldersgrupper.

Figur 29: *Udviklingen i andel aktive inden for enkelte, udvalgte idrætter⁴⁵. Fordelt på alder.*

Figuren understreger, at den stigning, der har fundet sted i motionsløb blandt voksne generelt, i særdeleshed også har fundet sted blandt folk i 30-59-års-alderen. I 2007 blev motionsløb blandt folk i 30'erne, 40'erne og 50'erne dyrket af henholdsvis 38, 30 og 22 pct. De tilsvarende andele i 2011 er 46, 42 og 28 pct., altså stigninger inden for disse aldersgrupper alene på mellem 6 og 12 procentpoint. Styrketræning og cykel⁴⁵ er også aktiviteter, der er steget i udbredelse inden for de midterste aldersgrupper, dog ikke i statistisk signifikant grad, hvad angår cyklisterne.

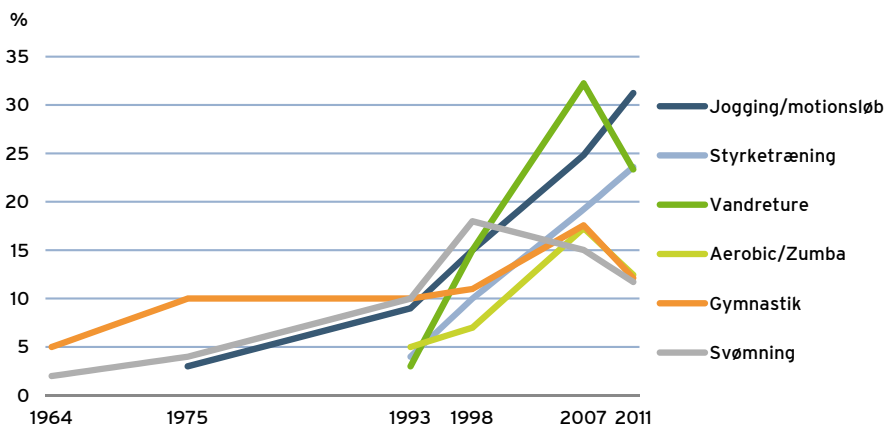
Alt i alt peger det i retning af, at motionsløb og styrketræning udgør en stor del af stigningen i idrætsdeltagelsen, og at især motionsløb er blevet vejen til en idrætsaktiv fritid for mange danskere mellem 30 og 60 år.

I et længere historisk perspektiv er det også tydeligt, hvordan motionsløb (og andre aktiviteter) gradvist er vundet frem i den voksne befolkning. Undersøgelsen af danskernes motions- og sportsvaner, som i de første udgaver fra 1964 frem til 1998 var en del af den større undersøgelse af danskernes kulturvaner, har afspejlet samtidens idrætsbillede – også

45 Bemærk at 'Cykel' i denne graf refererer til cykelsport bredt set og således i 2011-tallet indeholder både landevejscyklister og mountainbikeryttere.

i den måde, spørgeskemaet har set ud. Der er således ikke spurgt ind til alle nutidens store voksenidrætter helt tilbage fra 1964, som nedenstående graf viser.

Figur 30: Udvikling i de største voksenidrætter siden 1964.

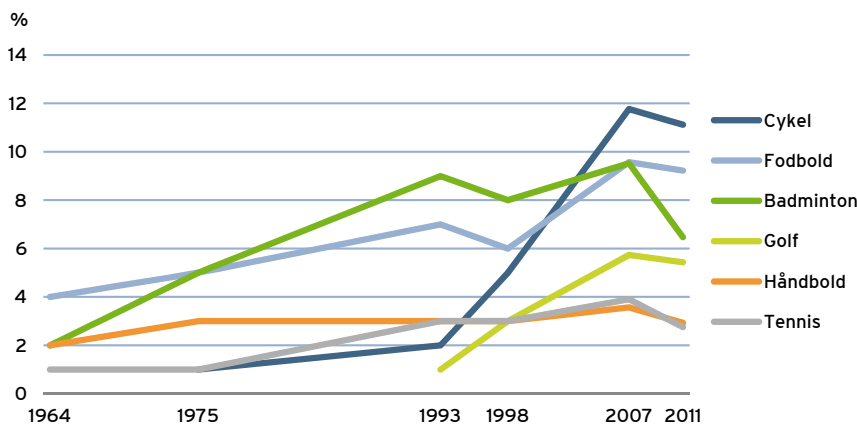
Med data, der spreder sig over flere årtier, ser man en general opadgående tendens inden for de fleste idrætter, som er en naturlig afspejling af den opadgående tendens i idrætsdeltagelsen i befolkningen i samme årrække. En tendens der dog brydes af den seneste undersøgelse for et flertal af de store idrætters vedkommende, hvilket er belyst og diskuteret mere indgående i det foregående.

I det historiske perspektiv fremgår det, hvordan gymnastik og svømning i en længere periode voksede støt og roligt, og at begge tidligere har været voksne danskerne foretrukne idræt. I de seneste undersøgelser lader andelen af aktive gymnastikudøvere og svømmere dog til at være stagneret og faldet. Det ses også, hvordan vandreture og aerobic/Zumba er steget mere eller mindre eksplosivt, siden man første gang spurgte til disse aktiviteter i 1993, igen med et knæk i den seneste undersøgelse (udviklingen for aerobic/Zumba fra 2007 til 2011 er svær at se i ovenstående figur, fordi den er fuldstændig parallel med gymnastik og derfor gemmer sig bag den orange streg).

Motionsløb og styrketræning er begge vokset uafbrudt siden henholdsvis 1975 og 1993, hvor de første gang var en del af spørgeskemaet, og

aktiviteterne er gået fra at være meget lidt udbredte idrætsaktiviteter til i den seneste undersøgelse at være nummer et og to på voksne danskeres top ti.

Figur 31: Udvikling siden de første undersøgelser i de største boldspil samt golf og cykel⁴⁶.

En anden idræt, der er vokset i bemærkelsesværdig grad i de seneste år, er cykelsporten, hvor den samlede andel aktive i 2011 ligger på 11 pct⁴⁶. Også golf og fodbold er steget i popularitet siden 1993 og har i 2011 nogenlunde samme andel aktive blandt voksne danskere som i 2007. De øvrige, traditionelt populære boldspil badminton, håndbold og tennis har undergået en relativt stabil, opadgående udvikling nu afbrudt af et fald mellem 2007 og 2011 i andelen aktive, især inden for badminton.

IDRÆTTENS ORGANISERING

Ovenstående udvikling i andelen af aktive inden for de enkelte idrætter kan i nogle tilfælde være svær at se bekræftet i udviklingen i de enkelte idrætter under Danmarks Idræt-Forbund eller DGI's medlemstal. Det hænger dog i vid udstrækning sammen med, at ovenstående tal er estimeret på andelen aktive inden for idrætterne *uanset* organiseringsform,

46 Bemærk at 'Cykel' i denne graf refererer til cykelsport bredt set og således i 2011-tallet indeholder både landevejscyklister og mountainbikeryttere.

mens forbundstal kun kan belyse udviklingen i foreningsorganiserede aktiviteter⁴⁷.

Vi vil derfor nu vende os til at se nærmere på netop, hvordan voksne danskere organiserer deres idrætsaktiviteter, og hvordan der er forskel i organiseringen af forskellige aktiviteter. Som blandt børnene har voksne nemlig ikke blot svaret på, om de har dyrket den ene eller anden idræt regelmæssigt inden for det seneste år, men også i hvilken organisatorisk sammenhæng, aktiviteterne i så fald har fundet sted. Eneste forskel er, at hvor børnene kunne svare 'SFO/fritidsklub', har voksne i stedet kunne svare, at rammen om en given aktivitet er 'Firmaidræt (arbejde)' eller 'Aftenskole' som supplement til gengangerne: 'Klub/forening', 'Privat/kommercielt center', 'På egen hånd'⁴⁸ og 'Anden sammenhæng'.

Tabel 22: I hvilken sammenhæng dyrker du sport/motion? Fordelt på køn og alder. Pct.

N = 3.957	Total	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	16-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 +
På egen hånd	58	59	58	58	68	67	63	58	54	38
Klub/forening	41	37	45	58	44	43	39	39	38	33
Privat center	20	22	17	23	32	20	19	19	15	12
Arbejdspladsen	5	4	7	6	6	10	7	7	2	<1
Aftenskole	3	5	<1	2	1	2	2	3	4	5
Anden sammenhæng	11	11	11	25	14	8	8	8	11	13

Signifikante forskelle inden for køn og aldersgrupper er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Størstedelen af voksne danskere er idrætsaktive på egen hånd, og på det område er der ingen forskel mellem kvinder og mænd. Mellem 58 og 59 pct. dyrker således idræt på egen hånd regelmæssigt. Kønsforskelle er der

47 Og selv her er tallene ikke helt eksakte på grund af risiko for dobbeltregistrering (hvis foreninger er medlem af begge organisationer) og tidligere tiders forskel i retningslinjer for medlemsregistrering.

48 'På egen hånd' er at forstå som selvorganiserede aktiviteter, som kan foregå alene eller sammen med andre.

til gengæld inden for alle andre organisatoriske rammer omkring idrætsaktiviteterne. Godt 40 pct. dyrker idræt i forening, men mænd (45 pct.) er i signifikant højere grad foreningsaktive end kvinder (37 pct.). Det er lige modsat med private centre, hvor godt hver femte voksne er aktiv og kvinder (22 pct.) i noget højere grad end mænd (17 pct.). Endelig er der arbejdspladsen og aftenskolen, der i forhold til de øvrige organiseringsformer ikke er videre udbredte med i alt henholdsvis 5 og 3 pct. af voksne danskere inden for rammerne. Mænd er oftere aktive gennem arbejdspladsen (7 pct.), mens det næsten helt udelukkende er kvinder, der er idrætsaktive i aftenskoleregii.

For idrætsaktiviteter organiseret gennem arbejdspladsen gælder dog det særlige, at det som udgangspunkt udelukkende er en relevant kategori for folk i beskæftigelse. Ser man derfor udelukkende på folk i beskæftigelse, vokser andelen af aktive igennem arbejdspladsen til 8 pct., der som sådan er et mere retvisende billede på andelen af danskere, der dyrker idræt gennem arbejdspladsen.

Tabel 23: Andel aktive gennem arbejdspladsen. Blandt beskæftigede. Fordelt på køn og alder. Pct.

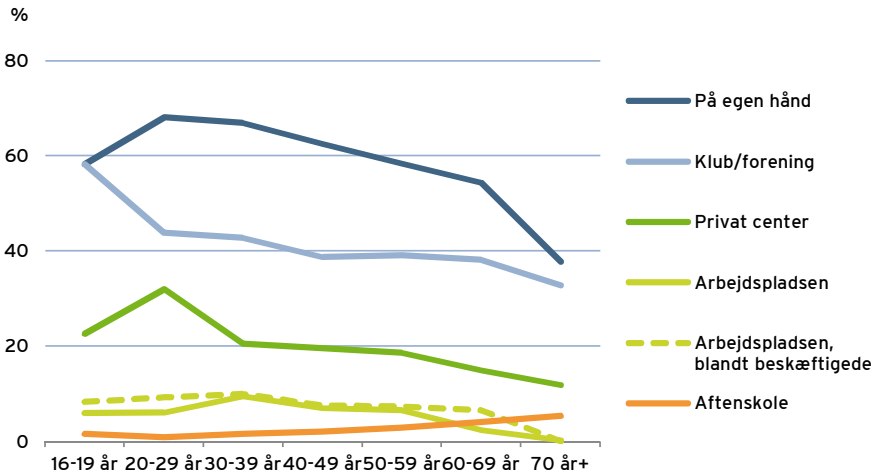
N = 2.217	Total	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	16-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 +
Arbejdspladsen	8	7	9	8	9	10	8	7	7	0

Signifikante forskelle inden for køn og aldersgrupper er markeret med **fed**; $p < 0,05$ (ingen signifikante forskelle i denne tabel).

Også blandt beskæftigede er der umiddelbart flest aktive gennem arbejdspladsen blandt mænd og blandt folk i 30'erne. Forskellene mellem aldersgrupperne bliver dog væsentligt mindre, og da vi ser på et lavere antal respondenter, er den statistiske sikkerhed mindre, og de signifikante forskelle både inden for køn og alder, som var til stede i foregående tabel, forsvinder derfor i denne. I de følgende figurer 32 og 36, hvor udbredelsen af idræt i de forskellige organisatoriske sammenhænge i forskellige aldersgrupper og i forhold til 2007 illustreres, vil andelen, der dyrker idræt

gennem arbejdspladsen, men kun blandt beskæftigede, blive præsenteret i en separat, stiplet linje.

Figur 32: I hvilken sammenhæng dyrker du sport/motion? Fordelt på aldersgrupper.

De 16-19-årige står på vendepunktet, hvor tendensen til høj foreningsorganisering fra børneårene svinder, og de selvorganiserede aktiviteter bliver den dominerende måde at dyrke idræt på. Andelen af foreningsaktive går fra 58 pct. blandt 16-19-årige til 44 pct. blandt 20-29-årige, og derefter er den relativt stabil i de følgende aldersgrupper, dog med tendens til et svagt fald, der tager til igen efter 70-årsalderen.

Selvorganiserede aktiviteter på egen hånd eller sammen med andre er den mest udbredte organisatoriske ramme for idrætsaktiviteter blandt voksne i alle aldre, selvom der viser sig en stærkere nedadgående tendens efter 20-29-årsalderen, hvor 68 pct. har dyrket minimum én idræt på egen hånd regelmæssigt inden for det seneste år. Det falder til 54 pct. blandt 60-69-årige og dykker til 38 pct. i aldersgruppen 70 år+.

Idræt i private/kommercielle rammer som fitnesscentre er den tredje af de større organiseringsformer, og her er der en tydelig top blandt 20-29-årige, hvor næsten hver tredje er aktiv i privat center. I de omkringliggende aldersgrupper, 16-19-årige og 30-39-årige er godt hver femte aktiv i samme regi. Også i private centre, der først er begyndt at spille en rolle

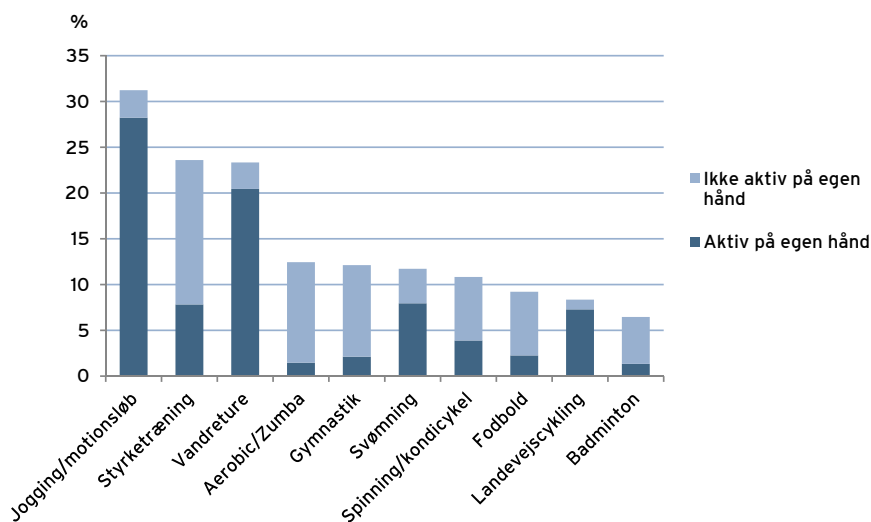
som idrætsudbydere inden for de seneste to-tre årtier, er andelen af aktive nogenlunde stabil fra 30-60-års-alderen, hvorefter den falder noget til 12 pct. blandt folk over 70 år.

Arbejdspladsen er en vej til idrætsaktivitet for lige knap hver tiende i alle aldersgrupper indtil 70-års-alderen, når man ser alene på folk i beskæftigelse. Ser man blandt alle voksne, er det naturligvis i de mest erhvervsaktive grupper, folk i 30'erne, 40'erne og 50'erne, at man finder den største grad af arbejdspladsorganiseret idræt.

Aftenskole er den mindst udbredte organisatoriske ramme for idrætsaktiviteter i denne sammenhæng. Aftenskolerne appellerer næsten udelukkende til personer over 50 år, og særligt de ældste på 70 år og derover dominerer blandt de aftenskoleaktive, men stadig er det ikke mere end 5 pct., der er aktive i denne organisatoriske ramme.

Det skinner igennem i de mest udbredte voksenidrætter, at den blandt voksne mest udbredte måde at dyrke idræt er på egen hånd.

Figur 33: De selvorganiseredes andel i de ti mest populære voksenidrætter.

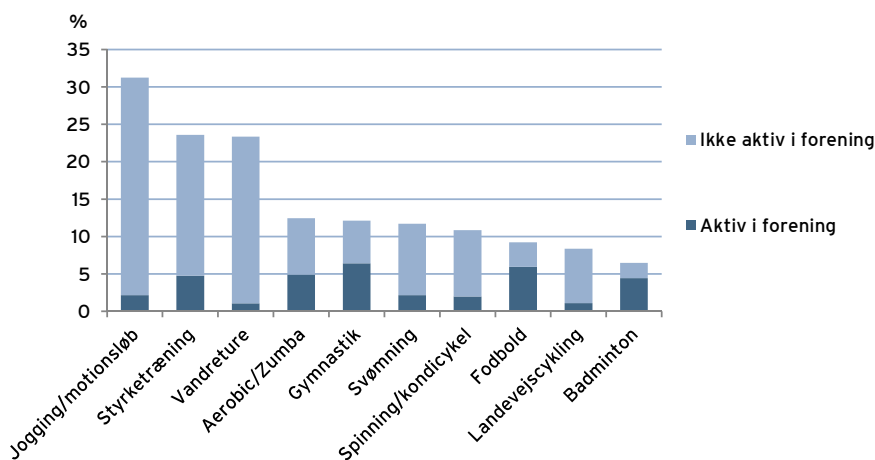
Motionsløb er en i altovervejende grad selvorganiseret idræt blandt voksne danskere. Ni ud af ti løbere løber selvorganiseret, dvs. de er aktive på egen hånd alene eller sammen med andre (f.eks. i uformelt løbefællesskab med venner). Det udelukker ikke, at de også kan dyrke deres moti-

onsløb i forening eller i andre organisatoriske rammer, men som vi skal se i de følgende grafer, er det meget få, der gør det.

Med cirka hver tredje udøver, der er aktiv på egen hånd, er styrketræning i mindre udpræget grad en selvorganiseret idræt. Det er til gengæld vandreture, som næsten udelukkende er noget, der bliver dyrket selvorganiseret. En relativt høj grad af selvorganisering finder man også inden for svømning og landevejscykling, hvor henholdsvis 68 og 87 pct. af de aktive er selvorganiseret aktive.

Modsat er graden af selvorganisering lav i aerobic/Zumba, gymnastik, spinning/kondicykel, fodbold og badminton. Inden for disse aktiviteter er der til gengæld andre organiseringsformer, der dominerer billedet.

Figur 34: Foreningsandelen i de ti mest populære voksenidrætter.

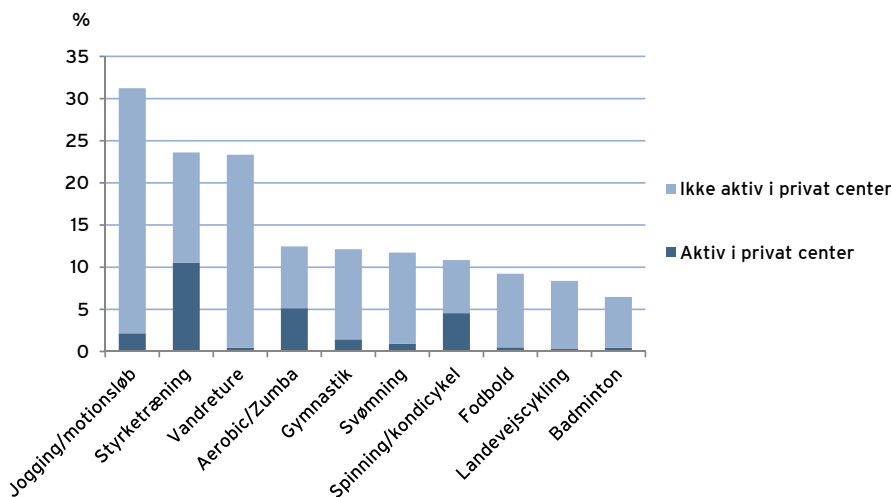
Især gymnastik, fodbold og badminton finder ofte sted i foreninger, når de dyrkes af voksne danskere. Godt 6 pct. af alle over 16 år angiver at dyrke gymnastik i foreningsregi, hvilket svarer til, at lidt over halvdelen af alle gymnastikudøvere er aktive i foreninger. Endnu større foreningsgrad finder man inden for fodbold og badminton, hvor henholdsvis 65 og 69 pct. af de aktive er aktive i foreninger. Også aerobic/Zumba og styrketræning er aktiviteter, som i et vist omfang finder sted i foreninger, selvom det noget oftere finder sted uden for foreningslivet.

Uden for top ti-listen ligger golf og håndbold. Begge er ellers meget foreningsdominerede aktiviteter, hvilket uden tvivl hænger sammen

med, at deltagelse kræver adgang til faciliteter og en del praktisk organisering. Lidt mere end tre ud af fire golfspillere og hele 86 pct. af håndboldspillerne er aktive i foreningsregi.

Generelt er de største voksenidrætter dog tydeligvis ikke udprægede foreningsaktiviteter. Motionsløb, styrketræning og vandring dyrkes typisk ikke i en form, som indebærer foreningsmedlemskab. Kun 7 pct. af de 31 pct. voksne danskere, der dyrker motionsløb, gør det i foreninger. Det er dog en stigning fra under 1 pct. foreningsandel blandt børn, der dyrker løb, selvom det er børns fjerdestørste aktivitet med lige knap hver femte aktiv i alderen 7 til 15 år. Så faktisk stiger graden af foreningsorganisering inden for motionsløb tilsyneladende med alderen på motionsløbere, selvom foreningernes samlede andel på det store løbemarked er til at overse (Forsberg 2012). Svømning oplever den modsatte udvikling. Fra at 60 pct. af de børn, der dyrker svømning, gør det i forening, er foreningsandelen blandt voksne svømmere nede på under 20 pct.

Figur 35: De privat organiseredes andel i de ti mest populære voksenidrætter.

Særligt tre idrætsaktiviteter skiller sig ud, når vi ser på andelen af de aktive, der er aktive i private/kommercielle centre. Det er styrketræning (med 45 pct. af de aktive i private centre), aerobic/Zumba (41 pct.) og spinning/kondicykel (42 pct.). Også yoga, der er lige uden for top ti, finder hyppigt

sted i private/kommercielle rammer. Her er det 32 pct. af de aktive, der benytter sig af private centre.

Aktiviteten i privat/kommercielt regi er til gengæld næsten ikke eksisterende inden for idrætter som badminton, landevejscykling, fodbold og vandreture, mens en lille del af løbere (7 pct.), gymnaster (11 pct.) og svømmere (8 pct.) er aktive gennem denne organiseringsform.

Nedenstående tabel giver et samlet overblik over de aktives fordeling inden for forskellige organisatoriske rammer. Tabellen er udvidet til de 15 mest populære voksenidrætter for at give et bredere overblik, men den indeholder altså ikke alle 43 aktiviteter fra voksnes spørgeskema, da organiseringsfordelingen på de mindre populære aktiviteter selvsagt beror på færre svar og derfor er mere statistisk usikker⁴⁹.

Tabel 24: De 15 mest populære voksenidrætters organisering. Pct.

N = 3.957	Total andel aktive	De aktives organiseringsformer					
		På egen hånd	Klub/forening	Privat center	Arbejdsplads	Aftenskole	Anden sm.hæng
Jogging/motionsløb	31	90	7	7	4	0	4
Styrketræning	24	33	20	45	5	<1	5
Vandreture	23	88	5	2	1	<1	7
Aerobic/Zumba ⁵⁰	12	12	40	41	5	3	4
Gymnastik	12	18	53	12	4	7	13
Svømning	12	68	19	8	2	<1	7
Spinning/kondicykel	11	36	18	42	5	0	3
Fodbold	9	25	65	5	11	0	17
Landvejscykling ⁵¹	8	87	13	4	4	0	3
Badminton	6	21	69	7	5	0	8
Yoga ⁵²	6	35	17	32	2	12	7
Golf	5	28	76	7	2	0	3
Dans (alle former)	5	17	52	19	1	4	11
Mountainbike	4	85	17	3	1	0	8
Fiskeri	4	83	10	5	3	0	11

49 Svarmuligheden 'Anden idrætsgren' hører egentlig til i top 15 som nr. 12, men den er pillet ud i denne sammenhæng.

50 Inkl. step/pump eller lignende træning på hold.

51 Ikke som transport til arbejde og lignende.

52 Inkl. afspænding eller meditation.

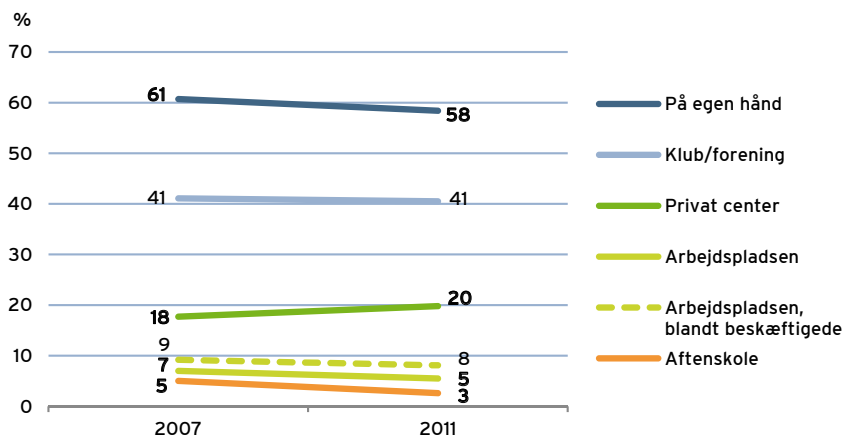
Det fremgår af tabellen, at der ikke er det store overlap mellem organiseringsformerne inden for de enkelte aktiviteter. Når man lægger procentdelen sammen inden for hver enkelt idræt, ligger den ikke meget over 100, hvilket giver et fingerpeg om, at voksne sjældent dyrker den samme idræt i flere forskellige organisatoriske sammenhænge. Når man har valgt, hvordan man dyrker motionsløb (typisk på egen hånd), styrketræning (typisk i privat center), badminton (typisk i forening) eller noget helt fjerde, så er det altså sjældent, at man supplerer dette med aktiviteter inden for samme idræt i andre organisatoriske rammer.

På det område skiller fodbold sig dog en smule ud, som det også er tilfældet blandt børnene, i det knap hver femte (17 pct.) voksne fodboldspiller spiller fodbold i mere end én organisatorisk sammenhæng, typisk både i forening og på egen hånd.

Sammenligning med 2007 og 1998

Siden 2007 er der sket små forskydninger i idrætsdeltagelsen og en smule variation i de mest populære idrætter blandt voksne danskere. Selvom motionsløb, som primært dyrkes selvorganiseret, nu er den klart mest udbredte idræt blandt voksne, er det ikke tegn på en generel trend i retning af mere selvorganiseret idræt blandt voksne. Forandringerne mellem graderne af organisering inden for de forskellige rammer er relativt moderate fra 2007 til 2011.

Figur 36: Udviklingen i organiseringen af voksnes idræt.⁵³

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Selvom det stadig klart er den oftest benyttede organiseringsform, er der et lille fald i andelen af voksne danskere, der regelmæssig dyrker idræt selvorganiseret eller 'På egen hånd'⁵⁴, som det er defineret i undersøgelsens spørgeskema. Fra 61 pct. i 2007 til 58 pct. i 2011.

Lignende fald på et par procentpoint har umiddelbart fundet sted i andelen idrætsaktive i regi af arbejdspladsen og aftenskole. Men ser man alene på folk i beskæftigelse i undersøgelserne fra 2007 og 2011, er der et mindre fald fra 9 til 8 pct., fordi andelen af respondenter i beskæftigelse var en smule større i 2007 end i 2011. Det ene procentpoints forskel udgør ikke en statistisk signifikant forskel, og andelen idrætsaktive gennem arbejdspladsen blandt beskæftigede er således stabil.

Andelen af voksne, der dyrker idræt i idrætsforeninger, ligger også stabilt på 41 pct. Ligesom blandt børnene er der mulighed for at se på andelen af foreningsaktive på baggrund af to forskellige parametre. Der er andelen, der har angivet inden for det seneste år regelmæssigt at have dyrket som minimum én aktivitet i klub/forening, som har været anvendt i de ovenstående tabeller og figurer, og så er der et enkelt spørgsmål specifikt på foreningsmedlemskab: 'Er du medlem af en sportsklub/idrætsforening?'⁵⁵. I 2007 lå både andelen af foreningsaktive og andelen af foreningsmedlemmer på 41 pct., mens der i 2011 er en lidt højere andel foreningsmedlemmer på 43 pct., som beskrives nærmere i det følgende afsnit.

Eneste organiseringsform, som umiddelbart har vundet frem i årene mellem 2007 og 2011, er private/kommercielle centre, hvilket langt hen ad vejen vil sige fitnesscentre. Flertallet af de voksne aktive i private/kommercielle centre er aktive inden for idrætter som styrketræning, aerobic/Zumba⁵⁶ og spinning, der netop finder sted i fitnesscentre. Her er sket en lille, men statistisk signifikant stigning fra 18 pct. i 2007 til 20 pct. i 2011.

Inden for de forskellige aldersgrupper er der ikke sket den store udvikling i de forskellige organiseringsformers udbredelse. Figur 30 ville så-

53 Mens stregerne afspejler de præcise andele, er tallene afrundet til nærmeste hele procent. Det er de for ikke at give indtryk af overdreven præcision i estimaterne, og det betyder, at en streg, der går fra 41 til 41 ikke nødvendigvis er helt lige, som det er tilfældet i figuren.

54 Alene eller sammen med andre.

55 Spørgsmålets fulde ordlyd er: 'Er du medlem af en sportsklub/idrætsforening, og deltager du aktivt i foreningens møder og/eller arbejde?'. I denne sammenhæng er det dog kun interessant at se nærmere på andelen af foreningsmedlemmer. Deltagelsen i frivilligt arbejde er i fokus i det følgende afsnit.

56 Inkl. step/pump eller lignende træning på hold.

ledes ikke være stort anderledes, hvis den skulle afspejle tallene fra 2007. De små forskelle, der er at spore, giver indtryk af, at faldet i andelen selvorganiseret aktive primært er sket blandt de yngste voksne, og stigningen i de privat/kommercielt organiserede på nogle få procentpoint er at finde i gruppen af 50 til 59-årige. Overordnet er der heller ikke inden for de forskellige aldersgrupper de store forskydninger i andelen foreningsaktive voksne danskere.

På de specifikke idrætter er der dog sket nogle forandringer i graden af foreningsorganisering, som tabellen herunder illustrerer.

Tabel 25: Udvikling i de 15 største voksenidrætters grad af foreningsorganisering. Pct.

	2011 (N = 3.957)			2007 (N = 4.147)			1998 (N = 1.364)		
	Andel aktive i alt	Andel aktive i forening	Organiseringsgrad ⁵⁷	Andel aktive i alt	Andel aktive i forening	Organiseringsgrad	Andel aktive i alt	Andel aktive i forening	Organiseringsgrad
Jogging/motionsløb	31	2	7	25	2	8	15	2	13
Styrketræning	24	5	20	19	4	21	11	5	45
Vandreture	23	1	5	32	1	3	15	1	7
Aerobic/Zumba ⁵⁸	12	5	40	17	2	12	7	4	57
Gymnastik	12	6	53	18	8	44	11	5	45
Svømning	12	2	19	15	3	20	18	3	17
Spinning/kondicykel	11	2	18	10	2	20	-	-	-
Fodbold	9	6	65	10	6	60	6	5	83
Landevejs-cykling ⁵⁹	8	1	13	(12)	(1)	(8)	(5)	(1)	(20)
Badminton	6	4	69	10	6	60	8	5	63
Yoga ⁶⁰	6	1	17	6	1	16	2	<1	16
Golf	5	4	76	6	4	66	3	2	67
Dans (alle former)	5	3	52	7	3	43	5	2	40
Mountain-bike	4	1	17	-	-	-	-	-	-
Fiskeri	4	<1	10	6	1	10	8	1	12

Fra 1998 til 2011 har andelen af voksne danskere i motionsløbsforeninger ligget stabilt på 2 pct. samtidig med, at det samlede 'løbemarked' er vokset meget i den samme periode. Andelen af løbere i befolkningen (uanset organiseringsform) er gået fra 15 pct. i 1998 til 31 pct. i 2011, og de 2 pct. foreningsaktive går således fra at udgøre 15 pct. af motionsløberne i 1998 til kun at udgøre 7 pct. i 2011. Det samme kan tilnærmelsesvis siges om styrketræning, hvor der dog er sket en lille stigning både i andelen af aktive og andelen af foreningsaktive fra 2007 til 2011. Også andelen af foreningsaktive vandrere har ligget stabilt omkring 1 pct., selvom den samlede andel vandrere varierer noget, både op og ned, mellem 1998 og 2011.

Inden for aerobic/Zumba er andelen foreningsaktive mellem 2007 og 2011 til gengæld steget fra 2 til 5 pct., selvom den samlede andel aktive er faldet i den samme periode fra 17 til 12 pct. Det kunne være et tegn på, at gymnastikforeninger er åbne for nye aktiviteter, der kan organiseres i regi af foreningen uden nødvendigvis at være klassisk gymnastik. Gymnastikken går nemlig tilbage i samme årrække, men i et omfang som opvejes af aerobic/Zumbas fremgang i foreningsregi.

Endelig er det værd at notere sig, at tallene for landevejscykling ikke er helt sammenlignelige over årene, og derfor er tallene for 2007 og 1998 sat i parentes. De år blev der nemlig spurgt til 'Cykelsport', som både kan dække over landevejscykling og mountainbike, der i 2011-undersøgelsen er to separate aktiviteter.

57 Organiseringsgrad i foreningsregi, dvs. andelen af de aktive, der dyrker idrætten i klub/forening.

58 Inkl. step/pump eller lignende træning på hold. Hed 'Aerobic/Workout' i 2007 og 1998.

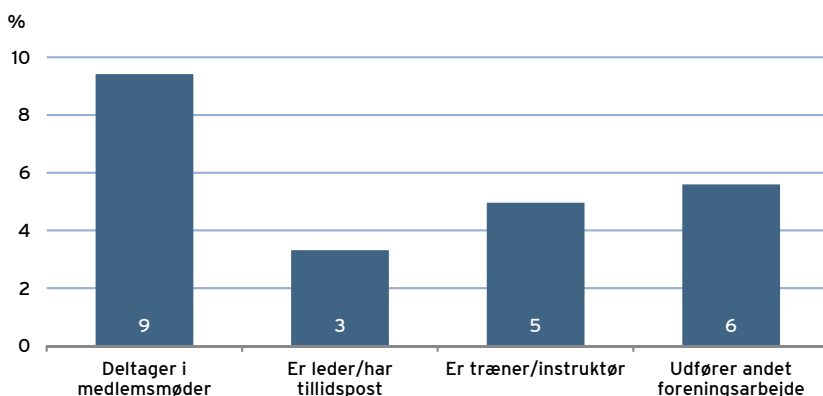
59 Ikke som transport til arbejde og lignende. Hed 'Cykelsport (ikke transport)' i 2007 og 1998 og har således også indeholdt mountainbike.

60 Inkl. afspænding eller meditation.

FORENINGSMEDLEMSKAB OG FRIVILLIGT FORENING SARBEJDE

Danmark er et foreningsland med et i international sammenhæng højt frivilligt engagement i befolkningen, som i udpræget grad finder sted inden for kultur-, fritids- og idrætsforeninger (Ibsen et al. 2008; Bak et al. 2012:122f). Det er især voksne frivillige, der er med til at oppebære driften og udbuddet af aktiviteter i landets mange idrætsforeninger, som for det store flertals vedkommende udelukkende benytter sig af frivillig arbejdskraft (Laub 2012). Undersøgelsen af danskernes idrætsvaner giver også et billede af, hvor mange voksne danskere der giver en hånd med i foreningslivet og deltager i medlemsmøder.

Figur 37: Frivilligt foreningsarbejde blandt voksne.

Tallene herover er kun to til tre procentpoint højere end andelen af børn, der deltager i foreningsarbejde, som illustreret i tabel 10. Men det skal naturligvis ses i lyset af, at cirka dobbelt så mange børn som voksne angiver overhovedet at dyrke idræt i foreninger, og andelen blandt foreningsaktive voksne, der hjælper til med frivilligt arbejde eller deltager i møder i foreningen, er derfor væsentligt højere.

Blandt alle voksne danskere deltager knapt hver tiende i medlemsmøder i idrætsforeningsregi, 3 pct. har leder eller tillidsposter, 5 pct. er

trænere/instruktører, og 6 pct. udfører andet foreningsarbejde. Blandt foreningsmedlemmer alene svarer det til, at mellem hvert fjerde og femte voksne medlem deltager i medlemsmøder, at hver tolvte er aktiv som leder eller har tillidspost i foreningen, og at omkring hvert ottende foreningsmedlem er træner/instruktører, og en tilsvarende andel udfører andet foreningsarbejde.

Samlet set arbejder 11 pct. af de voksne frivilligt i foreningsidrætten, når man ser på tværs af leder-, træner- og andre opgaver. Det svarer til, at hvert fjerde foreningsmedlem på en eller flere måder bidrager med sin arbejdskraft i foreningsarbejdet.

Tabel 26: Frivilligt foreningsarbejde blandt voksne. Fordelt på køn og alder. Pct.

N = 2.983	Total	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	16-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70 +
Er foreningsmedlem	43	38	48	51	35	42	45	48	43	39
Deltager i medlemsmøder	9	7	12	11	6	8	9	14	12	5
Er leder/har tillidspost	3	2	4	1	1	4	6	5	3	2
Er træner/instruktør	5	3	7	12	6	6	7	3	2	1
Udfører andet foreningsarbejde	6	4	7	7	4	6	6	6	5	5

Signifikante forskelle mellem køn og aldersgrupper er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Som nævnt, er der to måder at kigge nærmere på den samlede andel voksne danskere i idrætsforeninger (henholdsvis på aktivitet og medlemskab), og der viser sig at være en lille uoverensstemmelse mellem de to, når man bruger samme regnemetode som i 2007. På det specifikke spørgsmål om medlemskab svarer 43 pct. af respondenterne over 16 år, at de er med-

lemmer af en idrætsforening. Denne forskel mellem 41 pct. foreningsaktive voksne og 43 pct. foreningsmedlemmer blandt voksne er dog ikke af en statistisk signifikant størrelse og kan umiddelbart tilskrives regneforskelle⁶¹.

Forskellen mellem foreningsaktivitet og foreningsmedlemskab kommer til udtryk på forskellig vis inden for aldersgrupperne, hvilket man kan se ved at sammenligne ovenstående tabel 26 med de aktive i klub/forening i tabel 22. Kort sagt er de yngste voksne oftere foreningsaktive, end de er foreningsmedlemmer. Eksempelvis har henholdsvis 58 og 44 pct. af de 16-19-årige og 20-29-årige angivet at dyrke minimum én idræt regelmæssigt i foreningsregi, men kun henholdsvis 51 og 35 pct. i samme aldersgrupper svarer, at de er foreningsmedlemmer.

Der er altså i disse aldersgrupper en uoverensstemmelse på knap ti procentpoint, der kan hænge sammen med regelmæssig foreningsaktivitet tidligere på året, mens man på spørgeskematidspunktet ikke har været medlem. Det kan også have at gøre med, at nogle foreninger tilbyder aktiviteter, eksempelvis fælles løbetræning op til større motionsløbsarrangementer, der er åbne for ikke-medlemmer, hvorved man kan være foreningsaktiv uden at være foreningsmedlem.

Den samme uoverensstemmelse med modsat fortegn findes især blandt voksne over 40 år, hvor en større andel angiver at være foreningsmedlemmer end andelen, der er foreningsaktive. Det kan hænge sammen med, at man beholder sit foreningsmedlemskab, og muligvis deltager i medlemsmøder og driften af foreningen, uden at man nødvendigvis selv har været regelmæssigt idrætsaktiv i foreningen inden for det seneste år.

Ser vi bag om foreningsmedlemsskabet og fokuserer en smule på foreningsarbejde i form af mødedeltagelse og frivilligt arbejde, er der også en tydelig køns- og alderseffekt at spore. Mænd er oftere deltagere på medlemsmøder og aktive som frivillige i foreningerne end kvinder, og de yngre voksne er oftere trænere, mens de ældre oftere er ledere. Kønsforskellen i frivilligt arbejde er ikke kun et resultat af, at mænd oftere er idrætsaktive

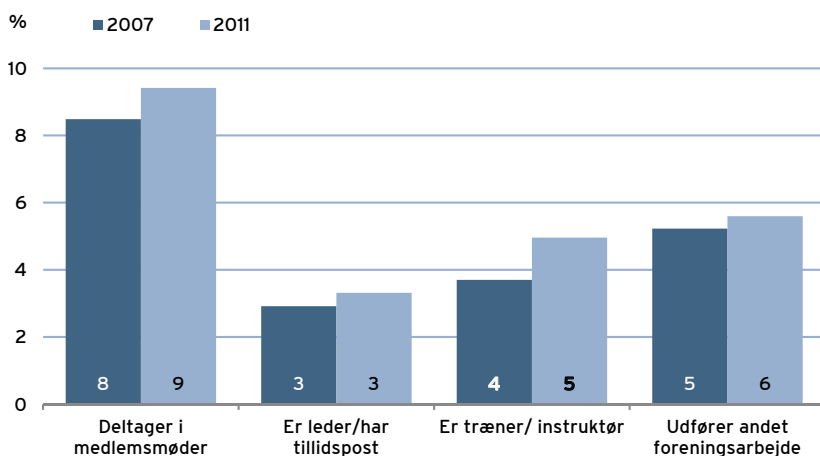
61 Andelen på 43 pct. er udregnet på alene på baggrund af det samlede antal besvarelser på spørgsmålet om foreningsmedlemskab (N = 3133), som nogle ikke-medlemmer kan tænkes at have sprunget over i stedet for at svare nej til. Udregner man andelen foreningsmedlemmer på baggrund af den samlede stikprøve (N = 3957) og formoder derfor, at folk, der ikke har svaret, ville have svaret nej, giver det 41 pct., som også er andelen foreningsaktive blandt voksne (aktive inden for minimum én idræt i foreningsregi inden for det seneste år).

i foreninger. Også hvis vi kun kigger på foreningsaktive voksne, er andelen af mødedeltagere og ledere, trænere eller frivillige til andre opgaver lidt lavere blandt kvinder end mænd.

Sammenligning med 2007

Siden 2007 er andelen af voksne mødedeltagere og frivillige i foreningslivet steget en smule, særligt på trænersiden. Den udvikling ligger udmærket i tråd med tal fra rapporten 'Fremtidens frivillige foreningsliv i idrætten' (Laub 2012: 8), der også helt overordnet peger på et svagt stigende antal frivillige i landets idrætsforeninger over nogenlunde samme årrække.

Figur 38: Udviklingen i voksnes frivillige foreningsarbejde.⁶²

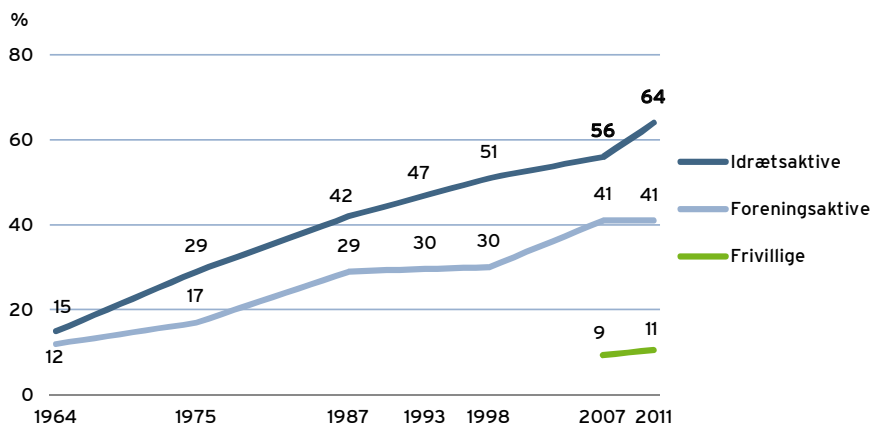
Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Andelene blandt alle voksne, der deltager i møder og arbejder frivilligt på forskellige måder i idrætsforeninger, er generelt højere i 2011, end de var i 2007. Dog er kun andelen af trænere/instruktører signifikant større i 2011 (5 pct.), end den var i 2007 (4 pct.).

⁶² Mens søjlerne afspejler de præcise andele, er tallene afrundet til nærmeste hele procent. Det er de for ikke at give indtryk af overdreven præcision i estimerne, og det betyder, at søjler med lidt forskellig højde godt kan illustrere samme andel i hele procenttal.

I 2007 var den samlede andel frivillige (uanset opgavetype) blandt voksne på 9 pct., men stigningen på to procentpoint til 11 pct. i 2011 udgør ikke en statistisk signifikant forskel, som det blandt andet fremgår af nedenstående figur.

Figur 39: Voksne danskernes idrætsdeltagelse, foreningsaktivitet og frivillige arbejde siden 1964.

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Både den generelle idrætsdeltagelse og andelen af voksne aktive i foreningsregi er steget over de seneste 50 år. Igen skal man dog holde sig for øje, at man i 1964 kun spurgte til 'sport', hvilket indsnævrede perspektivet noget og især indfangede foreningsaktive.

Som figuren viser, har stigningen fra 2007 til 2011 i voksne danskernes idrætsdeltagelse primært fundet sted uden for foreningerne, som dog holder en stabil andel af befolkningen på 41 pct. Trækker man tråden tilbage til 1975⁶³, er udviklingen i andelen idrætsaktive voksne og andelen foreningsaktive voksne relativt ensartet. Begge grupper er lidt mere end fordoblet i de 36 år fra 1975 til 2011. Det betyder samtidig, at afstanden mellem andelen af foreningsaktive og andelen af idrætsaktive i det hele

63 Undersøgelsens centrale spørgsmål er stillet tilnærmelsesvis enslydende siden 1975.

taget også er næsten fordoblet, og det understreger, at en stor og stigende del af voksenidrætten i Danmark foregår uden for foreningerne, selvom foreningerne fortsat er væsentlige for voksnes idrætsdeltagelse. Idrætten blandt voksne danskere er i det hele taget en forskelligartet størrelse, der måske netop i kraft af sine mange 'indgange' i form af spredning på aktiviteter og organiseringsformer er vokset til at indbefatte næsten to tredjedele af befolkningen.

KONKURRENCEIDRÆT

Tilbøjeligheden til at dyrke idræt i konkurrence eller kamp mod andre idrætsudøvere er ikke lige så udbredt blandt voksne som blandt børn. Særligt ikke, når man ser på voksne helt overordnet uden at skele til, at idrætsdeltagelsen er noget mindre i den gruppe.

Tabel 27: Har du deltaget i konkurrencer, turneringer, stævner eller lignende inden for det seneste år? Fordelt på køn og alder. Pct.

N = 3.244	Total	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	16-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
Ja	29	22	37	49	34	37	32	28	18	9
Nej	71	78	63	51	66	63	68	72	82	91
χ^2 -test		p < 0,05		p < 0,05						

29 pct. af de voksne har deltaget i konkurrencer, turneringer, stævner eller lignende, og mænd gør det i væsentlig højere grad end kvinder. Mens 22 pct. af kvinderne inden for det seneste år har deltaget i konkurrence-/stævneaktiviteter, er det med 37 pct. ikke langt fra at være dobbelt så mange mænd, der har gjort det samme. Som vi så i tabel 21 og figur 26, er der tydelig tendens til, at kvinder i højere grad er aktive inden for idrætter, hvor konkurrenceelementet er mindre, som vandreture, aerobic/Zumba og yoga, mens mænd udgør flertallet af de aktive i mere konkurrenceprægede aktiviteter som fodbold, badminton og golf.

Særligt de yngste voksne mellem 16 og 19 år dyrker ofte konkurrence-/stævneidræt. I denne gruppe har lige knap halvdelen (49 pct.) deltaget i

konkurrencer, turneringer, stævner eller lignende inden for det seneste år. Mere end en tredjedel er konkurrenceaktive blandt folk i 20'erne (34 pct.) og 30'erne (37 pct.), mens andelen falder til 32 pct. blandt folk i 40'erne og bliver ved med at falde i de efterfølgende aldersgrupper⁶⁴.

Tabel 28: Konkurrencedeltagelse blandt idrætsaktive, foreningsaktive og ikke foreningsaktive. Fordelt på alder og køn. Pct.

(N = 3.957)	Total	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	16-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
Alle idrætsaktive	35	27	44	57	40	45	38	35	22	11
Foreningsaktive	49	39	57	68	60	56	49	51	33	18
Ikke foreningsaktive	18	15	23	23	17	32	25	16	9	3

Signifikante forskelle mellem køn og aldersgrupper er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Ser man alene på idrætsaktive (det vil sige folk, der har svaret 'ja' til normalt at dyrke motion/sport), dyrker lidt mere end hver tredje (35 pct.) også idræt i konkurrence mod andre eller er aktiv i turneringer, stævner eller lignende. Her er tendensen den samme til, at især mænd og yngre voksne er mest konkurrenceaktive.

Hvis vi går et spadestik dybere og sammenligner dem, der dyrker idræt i foreningsregi (de foreningsaktive), med idrætsaktive, som dog ikke er aktive i foreninger, er der også blandt voksne som blandt børnene en stærk tendens til, at idræt som konkurrence-/stævneaktivitet går hånd i hånd med foreningsidræt. Blandt foreningsaktive voksne har 49 pct. deltaget i konkurrencer, turneringer, stævner eller lignende, mens det samme kun gør sig gældende for 18 pct. blandt ikke-foreningsaktive (som dog er idrætsaktive).

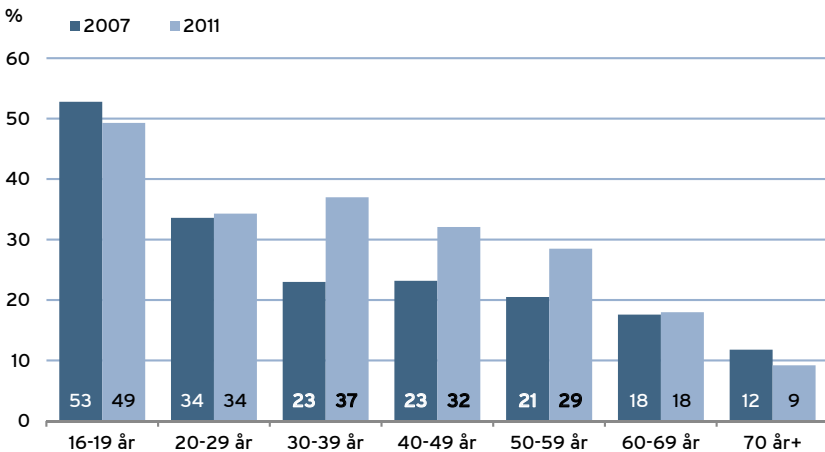
64 Undersøgelsen giver herudover mulighed for at se nærmere på, inden for hvilke idrætter danskerne oftest er konkurrenceaktive, og der er i spørgeskemaet også spurgt ind til holdninger til konkurrence- og eliteidræt blandt børn og forældre. På den baggrund vil Idan i 2013 udarbejde et særskilt notat, der går i dybden med eliteidræt og eliteidrætsrelaterede emner.

Blandt ikke foreningsaktive (men dog idrætsaktive) er det i øvrigt bemærkelsesværdigt, at de aldersgrupper med flest, der dyrker konkurrenceidræt, ikke er de yngste, men de 30-39-årige med 32 pct. og de 40-49-årige med 25 pct. Det er samtidig i disse aldersgrupper, at vi ser den største stigning i den generelle idrætsdeltagelse fra 2007 til 2011, som vist i figur 19, og det er derfor interessant at se nærmere på, om en del af stigningen kan have at gøre med større konkurrencedeltagelse blandt 30-49-årige.

Sammenligning med 2007 og 1998

I 2007 havde i alt 24 pct. af de voksne deltaget i konkurrencer, turneringer, stævner eller lignende inden for det seneste år. Blandt kvinder var det 17 pct. og blandt mænd 31 pct., så der er sket en generel stigning i konkurrence-/stævnelysten hos voksne danskere, både blandt mænd og kvinder, som udmærket modsvarer stigningen i idrætsdeltagelsen i samme periode.

Figur 40: Udvikling i andelen konkurrenceaktive. Fordelt på køn og alder.

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Stigningen i konkurrence-/stævnedeltagelse har, som ovenstående figur viser, udelukkende fundet sted blandt de 30-59-årige, altså netop de aldersgrupper, hvor andelen af idrætsaktive generelt også er steget væsentligt. Fra 23 til 37 pct. konkurrenceaktive blandt de 30-39-årige, fra 23 til 32 pct. blandt de 40-49-årige og endelig fra 21 til 29 pct. blandt de 50-59-årige.

Den større konkurrenceaktivitet i de tre midterste aldersgrupper skyldes ikke kun, at der er flere idrætsaktive i netop den alder. Ser vi udelukkende på de idrætsaktive i 2007 og 2011, er der nemlig også sket en stigning i den voksne befolknings konkurrencedeltagelse generelt og særligt blandt de 30-59-årige. Ni procentpoint flere idrætsaktive 30-39-årige deltog i konkurrencer, turneringer, stævner eller lignende i 2011 i forhold til 2007, og der var samtidig en stigning blandt folk i 40'erne og 50'erne på henholdsvis to og fire procentpoint. Den stigning i konkurrencedeltagelse er især sket blandt voksne uden for foreningsidrætten.

Alt i alt peger det i retning af, at den øgede konkurrenceaktivitet, der er at spore i den voksne befolkning og særligt de 30-59-årige, ikke udelukkende er et resultat af denne gruppes øgede idrætsdeltagelse. Kausaliteten går muligvis også den anden vej, således at en øget deltagelse i konkurrenceaktivitet, særligt blandt selvorganiserede idrætsaktive, kan være med til at forklare den øgede idrætsaktivitet blandt folk i 30'erne, 40'erne og 50'erne. Netop disse grupper er, som vi har set i figur 29, i stigende grad aktive inden for motionsløb, som i de seneste år har appelleret til den almindelige befolknings deltagelse i et stadig bredere udbud af løbsarrangementer og -konkurrencer, som er åbne for alle uanset talent og foreningstilknytning eller mangel på samme, og som kan fungere som målsætning for den daglige træning (Forsberg 2012).

SOCIALE FORSKELLE I AKTIVITETSVALG OG ORGANISERINGSFORM

I tabel 17 så vi, hvordan der er forskel i voksne danskeres idrætsdeltagelse på baggrund af sociale variable som uddannelse, indkomst og beskæftigelse. Selvom stigningen i idrætsdeltagelsen fra 2007 til 2011 har fundet sted inden for alle uddannelsesgrupper, er andelen af idrætsaktive stadig signifikant mindre blandt danskere med kort uddannelse og lav indkomst.

Sociale baggrundsvariable, som vi i dette afsnit vil kigge på primært i gennem parameteren uddannelse, spiller dog ikke kun ind på tilbøjeligheden til overhovedet at dyrke idræt. De er også med til at præge, *hvordan* man dyrker idræt med forskellige valg af aktiviteter og organiseringsformer.

Når vi i det følgende tager udgangspunkt i uddannelse, er det fordi, at uddannelse til en vis grad er med til at definere indkomst og beskæftigelse. Ikke fuldstændigt, men i en sådan grad, at de forskellige sociale variable samvarierer stærkt, og det er således meningsfuldt og samtidig mere overskueligt at tage udgangspunkt i uddannelsen og supplere med andre sociale variable, der måtte være relevante at trække ind i analysen.

Uddannelse betyder i denne sammenhæng højest gennemførte uddannelse, og derfor er folk, der endnu er under uddannelse, ikke med i de følgende tabeller. Af samme grund kan procenterne for total andel aktive (eksempelvis 25 pct. på vandreture herunder) afvige en smule fra andele i hele befolkningen, som er præsenteret i de foregående tabeller (tabel 21 viste, at 23 pct. vandrer).

Tabel 29: Valg af aktiviteter. Fordelt på uddannelse. Pct.

N = 2.949	Total	Uddannelse				
		Grundskole	Gymnasium/ erhvervsfaglig ⁶⁵	Kort videregående	Mellemlang videregående	Lang videregående
Jogging/motionsløb	31	11	26	35	38	47
Vandreture ⁶⁶	25	22	23	27	29	25
Styrketræning ⁶⁶	22	15	20	21	25	25
Gymnastik ⁶⁶	12	11	11	12	17	10
Aerobic/Zumba	12	6	11	13	17	13
Svømning	11	7	9	11	15	15
Spinning/kondicykel ⁶⁶	10	7	10	12	10	14
Landevejscykling ⁶⁶	9	7	9	8	9	14
Fodbold	7	3	8	7	6	8
Badminton	7	3	7	10	5	8
Yoga	6	3	4	5	9	9
Golf	6	4	5	9	5	7
Dans (alle former)	5	5	5	5	5	3
Mountainbike ⁶⁶	4	2	5	4	4	7
Fiskeri	4	3	5	3	4	2

Signifikante forskelle mellem uddannelseskategorierne er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Den meste udbredte idrætsaktivitet i Danmark, motionsløb, er væsentligt mere udbredt blandt højtuddannede end blandt folk med kortere uddannelse. Det samme er alle de andre populære individuelle, motionsprægede aktiviteter fra vandreture til landevejscykling.

Signifikante forskelle mellem uddannelseskategoriernes aktiviteter betyder dog ikke nødvendigvis, at en aktivitet er mere udbredt blandt højtuddannede end lavere uddannede eller omvendt. Det kan også være

65 Herunder også handelsskole, erhvervsfaglige uddannelser (butik, håndværker, frisør mv.), AMU og specialarbejderuddannelser.

66 Ikke signifikante forskelle mellem uddannelseskategorierne, hvis man tager højde for idrætsdeltagelsen. Se forklaring i teksten under tabellen.

udtryk for, at én bestemt uddannelseskategori er særligt aktiv inden for en idræt (som gymnastik, hvor folk med mellemlang videregående uddannelse skiller sig ud) eller det modsatte (som fodbold, hvor folk med grundskoleuddannelse er væsentligt mindre aktive).

Tallene i tabellen herover er baseret på alle personer inden for de forskellige uddannelseskategorier. Det er derfor naturligt, at der inden for de fleste af de enkelte idrætter er flere aktive blandt folk med høj uddannelse, da disse generelt er mere idrætsaktive. Det er derfor værd at nævne, at hvis man tager højde for forskellene i idrætsdeltagelse ved udelukkende at se på, hvad de idrætsaktive inden for de forskellige uddannelseskategorier dyrker, så er der ikke længere signifikante forskelle inden for vandreture, styrketræning, gymnastik, spinning/kondicykel, landevejscykling og mountainbike foruden de i forvejen ikke signifikante golf og dans.

Det er interessant i denne sammenhæng, at en idræt som golf, der ellers har ry for at være en overklasseaktivitet, er en af de få aktiviteter, der er nogenlunde lige udbredt blandt folk med forskellige uddannelsesbaggrunde. Her viser indkomstparameteren sig dog at spille en rolle, som går på tværs af uddannelse. Det kommer til udtryk ved, at andelen af de idrætsaktive, der spiller golf, er signifikant større blandt folk i husstande med over 700.000 kr. i årlig indkomst (11 pct. spiller golf) end i husstande med lavere årlig indkomst, ned til 4 pct. blandt folk i husstande med under 300.000 kr. i årlig indkomst.

Tabel 30: Idrættens organisering. Fordelt på uddannelse. Pct.

N = 2.949	Total	Uddannelse				
		Grundskole	Gymnasium/ erhvervsfaglig	Kort videregående	Mellemlang videregående	Lang videregående
På egen hånd	59	41	54	62	68	70
Klub/forening	40	26	41	45	44	41
Privat center	19	14	16	17	24	24
Arbejdspladsen	6	2	6	7	5	9
Aftenskole	3	2	2	3	4	2
Anden sammenhæng	9	9	7	10	12	9

Signifikante forskelle mellem uddannelseskategorierne er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Højere uddannelse betyder, at tilbøjeligheden til at organisere sine idrætsaktiviteter på egen hånd, i private centre eller gennem arbejdspladsen er større. Det er sammenhænge, der også skinner igennem, når man tager højde for idrætsdeltagelse.

Folk i de mellemste uddannelseskategorier lader til at være de oftest foreningsaktive. Det er særligt tydeligt, når man ser på de idrætsaktive alene. Blandt dem er det faktisk folk med gymnasie- eller erhvervsfaglig uddannelse, der i højest grad er foreningsaktive (60 pct. af de idrætsaktive er også foreningsaktive), og herefter kommer kort videregående uddannelse (58 pct.) og mellemlang videregående uddannelse (54 pct.). De grundskoleuddannede og folk med lang videregående uddannelse er med henholdsvis 44 og 50 pct. de mindst foreningsaktive, selvom op mod halvdelen af de idrætsaktive i disse uddannelsesgrupper har været regelmæssigt aktive i foreningsregi inden for minimum én idræt i det forgangne år.

Ser man på husstandsindkomster er det dog ud over 'anden sammenhæng' kun på den selvorganiserede idræt ('på egen hånd'), at der er signifikante forskelle mellem grupperne med større selvorganiseret idrætsaktivitet blandt folk med højere indkomster.

Aftenskoler er relativt sjældent benyttet til idræts- eller motionsaktiviteter som helhed, og ingen uddannelseskategorier skiller sig ud som særligt ivrige aftenskole-idrætsaktive.

Tabel 31: Foreningsmedlemskab og frivilligt arbejde. Fordelt på uddannelse. Pct.

N = 2.232	Total	Uddannelse				
		Grundskole	Gymnasium/ erhvervsfaglig	Kort videregående	Mellemlang videregående	Lang videregående
Er foreningsmedlem	44	33	47	47	41	46
Deltager i medlemsmøder	10	4	11	8	11	10
Er leder/ har tillidspost	4	2	5	4	4	6
Er træner/instruktør	5	3	5	3	6	5
Udfører andet foreningsarbejde	6	2	8	7	7	3

Signifikante forskelle mellem uddannelseskategorierne er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Også når vi ser på det specifikke spørgsmål om foreningsmedlemskab, skiller de gymnasie- eller erhvervsfagligt uddannede og folk med kort videregående uddannelse sig ud som de mest foreningsdeltagende grupper med 47 pct. foreningsmedlemmer. Her er også de højest uddannede godt repræsenterede med 46 pct., mens kun cirka hver tredje blandt de lavest uddannede er foreningsmedlemmer. Indkomstvariablen peger i samme retning og viser en sammenhæng mellem højere indkomst og større tilbøjelighed til foreningsmedlemskab.

Når man medregner, at der er flere foreningsmedlemmer i visse uddannelseskategorier, er der ingen signifikant forskel på andelen, der deltager i medlemsmøder, er leder/har tillidsposter eller er træner/instruktør. Kun på det sidste frivillighedsparameter er der forskel, idet folk med gymnasie-/erhvervsfaglig uddannelse, kort videregående uddannelse og mellemlang videregående uddannelse med henholdsvis 17, 15 og 17 pct. signifikant oftere udfører andet foreningsarbejde end grundskoleudannede (7 pct.) og folk med lang videregående uddannelse (5 pct.).

Sammenligning med 2007

Ovenstående vil ikke komme som nogen stor overraskelse for kendere af den seneste undersøgelse af danskernes motions- og sportsvaner fra 2007. Også dengang kunne man se en sammenhæng mellem baggrundsvariablene uddannelse og indkomst og de afhængige variable, som valg af idræt og organiseringsform.

Motionsløb var og er trods sin umiddelbart meget let tilgængelige natur i høj grad en idræt for de veluddannede og velhavende, selv når man tager højde for, at netop disse grupper generelt er mere idrætsaktive end gennemsnittet og folk i den modsatte ende af den sociale skala.

Også i 2007 var der tegn på, at foreningsdeltagelsen var størst blandt de midterste uddannelseskategorier, men dog uden at andelen dengang var signifikant forskellige fra hinanden. Indkomstvariablen viste til gengæld den samme tendens til højere foreningsmedlemskab blandt folk med større indkomst. Alt i alt tegner det et billede af en stabil udvikling i foreningsidrætten, både med hensyn til, hvor mange danskere der er aktive, og med hensyn til social sammensætning i foreningsidrætten. Heller ikke i forhold til det frivillige arbejde i foreningerne er der sket bemærkelsesværdige forskydninger på de sociale parametre.

BARRIERER FOR SPORT OG MOTION

De færreste børn og unge (lidt flere end hver tiende) samt mellem hver fjerde og hver tredje voksne dyrker slet ikke sport eller motion i hverdagen. Det følgende afsnit ser nærmere på dette mindretal, hvor respondenterne selv angiver årsager til, at de ikke dyrker sport eller motion for tiden.

Barrierer og motiver for sport og motion bliver ofte undersøgt i spørgeskemaundersøgelser med angivelse af en lang række udsagn, respondenterne har mulighed for at afkrydse som oplevede barrierer eller motiver. En sådan tilgang tillægger individet stor autonomi og en tiltro til, at den enkelte handler ud fra individuelle, reflekterede overvejelser uden skelen til, at der samtidig eksisterer nogle ydre sociale og for den enkelte ofte skjulte strukturer, som er afgørende for de handlinger, der finder sted.

Denne grundrapport vil ikke gå yderligere i detaljer med de sociologiske forbehold for at spørge den enkelte om motiver og barrierer, men blot minde om, at det ofte kan være vanskeligt at udpege specifikke årsager. Mange har måske slet ikke på forhånd reflekteret over eller foretaget et aktivt valg om ikke at dyrke sport eller motion, eller der kan ligge nogle dybere meningssammenhænge bag valget af de enkelte udsagn. Et eksempel er udsagnet 'jeg har ikke tid nok'. Mange vil hævde, at dette ikke repræsenterer en tidsbegrænsning i ordenes kvantitative forstand, men mere handler om en prioritering. Denne prioritering er dog sjældent tilfældig, men knytter sig til sociokulturelle strukturer, hvor ressourcestærke personer med lange videregående uddannelser, som samtidig bruger relativt mange timer på arbejde, oftere er idrætsaktive, er mere kulturelt aktive og generelt mere involveret i frivilligt arbejde i forskellige sammenhænge i hverdagen end personer med kortere uddannelser.

På trods af de tolkningsmæssige forbehold, man bør gøre sig, når man undersøger oplevede motiver og barrierer ud fra opstillede udsagn i et spørgeskema, kan der alligevel være interessante informationer at finde i materialet. For eksempel er det interessant at undersøge systematiske forskelle mellem forskellige befolkningsgruppers svar, og samtidig er det interessant at undersøge udviklingen i svar, da spørgsmålene er stillet næsten identisk i 2007 og 2011. Resultaterne for børn og unge mellem 7 og 15 år og voksne fra 16 år og opefter præsenteres hver for sig i det følgende.

Børn og unge

Ikke idrætsaktive børn og unge oplever først og fremmest, at tiden går med venner og andre fritidsinteresser, og så gider en stor del af dem ganske enkelt ikke dyrke sport eller motion. En samlet oversigt over oplevede barrierer er vist i tabel 32 herunder, hvor også køns- og aldersfordelinger er vist.

Tabel 32: Hvad har afholdt dig fra at dyrke motion/sport regelmæssigt det seneste år? Fordelt på køn og alder. Pct.

N = 208	Total	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	7-9 år	10-12 år	13-15 år
Bruger tiden på venner	41	49	32	31	41	47
Bruger tid på andre fritidsinteresser	39	39	40	35	44	39
Gider ikke	31	31	31	27	28	35
Holder pause - regner med at starte igen	28	29	27	33	16	33
Sport/motion interesserer mig ikke	22	21	24	16	21	26
Mangler nogen at følges med	21	25	16	15	20	25
Er i dårlig form	15	23	6	9	12	22
Savner muligheden for at komme til at dyrke den rette sport/motion	14	14	14	11	23	11
Har ikke de rette faciliteter til rådighed i mit nærområde	12	13	10	11	15	10
Har ikke råd/er for dyrt	10	12	8	13	15	5
Bruger tiden på fritidsjob	9	9	8	0	2	19
Ved for lidt om sport/motion mv.	8	10	6	11	5	9
Bruger tiden på familien/kæresten	8	10	6	4	8	11
Har dårligt helbred	7	8	6	0	7	12
Mine venner/veninder dyrker heller ikke sport/motion regelmæssigt	7	11	3	4	5	11
Jeg er fysisk/psykisk handicappet	3	1	5	<1	7	2
Mine forældre er imod det	2	1	3	2	2	2
Andre grunde	19	21	18	24	13	21
Ved ikke	9	10	7	11	8	8

Signifikante forskelle mellem køn og aldersgrupper er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

De samme tre barrierer indtog førstepladserne i undersøgelsen fra 2007, og generelt har børn og unges svarfordelinger på udsagnene til dette spørgsmål ændret sig minimalt mellem 2007 og 2011.

Foruden de mest fremtrædende barrierer, som umiddelbart kan relateres til en manglende interesse, angiver en andel på 28 pct., at de blot holder pause, men regner med at starte igen. Det udgør, som figur 41 illustrerer, en stigning fra 20 pct. i 2007, som dog kun lige ligger på grænsen til at være statistisk signifikant, idet analyserne er baseret på relativt få idrætsinaktive børn og unge. Dette gælder for både drenge og piger og for de helt unge børn såvel som for de yngste teenagere. Det er med til at bekræfte det generelle billede, som tegner sig af befolkningens idrætsdeltagelse i dag, hvor sport og motion kan betegnes som en omskiftelig affære, der i stigende grad skifter karakter i forhold til både indhold, og hvor meget og hvornår man involverer sig. Man dyrker ikke nødvendigvis den samme aktivitet stabilt igennem ét eller flere år, men prøver forskellige ting af, vælger til og fra i en løbende proces. Denne tendens gælder også langt ind i voksenlivet, som det fremgår af de følgende tabeller og figurer for voksnes oplevede barrierer.

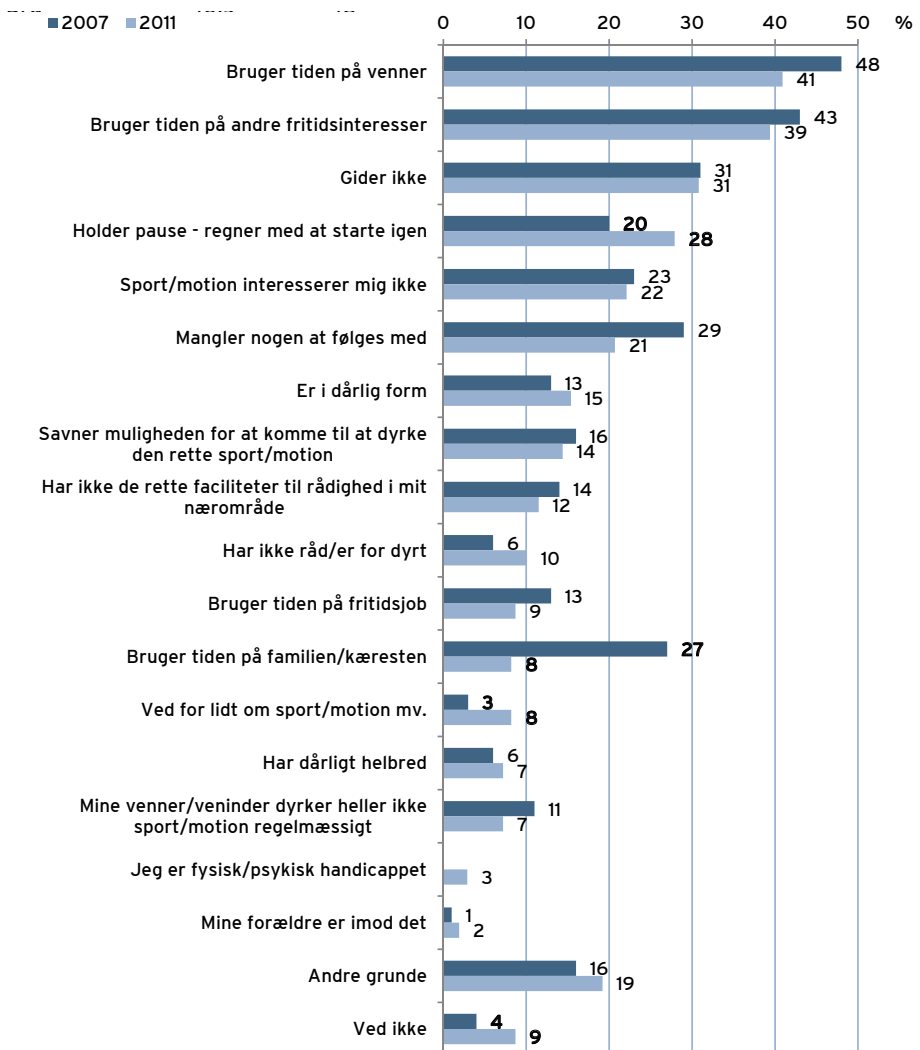
Udsagnet 'mangler nogen at følges med' er også værd at bide mærke i, da det understreger betydningen af sociale relationer og fællesskaber i forhold til sport og motion. Det tyder på, at de sociale relationer for nogen helst skal eksistere *forud* for det at involvere sig i et idrætsfællesskab, og det kan måske være vanskeligt at finde en idrætsaktivitet, man kan dyrke i fællesskab med andre i forhold til forskellige fysiske færdigheder, niveau og ambitioner omkring aktivitetens formål og indhold. Man ser især de lidt ældre piger mellem 13 og 15 år angive denne årsag. Udsagnet har fået stor opmærksomhed siden undersøgelsen i 2007, hvor endnu flere (29 pct.) manglede nogen at følges med, og det er positivt, at tendensen til dette svar er på retur. De senere år har man på konceptplanet set flere og flere aktivitetsudbud vinde frem, som netop tager højde for de unges forskellige kropslige færdigheder, og hvor der ikke nødvendigvis er et fokus på at udvikle talenter.

Teenagepigerne angiver også ofte, at de er i dårlig form (22 pct. af de idrætsinaktive piger mellem 13 og 15 år), hvilket ikke er en nedgang fra 2007. Dette er tankevækkende, da det tyder på, at mange af de idrætsinaktive – navnlig pigerne – har en forestilling om, at man skal kunne præstere noget på forhånd for at dyrke sport eller motion.

De færreste idrætsinaktive oplever barrierer i relation til, at det er for dyrt, manglende faciliteter eller manglende mulighed for at dyrke den rette aktivitet – dog med undtagelse af de 10-12-årige, hvor 23 pct. savner mulighed for at dyrke den rette sport/motion.

Dertil kommer en andel på 19 pct., som oplyser 'andre grunde' til ikke at dyrke sport eller motion, hvilket det i undersøgelsen ikke er muligt at komme nærmere.

Figur 41: Udviklingen i barrierer for idrætsaktivitet blandt børn.

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Voksne

De tre mest markante årsager til, at voksne ikke dyrker sport eller motion, handler om manglende tid, der i stedet går med arbejde, familie eller andre interesser, som tabel 33 herunder illustrerer.

Alder betyder rigtig meget i forhold til oplevede barrierer. De yngre aldersgrupper mangler i højere grad end ældre tid, har andre fritidsinteresser, holder pause, er i dårlig form, mangler nogen at følges med, har ikke råd eller savner den rette mulighed/de rette faciliteter. De midterste aldersgrupper bruger især tid på familie og har svært ved at få børnene passet, mens de ældre angiver dårligt helbred, eller at de føler sig for gamle.

Som også nævnt under børn og unges oplevede barrierer er det interessant, at relativt mange – især de unge voksne – angiver dårlig form som årsag til ikke at dyrke sport eller motion. Igen antyder det en forestilling blandt de ikke idrætsaktive om, at sport og motion handler om at kunne præstere på forhånd.

Samtidig ser man, at økonomien ('Jeg har ikke råd'), som samlet set kun nævnes af 9 pct. som en barriere for sport eller motion, faktisk spiller en rolle for en enkelt aldersgruppe – de 20-29-årige, hvor 22 pct. angiver dette udsagn. Det handler måske om 'de fattige studerende', som tidligere har været vant til ungdomsrabatter, og som i disse år flytter hjemmefra og får andre store udgiftsposter i hverdagen. Det er også den aldersgruppe, som er mest tilbøjelig til at træne hos kommercielle udbydere, hvor det ofte er dyrere at have et medlemskab end i mange idrætsforeninger.

Mænd er mere tilbøjelige end kvinder til at angive tidsmæssige barrierer for sport og motion, mens kvinder omvendt angiver personlige årsager som dårligt helbred, dårlig form, at de holder pause for tiden eller mangler nogen at følges med.

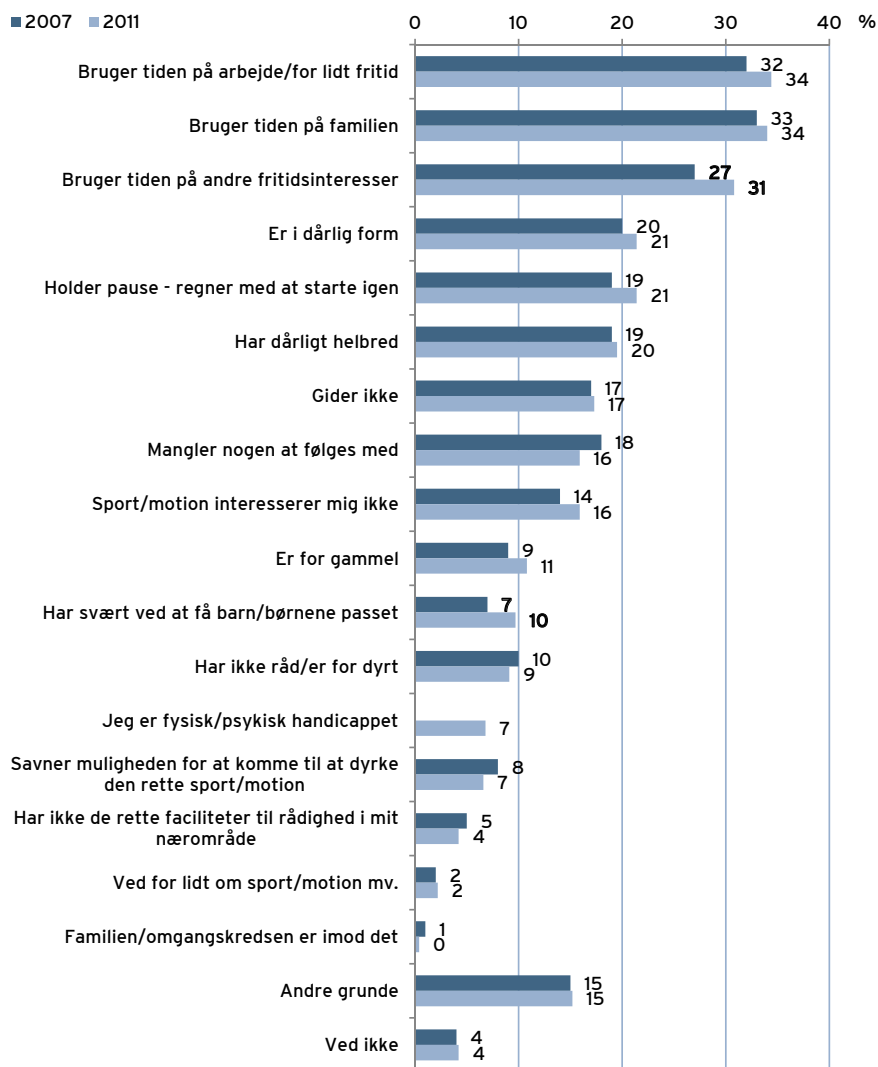
Tabel 33: Hvad har afholdt dig fra at dyrke motion/sport regelmæssigt det seneste år? Fordelt på køn og alder. Pct.

N = 1.091	Total	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	16-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
Bruger tiden på arbejde/ for lidt fritid	35	30	39	59	48	52	41	36	17	2
Bruger tiden på familien	34	36	32	10	29	61	51	31	18	13
Bruger tiden på andre fritidsinteresser	31	25	37	51	34	27	26	33	40	21
Er i dårlig form	21	23	19	31	24	18	26	24	18	15
Holder pause - regner med at starte igen	21	24	19	31	31	31	25	19	12	5
Har dårligt helbred	20	24	15	12	5	7	18	31	27	32
Gider ikke	17	15	20	10	31	14	16	20	16	12
Mangler nogen at følges med	16	20	12	23	30	18	14	14	14	5
Sport/motion interesserer mig ikke	16	14	18	14	18	11	15	19	22	13
Er for gammel	11	11	11	0	0	0	1	5	12	54
Har svært ved at få barn/børnene passet	10	13	7	0	0	10	31	15	1	0
Har ikke råd/er for dyrt	9	14	5	12	22	7	9	8	6	3
Jeg er fysisk/psykisk handicappet	7	8	6	10	3	2	3	12	11	10
Savner muligheden for at komme til at dyrke den rette sport/motion	7	8	5	14	11	6	9	4	5	3
Har ikke de rette faciliteter til rådighed i mit nærområde	4	6	3	10	4	4	6	4	4	1
Ved for lidt om sport/motion mv.	2	2	2	2	3	1	1	1	3	4
Familien/omgangskredsen er imod det	<1	1	<1	0	0	1	1	0	1	0
Andre grunde	15	18	13	19	20	20	15	11	16	8
Ved ikke	4	3	5	8	5	0	2	5	5	9

Signifikante forskelle mellem køn og aldersgrupper er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Voksnes oplevede barrierer har generelt ikke ændret sig nævneværdigt i forhold til 2007, som det fremgår af figur 42. Vi ser en meget svag stigning i andelen, der angiver at bruge tid på andre fritidsinteresser (navnlig mænd), og andelen, som oplever, at det er svært at få børnene passet (navnlig kvinder).

Figur 42: Udviklingen i barrierer for idrætsaktivitet blandt voksne.

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

ÅRSAGER TIL FORENINGSTOP

Som nævnt i det foregående afsnit er sport og motion ofte en dynamisk størrelse, der kan ændre sig meget igennem et livsforløb. De fleste mennesker vil opleve at starte på nye aktiviteter og stoppe igen mange gange i deres liv, dels fordi de ændrer interesser og præferencer med alderen, og kroppen og den fysiske formåen ændrer sig, dels fordi de står over for forskellige hverdagsforhold i forskellige livsfaser, som ofte kræver, at de går på kompromis med deres fritidsaktiviteter. Derfor ser man også relativt mange af de ikke idrætsaktive, særligt blandt unge og yngre voksne, som angiver at de 'holder pause' som årsag til ikke at dyrke sport eller motion for tiden.

I mange år har det for foreningsidrætten været en kendsgerning, at den har en udfordring i forhold til at 'fastholde' unge medlemmer. Mange foreningsidrætter oplever et frafald blandt unge, men de senere år – og især på baggrund af resultater fra idrætsvaneundersøgelsen i 2007 – er det blevet tydeligt, at frafaldet ikke nødvendigvis fører til ophør med sport eller motion. Det betyder snarere en større konkurrence fra andre idrætsudbydere, som mange unge og voksne bedre kan forene sig med end de aktiviteter og den organiseringsform, som store dele af foreningsidrætten bygger på.

Børn og unge

I 2007 angav 22 pct. af alle børn mellem 7 og 15 år og 11 pct. af alle voksne, at de var stoppet med idræt i en forening inden for det seneste år. Et flertal på 66 pct. af de børn og unge, der var stoppet, og 46 pct. af voksne, der var stoppet, dyrkede dog stadig sport eller motion. Enten i en anden forening, på egen hånd eller i et kommercielt center.

I 2011 ser man en lille stigning i andelen af befolkningen, som er stoppet i en forening inden for det seneste år, som dog ikke er statistisk signifikant, til 26 pct. blandt børn og 15 pct. blandt voksne, som tabel 34 viser. Stigningen finder sted inden for samtlige køns- og aldersgrupperinger og udtrykker en tendens, som i hvert fald ikke er for nedadgående de senere år. Børn og unge, som i størst omfang dyrker sport eller motion i en forening, er også mere tilbøjelige til at melde sig ud end ældre aldersgrupper.

Blandt dem, der er stoppet i en forening i 2011, dyrker 76 pct. af børn og unge samt 56 pct. af de voksne stadig sport eller motion. Det er ikke muligt at give et præcist bud på, hvor de nuværende aktiviteter foregår, da

de organisatoriske sammenhænge, respondenterne angiver, refererer til hele det seneste år og ikke blot til de aktiviteter, der foregår på nuværende tidspunkt. Men det kan for så vidt både finde sted på egen hånd, i private/kommercielle centre og i andre foreninger, som man enten er skiftet til fra den forening, man forlod, eller blevet i, sideløbende med at man sagde farvel til den anden.

Tabel 34: Udviklingen i andel, der er stoppet i forening inden for det seneste år. Fordelt på køn og alder. Pct.

N _{børn, 2011} = 497 N _{voksne, 2011} = 519 N _{børn, 2007} = 428 N _{voksne, 2007} = 413		Total		Alder									
		Børn	Voksne	7-9	10-12	13-15	16-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
2011	♂	25	14	24	26	27	27	22	17	11	7	11	9
	♀	26	16	28	26	23	28	22	16	16	13	8	12
	Total	26	15	26	26	25	28	22	17	14	10	9	10
2007	♂	22	9	15	21	28	20	9	11	8	6	9	10
	♀	22	12	18	23	24	25	20	13	9	9	8	13
	Total	22	11	17	22	26	23	15	12	9	7	9	12

Når børn og unge stopper i en idrætsforening, skyldes det ofte, at de mister interessen, og at aktiviteten bliver for kedelig. Sådanne begrundelser falder markant fra de 7-9-årige til de 13-15-årige. I de tidlige teenageår stiger især tendensen til, at de unge ikke har tid nok, at de ikke bryder sig om træneren, at foreningen ikke kunne tilbyde de rette aktiviteter, at man har fået en skade eller 'andre grunde', som ikke er denne undersøgelse bekendt.

Overordnet kan man sige, at de yngste stopper af 'egen fri vilje', når de ikke længere har interesse for en aktivitet, mens tendensen til at stoppe af nogle ydre 'påtvungne' årsager er mere fremherskende i de ældre aldersgrupper.

Udsagnet 'jeg valgte at dyrke sport/motion et andet sted' blev inkluderet i spørgeskemaet for første gang i 2011. Det viser sig at være den femtestørste årsag til, at man stopper i en idrætsforening (19 pct. angiver udsagnet). Det er med til at bekræfte, at mange ikke går fra foreningsidræt til en idrætsinaktiv tilværelse, men i stedet vælger at skifte foreningsidræt-

ten ud med andre måder at dyrke sport eller motion på eller finder andre idrætsforeninger, der bedre svarer til ens ønsker til sport og motion.

Tablet 35: Årsager til foreningsstop blandt børn. Fordelt på køn og alder. Pct.

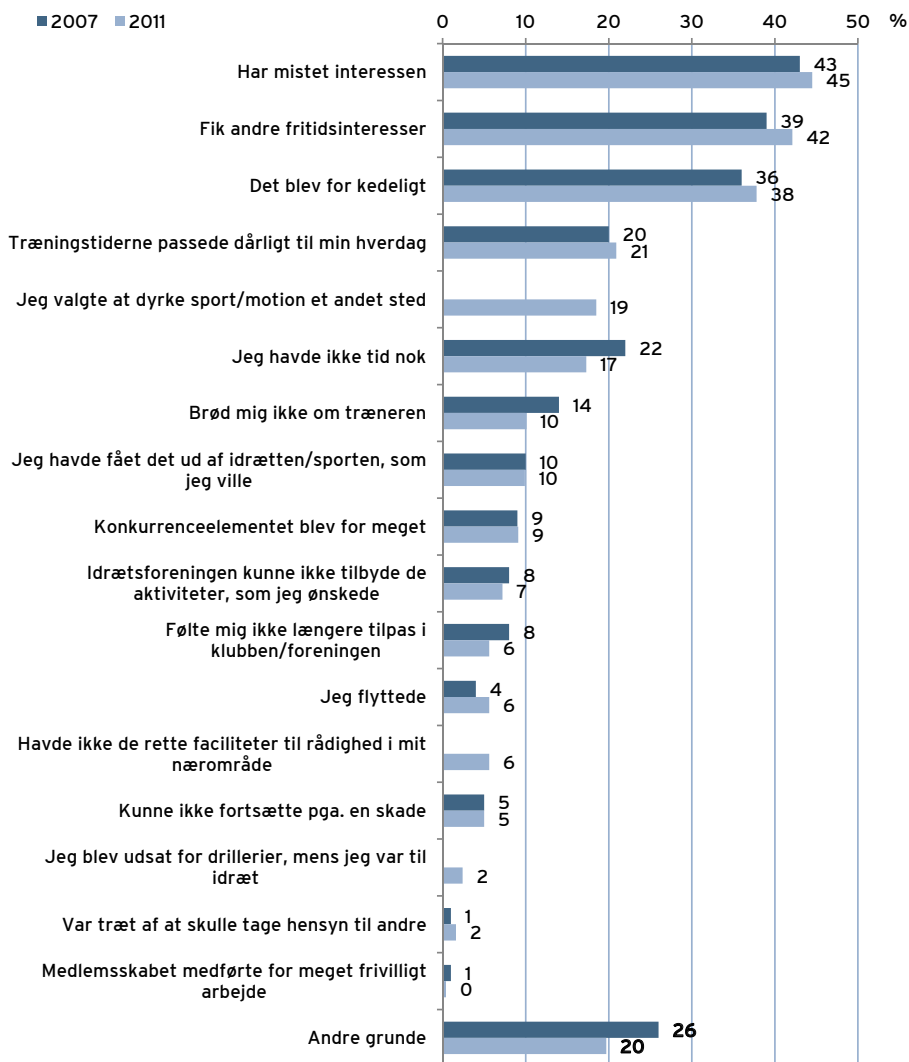
N = 497	Total	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	7-9 år	10-12 år	13-15 år
Har mistet interessen/havde ikke lyst længere	45	43	46	45	53	35
Jeg fik andre fritidsinteresser	42	42	42	48	43	35
Jeg synes, at det blev for kedeligt	38	35	41	43	43	27
Træningstiderne passede dårligt i forhold til min hverdag	21	21	21	21	21	21
Jeg valgte at dyrke sport/motion et andet sted	19	18	19	18	17	21
Jeg havde ikke tid nok	17	19	15	10	19	23
Brød mig ikke om træneren/instruktøren	10	9	11	8	7	16
Jeg havde fået det ud af idrætten/sporten, som jeg ville	10	10	10	9	13	8
Jeg synes, at konkurrenceelementet blev for meget	9	9	9	5	12	11
Idrætsforeningen/sportsklubben kunne ikke tilbyde de aktiviteter, som jeg ønskede	7	7	8	4	6	12
Følte mig ikke længere tilpas i klubben/foreningen	6	6	6	3	6	8
Jeg flyttede	6	6	5	5	4	8
Havde ikke de rette faciliteter til rådighed i mit nærrområde	6	4	7	5	7	6
Jeg kunne ikke fortsætte i foreningen/klubben pga. en skade	5	4	6	1	3	12
Jeg blev udsat for drillerier, mens jeg var til idræt	2	2	2	2	2	3
Jeg var træt af at skulle tage hensyn til andre	2	1	2	2	1	2
Medlemsskabet medførte for meget frivilligt arbejde	<1	<1	<1	0	1	1
Andre grunde	20	23	17	11	18	30

Signifikante forskelle mellem køn og aldersgrupper er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Den eneste signifikante ændring i børn og unges årsager til foreningsstop fra 2007 til 2011 finder man i en lidt mindre tilbøjelighed til at angive 'andre grunde'. Måske har det nye udsagn i 2011 'jeg valgte at dyrke sport/motion et andet sted' flyttet nogle svar fra 'andet-kategorien'.

Samtidig ser man også meget svage stigninger i forhold til de fire hyppigst nævnte årsager, som dog ikke enkeltvis er udtryk for signifikante ændringer, og overordnet kan man karakterisere børn og unges årsager til at stoppe med foreningsidræt som uændrede over de senere år.

Figur 43: Udvikling i årsager til foreningsstop blandt børn.

Voksne

Blandt voksne fylder tidsaspektet mest som årsag til at stoppe i en forening. Hele 54 pct. af de 30-39-årige stopper, fordi tiden i hverdagen er knap. Dernæst er det interessant, at mange – især personer i 50'erne – ikke har mulighed for at fortsætte på grund af en skade. De færreste idrætsforeninger har alternative tilbud til medlemmer, der ikke kan fortsætte på samme vilkår som de øvrige medlemmer, og der er sjældent tradition for at samarbejde på tværs af afdelinger i forhold til at varetage medlemmer, der kræver særlige hensyn. Mulighederne bliver dog flere i disse år med den store udvidelse af eksempelvis foreningsbaseret fitness eller målrettet gymnastiktræning, f.eks. i forhold til genoptræning eller håndtering af specifikke idrætsskader.

I forlængelse af tendenserne til ophør blandt børn og unge finder man også blandt voksne, at de ofte stopper på grund af årsager, man kan karakterisere som 'ydre', eller 'påtvungne' i den forstand, at der er nogle særlige fysiske begrænsninger, tidsmæssige eller organisatoriske forhold i hverdagen, som mere eller mindre tvinger folk til at stoppe med foreningsidræt. Foruden manglende tid angiver mange (især i ungdomsårene og blandt yngre voksne), at de er flyttet, at træningstiderne passer dårligt ind i hverdagen, eller at de har stiftet familie.

Næstefter tidsaspektet er den største årsag til, at kvinder stopper i en forening, at de har valgt at dyrke sport eller motion et andet sted. Det bekræfter mønstret i forskellige organiseringsformer, der skifter i forskellige aldersgrupper, og hvor aktiviteten især ser ud til at gå fra foreningsorganiseret sport og motion til selvorganiserede og kommercielt organiserede aktiviteter. Kvinder er mere tilbøjelige til dette skift end mænd, og selvom der er ganske få, der angiver de enkelte udsagn, er der også signifikant flere kvinder end mænd, som oplever, at idrætsforeningen ikke kunne tilbyde de aktiviteter, de ønskede, de brød sig ikke om træneren, og foreningen kunne ikke opfylde deres krav til effektiv træning.

Omvendt svarer mændene i størst omfang (foruden manglende tid), at de ikke kunne fortsætte i foreningen på grund af en skade. I udgangspunktet lyder det som grundlæggende forskellige holdninger og motiver til mænd og kvinders ophør: Kvinder vælger selv at gå et andet sted hen,

mens mænd bliver tvunget til det på grund af en skade. På den ene side kan man hævde, at begge parter føler sig nødsaget til at gå uden om foreningsidrætten, fordi denne ikke kan rumme de særlige behov, der opstår i voksentilværelsen. Blandt de seks mest nævnte årsager udtrykker blot ét udsagn, at ophøret skyldtes interesse-mæssige årsager, som har direkte relation til foreningsidrætten (Har mistet interessen/havde ikke lyst læn-gere), mens de øvrige udsagn handler om manglende tid, skader, alterna-tive aktivitetsudbud, flytning og for faste træningstidspunkter. Alligevel ophører relativt få med foreningsidrætten, fordi denne ikke kunne tilby-de de aktiviteter, som den enkelte ønskede. Noget kunne tyde på, at det mere er formen og aktiviteterernes afvikling, der fører til ophør, end selve indholdet.

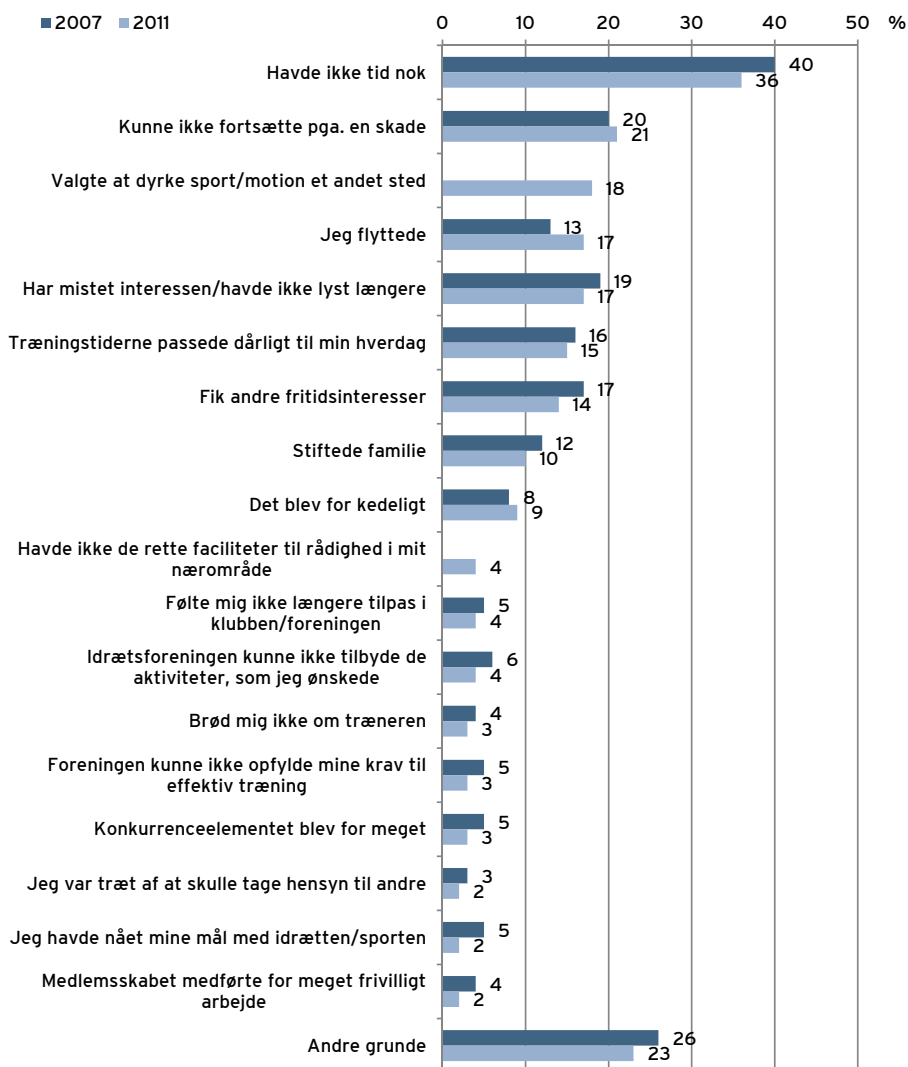
Tabel 36: Årsager til foreningsstop blandt voksne. Fordelt på køn og alder. Pct.

N = 519	Total	Køn		Alder						
		Kvinde	Mand	16-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
Jeg havde ikke tid nok	36	30	42	41	42	54	37	16	13	3
Jeg kunne ikke fortsætte i foreningen/klubben pga. en skade	21	18	25	10	16	16	27	39	26	24
Jeg valgte at dyrke sport/motion et andet sted	18	21	14	11	27	17	17	14	9	18
Jeg flyttede	17	15	20	23	36	11	9	2	11	18
Har mistet interessen/havde ikke lyst længere	17	16	18	21	25	18	13	14	9	11
Træningstiderne passede dårligt i forhold til min hverdag	15	15	14	22	24	16	13	5	4	0
Jeg fik andre fritidsinteresser	14	11	17	19	21	12	8	11	16	9
Jeg stiftede familie	10	10	9	0	12	26	8	0	0	9
Jeg synes, at det blev for kedeligt	9	10	8	15	14	8	8	5	2	3
Havde ikke de rette faciliteter til rådighed i mit nærområde	4	4	4	8	3	4	4	2	2	3
Følte mig ikke længere tilpas i klubben/foreningen	4	4	4	9	5	1	4	4	4	0
Ildrætsforeningen/sportsklubben kunne ikke tilbyde de aktiviteter, som jeg ønskede	4	6	2	3	3	8	4	4	2	3
Brød mig ikke om træneren/instruktøren	3	4	2	6	4	3	1	0	2	0
Foreningen kunne ikke opfylde mine krav til effektiv træning	3	5	1	11	1	3	3	2	0	0
Jeg synes, at konkurrenceelementet blev for meget	3	2	5	8	6	1	1	2	7	0
Jeg var træt af at skulle tage hensyn til andre	2	2	3	0	6	1	1	2	4	0
Jeg havde nået mine mål med idrætten/sporten	2	1	3	3	0	1	4	4	4	0
Medlemsskabet medførte for meget frivilligt arbejde	2	1	4	0	3	2	0	2	4	3
Andre grunde	23	23	23	27	20	18	20	28	33	32

Signifikante forskelle mellem køn og aldersgrupper er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

En sammenligning af årsager til foreningsstop i 2007 og 2011, som er illustreret grafisk i figuren herunder, afslører heller ikke blandt voksne nævneværdige forandringer. Opbakningen til de enkelte udsagn har ikke ændret sig signifikant, men man ser altså, at relativt mange har valgt at sætte kryds ud for udsagnet 'valgte at dyrke sport/motion et andet sted', som ikke var inkluderet i undersøgelsen fra 2007.

Figur 44: Udvikling i årsager til foreningsstop blandt voksne.

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

FACILITETER

Dette afsnit giver et overblik over børn og voksnes brug af forskellige faciliteter og deres tilfredshed med idrætsfaciliteterne i nærområdet.

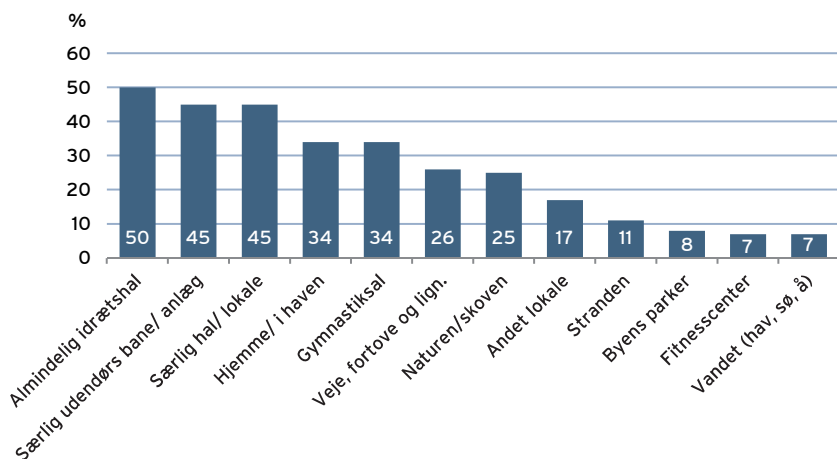
Hvor man dyrker idræt, hænger til en vis grad naturligt sammen med, hvilke former for idrætsaktiviteter man kaster sig ud i. Idet børn i højere grad end voksne dyrker idræt organiseret i idrætsforeninger, er det naturligt, at børnenes aktivitet også hyppigere finder sted i egentlige idrætsfaciliteter såsom gymnastiksale, idrætshaller og på særlige baner og anlæg. Badminton eller svømning (og snart sagt enhver anden form for idræt) behøver dog ikke nødvendigvis finde sted i dertil indrettede haller eller anlæg.

På baggrund af 2011-undersøgelsens data er der mulighed for at se nærmere på, hvor danskerne dyrker idræt, både når børnene er aktive i og uden for foreningernes traditionelle hjemmebaner, og ikke mindst når de mange voksne, der ofte selv planlægger og organiserer deres idræt, finder egne veje og steder til fysisk aktivitet. Som i den øvrige grundrapport vil der også her blive sammenlignet med tal fra 2007, hvor der ligeledes blev stillet en række spørgsmål til facilitetsbrug i forbindelse med motion/sport⁶⁷.

67 Der ligger en del metodiske overvejelser og beslutninger til grund for de overordnede tal på facilitetsbrug i 2011 og særligt i sammenligningen med 2007. Se bilag 4 for en nærmere beskrivelse af, hvordan tallene i dette afsnit er fundet.

HER DYRKER BØRN IDRÆT

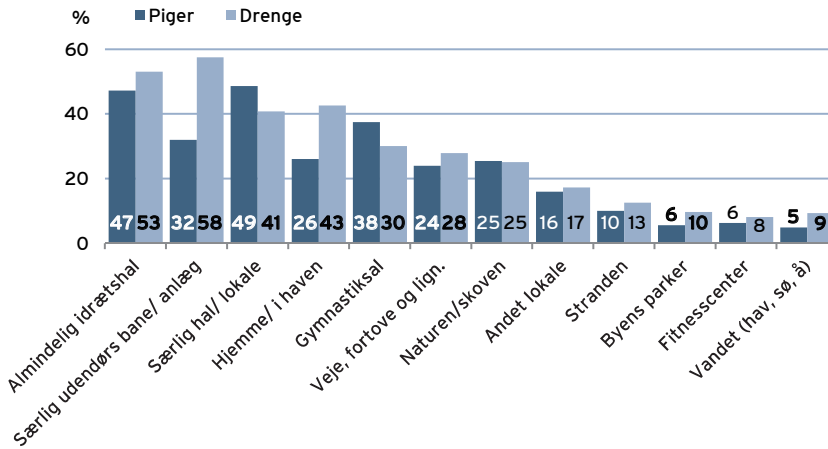
Figur 45: Hvor dyrker du sport/motion?

Andelen af alle børn, der benytter de nævnte faciliteter til idræt (N = 2035).

Ser man bort fra hjemmet/haven som rum for idrætsaktivitet, er det tydeligt, at de mest anvendte idrætsfaciliteter blandt børn er haller og anlæg, som er skabt med idræt for øje. Halvdelen af alle børn er idrætsaktive i almindelige idrætshaller rundt om i landet. Særlige udendørs baner/anlæg (til f.eks. fodbold, tennis og golf) og særlige haller/lokaler til bestemte idrætsgrene (f.eks. ridning eller svømning) benyttes af knapt halvdelen af alle børn, og cirka en tredjedel er aktive i gymnastiksale. Den samme andel af børnene svarer, at de er idrætsaktive hjemme/i haven. Endelig er veje, natur og skov steder, som cirka hvert fjerde barn bruger til at dyrke idræt i en eller anden form.

Figur 46: Hvor dyrker du sport/motion? Fordelt på køn.

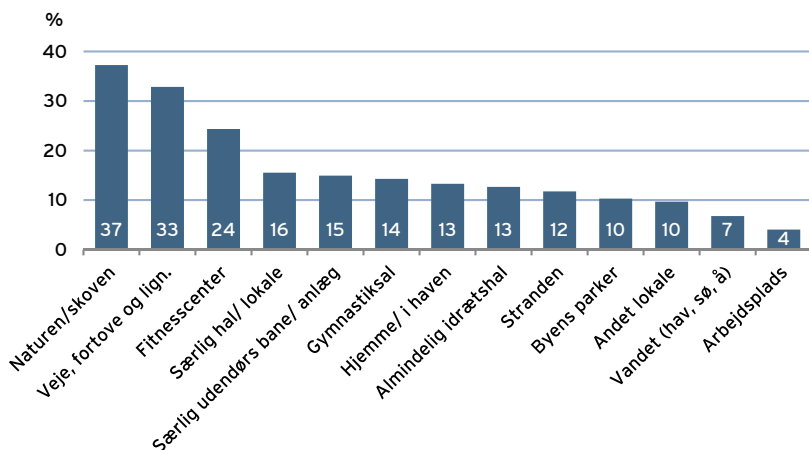

Signifikante forskelle mellem piger og drenge er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Drenge benytter sig i lidt højere grad af almindelige idrætshaller og i væsentlig højere grad af særlige udendørs baner og hjemmet/haven end piger. Her skinner det sandsynligvis igennem, at flere drenge end piger spiller fodbold og derfor oftere er aktive på fodboldbaner (der falder ind under 'særlig udendørs bane/anlæg') og muligvis også derhjemme. Til gengæld dyrker en større andel piger end drenge idræt i særlige haller og lokaler (til f.eks. pigedominerede idrætter som ridning og dans) og i gymnastiksale.

HER DYRKER VOKSNE IDRÆT

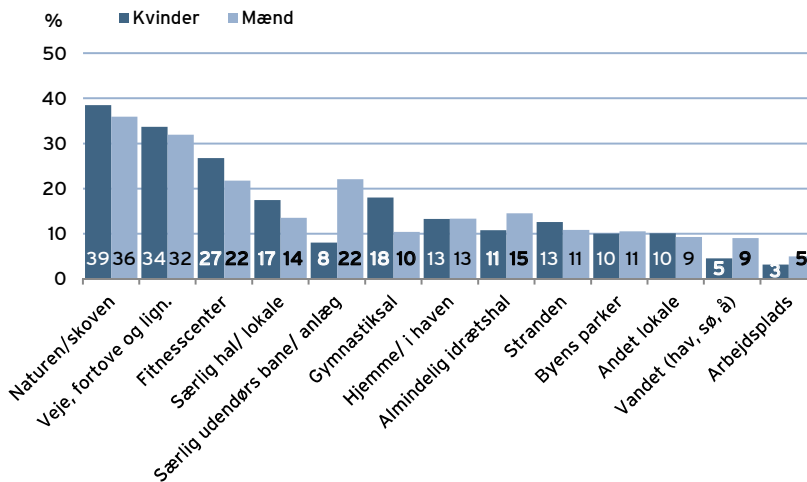
Figur 47: Hvor dyrker du sport/motion?

Andelen af alle voksne, der benytter de nævnte faciliteter til idræt (N = 3957).

Naturen er den mest populære arena for idrætsaktivitet blandt voksne. Mere end hver tredje voksne dansker angiver at dyrke én eller flere former for idræt i naturen (skoven mv.). Cirka hver tredje er aktiv på veje, fortove og lign., mens cirka hver fjerde er idrætsaktiv i fitnesscentre. Specifikke idrætsfaciliteter som særlige haller/lokaler til idræt, særlige baner eller anlæg til idræt, gymnastiksale eller almindelige idrætshaller benyttes alle af mellem 13 og 16 pct. af de voksne danskere.

Figur 48: Hvor dyrker du sport/motion? Fordelt på køn.

Signifikante forskelle mellem piger og drenge er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

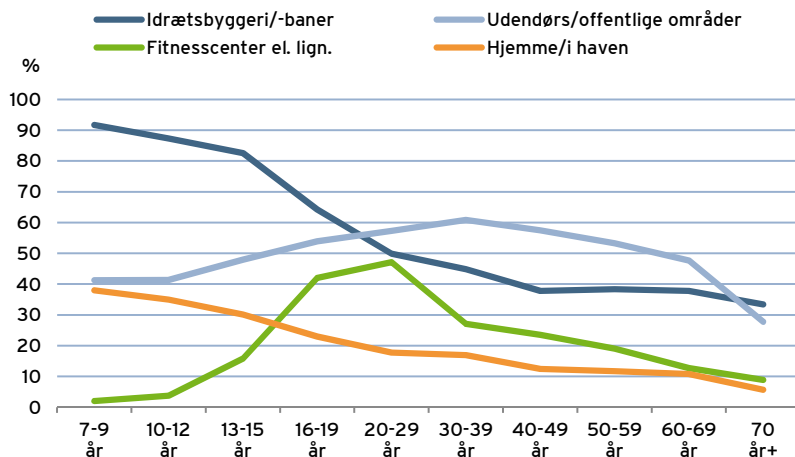
De mest anvendte faciliteter til voksenidræt, naturen og veje og fortove, er tilnærmelsesvis lige populære blandt kvinder og mænd, mens en større andel af kvinder end mænd er aktive i fitnesscentre, særlige haller/lokaler og gymnastiksale. Dette afspejler, at idrætter som aerobic/Zumba, ridning, svømning og gymnastik er mere udbredte blandt kvinder end mænd. Mændene er til gengæld oftere at finde i almindelige idrætshaller og i særlig grad på udendørs baner og anlæg til bestemte idrætter.

Et hurtigt blik på de ovenstående grafer viser tydeligt, at mens børnenes idræt typisk finder sted i decideret 'idrætsinfrastruktur', såsom haller, gymnastiksale og særlige baner og anlæg, rykker aktiviteterne ofte andre steder hen senere i livet. Hvis vi for overskuelighedens skyld slår nogle af de ovennævnte idrætsfaciliteter og/eller miljøer til idræt sammen, kan vi se nærmere på denne tendens.

'Idrætsbyggeri-/baner' inkluderer faciliteterne: 'Almindelig idrætshal', 'Særlig hal/lokale', 'Gymnastiksal' og 'Særlig udendørs bane/anlæg'. 'Udendørs offentlige områder' er: 'Naturen/skoven', 'Veje, fortove og lign.', 'Stranden', 'Byens parker' og 'Vandet (hav, sø, å)'. De to øvrige faciliteter i grafen herunder er ikke slået sammen med andre faciliteter⁶⁸.

68 Udeladt i grafen er: 'Andet lokale/anlæg' og 'Arbejdspladsen'.

Figur 49: De overordnede rammer for sport/motion. Fordelt på alder.

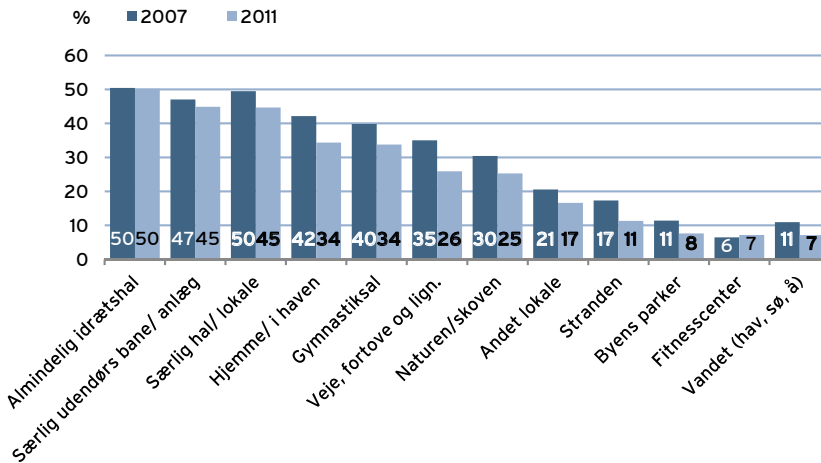
Idrætsbyggeri og -baner bliver heftigt benyttet af børn og unge, men allerede fra 16-års-alderen begynder en væsentlig del af idrætsaktiviteterne at foregå andre steder. Idræt hjemme eller i haven bliver også mindre populært i takt med stigende alder. Fitnesscentre er populære fra de sene teenageår til midt i 30-års-alderen. Og så er det især udendørs og offentlige områder, der huser de voksnes idræt. Blandt alle aldersgrupper fra 20-års-alderen og frem lokker byrum og den frie natur flest idrætsaktive til. Dog med den undtagelse, at folk på 70 år og derover har lidt større tendens til at være aktive i idrætsbyggeri, særligt gymnastiksale.

Grafen opsummerer de store linjer i danskernes brug af faciliteter til idræt: Børn bruger byggerier, anlæg og baner, der er skabt til bestemte idrætter, og hvor størstedelen af aktiviteterne er organiseret af lokale foreninger. I 15-30-års-alderen søger en væsentlig andel mod fitnesscentre og lignende, hvor man på forskellige måder mod betaling kan være aktiv, når det passer én på uforpligtende hold efter eget valg. Men den mest populære arena for voksne danskernes idrætsaktiviteter er de frit tilgængelige områder i byen, på fortove og i parker og i naturen, om det så er på vandet, stranden eller i skoven. Fra 16-års-alderen frem til folk i midten af 60-års-alderen er som minimum halvdelen af den danske befolkning på en eller anden måde aktiv udendørs og i offentlige rum.

Sammenligning med 2007

I forhold til undersøgelsen i 2007 viser tallene fra 2011 en gennemgående tendens til, at færre er aktive i næsten alle nævnte faciliteter. Som nævnt i afsnittene om valg af aktiviteter, gør det samme sig gældende, når man ser på, hvilke idrætter folk dyrker. Det kunne tyde på, at befolkningen fra 2007 til 2011 er blevet mere tilbøjelig til at dyrke den samme aktivitet og således benytter færre faciliteter igennem hele året, mens man i 2007 dyrkede flere forskellige aktiviteter i løbet af et år og derfor også typisk var bruger af flere forskellige faciliteter⁶⁹.

Figur 50: Udvikling i børnenes facilitetsvalg.

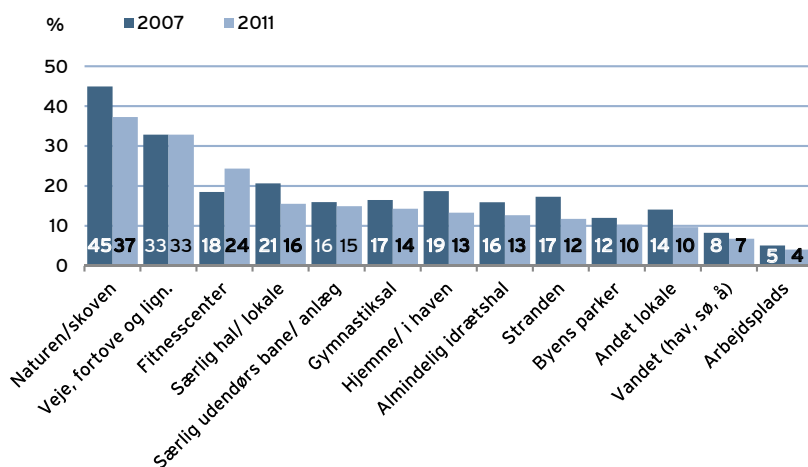
Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Det er stort set de samme faciliteter, der topper i forbindelse med børnenes idrætsaktiviteter, i 2011 som i 2007. Almindelige idrætshaller, særlige udendørs baner/anlæg og særlige haller og lokaler (til f.eks. svømning eller ridning) er de mest populære. Generelt er der en svag nedgang i bru-

69 En del af forklaringen kan dog også have metodeteknisk karakter og ligge i kodningen af de indkomne spørgeskemaer, som blev gennemført af Capacent Epinion i 2007 og SFI i 2011. Bilag 4 beskriver derfor indgående, hvordan tallene bag dette afsnits analyser er fundet og sammenlignet på tværs af undersøgelserne.

gen af de enkelte faciliteter i 2011 i forhold til 2007, hvilket til en vis grad kan tilskrives lidt lavere idrætsaktivitet i 2011, forstået på den måde, at antallet af idrætter, som hvert barn dyrkede, var noget lavere i 2011-undersøgelsen end i undersøgelsen fra 2007.

Figur 51: Udvikling i voksnes facilitetsvalg.

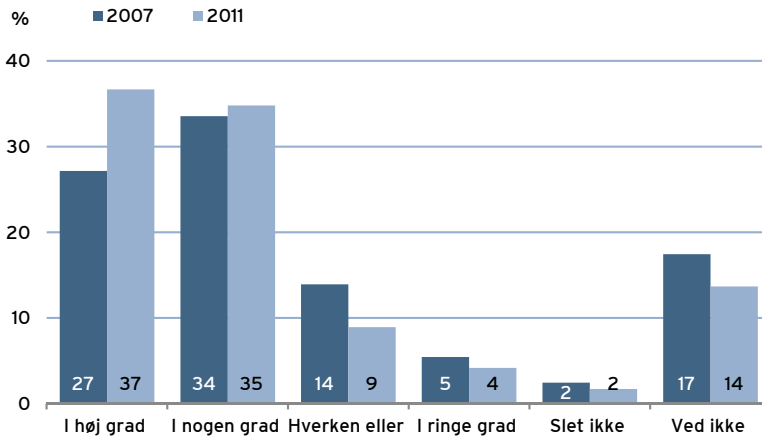

Signifikante forskelle mellem 2007 og 2011 er markeret med **fed**; $p < 0,05$.

Også blandt voksne går de to mest populære faciliteter til idræt igen fra 2007 til 2011. Her drejer det sig om naturen/skoven og veje, fortove og lignende. Naturen/skoven er dog faldet en smule, således at det i den seneste undersøgelse er 37 pct. af alle voksne danskere, der angiver at dyrke idræt der. Ny i top tre er fitnesscentre, der skiller sig ud ved som den eneste facilitet at blive benyttet af signifikant flere voksne danskere i 2011 i forhold til 2007. På de fleste andre faciliteter ligner den relative fordeling, dvs. den indbyrdes rangering, sig selv fra 2007, selvom tallene for 2011, sandsynligvis af ovenstående årsager, generelt er noget lavere.

TILFREDSHED MED IDRÆTSFACILITETERNE

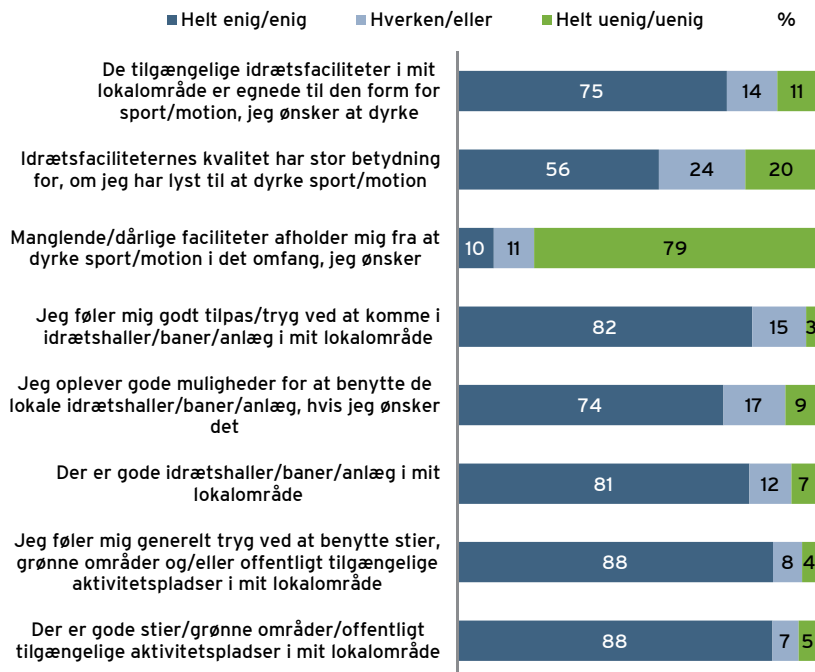
Figur 52: Er du tilfreds med idrætsfaciliteterne i dit nærområde? Blandt alle voksne.

Generelt ytrer voksenbefolkningen større tilfredshed med faciliteterne i 2011 end i 2007. Det skyldes især flere 'ubeslutsomme' respondenter i 2007, som svarede 'hverken/eller' og 'ved ikke', mens disse svar i 2011 er flyttet i retning af tilfredshed med lokalområdets faciliteter. Men der er også en generel større tilfredshed, således at det i 2011-undersøgelsen er mere end hver tredje voksen, der i høj grad er tilfreds med nærområdets faciliteter. Tendensen gælder både mænd og kvinder og i alle aldersgrupper. Samlet set angiver 6 pct. af voksne at være mere eller mindre utilfredse ved at svare 'i ringe grad' eller 'slet ikke' på spørgsmålet om generel tilfredshed med de lokale idrætsfaciliteter.

En række uddybende spørgsmål stiller desuden skarpt på lokale idrætsfaciliteter og -områders indflydelse på voksnes selvvalgte muligheder for at dyrke sport og motion. Igen er tilfredsheden generelt stor, men dog varierende på de forskellige holdningsspørgsmål, som er præsenteret i nedenstående figur.

Figur 53: Hvordan vurderer du mulighederne for at dyrke motion/sport i dit lokalområde? Blandt alle voksne.

88 pct. af de voksne er enige/helt enige i, at der er gode stier/grønne områder/offentligt tilgængelige aktivitetspladser i lokalområdet, og en tilsvarende høj andel er trykke ved at benytte sig af dem. Det falder i høj grad sammen, således at dem, der mener, at der er gode stier i lokalområdet, også er trykke ved at bruge dem. Det betyder dog ikke, at hele 88 pct. af den voksne befolkning benytter sig af stier eller offentlige områder til motion, men som nedenstående figur illustrerer, lader anvendelsen til at være høj.

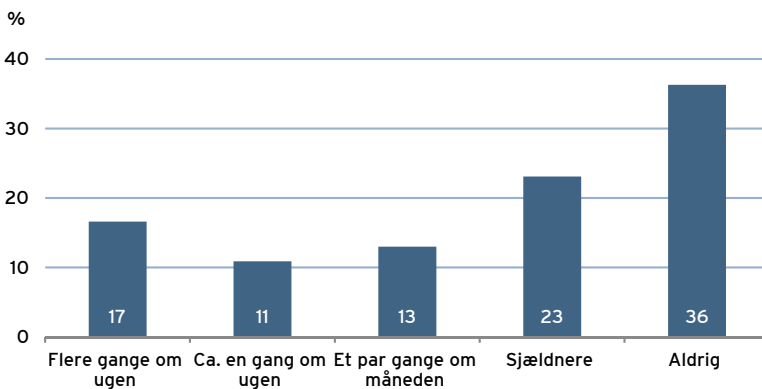
Blandt alle voksne mener cirka hver tiende, at manglende/dårlige faciliteter afholder dem fra at dyrke sport/motion i det omfang, de ønsker det, og yderligere godt en tiendedel svarer 'hverken/eller'. Med 79 pct. er det dog et klart flertal, der er uenig i, at det er faciliteternes skyld, når motivationen for idræt udebliver. Flertallet af voksne danskere mener dog på

det efterfølgende spørgsmål, at idrætsfaciliteterne har stor betydning for, om man har lyst til at dyrke sport/motion, og når den generelle tilfredshed med faciliteterne er høj, må idrætsfaciliteternes effekt på befolkningens idrætsdeltagelse overordnet siges at være positiv og invitere til aktivitet langt oftere end det modsatte er tilfældet.

Ikke desto mindre findes der grupper på mellem 20 og 25 pct., der ikke er enige i, at de har gode muligheder for at benytte lokale haller og anlæg, eller at disse ikke er egnede til de idrætter, som de ønsker at dyrke. På den baggrund kunne det være interessant i senere analyser at se nærmere på, om det drejer sig om særlige grupper i befolkningen, geografiske områder eller folk med hang til bestemte idrætsaktiviteter, der ikke tilgodeses i det eksisterende facilitetsudbud.

En type af idrætsfaciliteter, som kommuner og andre aktører har anlagt mange steder i landet i de senere år, er såkaldte motionsruter. Veje omkring i landskabet, hvor man kan løbe, gå, cykle eller noget helt fjerde, og som er etableret (opmålt eller afmærkede) i området med aktivering af lokalbefolkningen for øje.

Figur 54: Hvor ofte benytter du opmålte/afmærkede motionsstier eller ruter i by- eller landområder? Blandt alle voksne.

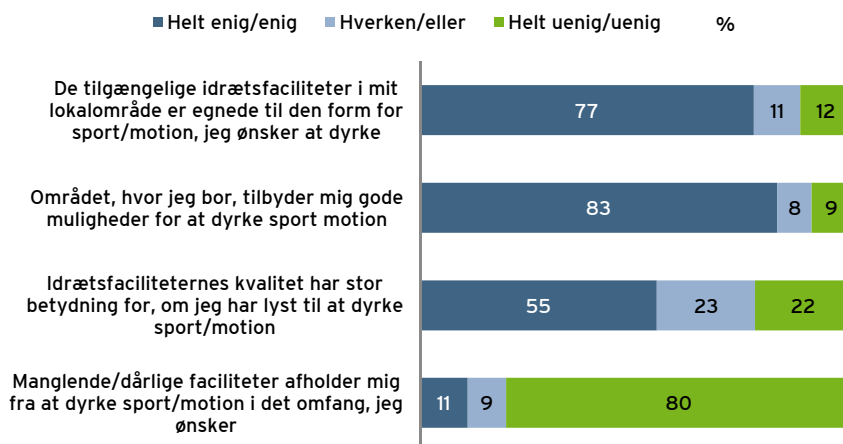

Samlet set benytter næsten to tredjedele (64 pct.) af de voksne respondenter sig af motionsruter. En del siger dog, at de benytter sådanne ruter sjældnere end et par gange om måneden. Samlet set er lige over 40 pct. af

hele den voksne befolkning aktiv på motionsruter som minimum et par gange om måneden. Kvinder i lidt højere grad end mænd og især folk over 60 år benytter sig ofte af motionsruter.

I 2007 blev børn ikke spurgt direkte om tilfredshed med faciliteter på samme vis som de voksne respondenter. I stedet blev børnene spurgt, om de ville dyrke mere sport eller motion, hvis der var bedre faciliteter i nærheden, hvilket især de unge teenagere svarede bekræftende på. I et forsøg på at komme et spadestik dybere udgjorde en række anderledes formulerede spørgsmål et redskab til en måling af børnenes opfattelse af lokalområdets faciliteter i undersøgelsen i 2011.

Figur 55: Hvordan vurderer du mulighederne for at dyrke motion/sport i dit lokalområde? Blandt alle børn.

Heraf fremgår det, at også de 7-15-årige generelt er godt tilfredse med udbuddet af faciliteter i lokalområdet. Også blandt børnene mener godt en tiendedel (11 pct.), at manglende eller dårlige faciliteter begrænser deres aktivitet, og yderligere 9 pct. svarer 'hverken/eller' på spørgsmålet. Det er alt i alt en del færre, end der i 2007 angav, at de ville dyrke mere sport/motion, hvis faciliteterne var bedre, hvilket understreger, hvorledes forskellige spørgsmålsformuleringer kan afføde forskellige svartendenser.

I 2011-undersøgelsen er flertallet (55 pct.) også enige i, at faciliteterne har stor betydning for deres lyst til at dyrke sport eller motion, og hele 83 pct. mener, at der er gode muligheder for at dyrke sport/motion i lokalområdet. Lidt færre (77 pct.) er enige i, at de lokale faciliteter egner sig til netop deres ønsker til aktivitet.

LITTERATUR

Agergaard, S. (2008). Unges idrætsdeltagelse og integration i idrætsforeninger i Århus Vest. København: Idrættens Analyseinstitut.

Bak, L., Madsen, A. S., Henrichsen, B. & Troldborg, S. (2012). Danskernes kulturvaner 2012. København: Schultz Boghandel.

Bille, T., Fridberg, T., Storgaard, S. & Wulff, E. (2005). Danskernes kultur- og fritidsvaner 2004. København: AKF Forlaget.

Bøje, C. & Eichberg, H. (1994). Idrættens tredje vej – om idrætten i kulturpolitikken. Aarhus: Klim.

Forsberg, P. (2012). Motionsløbere i Danmark – portræt af danske motionsløbere. København: Idrættens Analyseinstitut.

Holstein, B. & Madsen, M. (2003). Social arv og børns sundhed. København: Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Ibsen, B. (2004). Idrætsdeltagelse hos børn med anden kulturel baggrund end dansk, i *FOCUS – tidsskrift for idræt*, 28/4, s. 20-24. Auning: Bogforlaget DUO.

Ibsen B., Boje, T. P. & Fridberg, T. (2008). Det frivillige Danmark. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Ibsen, B., Fehsenfeld, M., Bæk Nielsen, L., Boye, A. M., Malling, R., Guldbæk Andersen, L., Lebech Jørgensen, I. M., Davidsen, R. & Sørensen, L. (2012). Idræt i udsatte boligområder. Odense: Syddansk Universitets Trykkeri.

Kulturministeriet (2009). Idræt for alle: Breddeidrætsudvalgets rapport – baggrund og analyse. København: Sangill.

Laub, T. (2012). Fremtidens frivillige foreningsliv i idrætten. København: Idrættens Analyseinstitut.

Nielsen, G. & Ibsen, B. (2008). Kommunale forskelle på børns idrætsdeltagelse – En undersøgelse af fire kommuner. København: Idrættens Analyseinstitut.

Pilgaard, M. (2008). Danskernes motions- og sportsvaner 2007. København: Idrættens Analyseinstitut.

Pilgaard, M. (2009). Sport og motion i danskernes hverdag. København: Idrættens Analyseinstitut.

Pilgaard, M. (2010). Når sport og motion bliver et spørgsmål om fysisk aktivitet, i *Forum for Idræt*, 2010/2, s. 113-128. Frederiksberg: Forum for Idræt, Historie og Samfund.

Pilgaard, M. (2012). Flexible sports participation in late-modern everyday life. Odense: Syddansk Universitets Trykkeri.

Storm, R. K. & Brandt H. H. (2008). Idræt og sport i den danske oplevelsesøkonomi – mellem forening og forretning. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

BILAG

Bilag 1: Baggrundsdata – børn

I alt blev der udsendt spørgeskemaer til 4.079 børn i alderen 7 til 15 år. Tre af dem blev aldrig modtaget hos børnene, mens 2.035 børn besvarede undersøgelsen. Det bringer den samlede svarprocent for børnene alene op på 49,9.

Disse 2.035 børn baggrundsdata vil i det følgende kort blive præsenteret og sammenlignet med data på den samlede danske befolkning (i samme alder) fra Danmarks Statistik⁷⁰.

Køn, alder og geografi

Børnene i undersøgelsen er næsten helt ligeligt fordelt mellem drenge og piger, og den lille skævhed, der er, passer godt med, at der også i befolkningen blandt de 7-15-årige er marginalt flere drenge end piger.

Køn	Pct. i undersøgelsen	Pct. i befolkningen
Dreng	50,2	51,2
Pige	49,8	48,8

Også i forhold til alder er børnene i undersøgelse helt ligeligt fordelt med en tredjedel inden for hvert treårsinterval fra 7 til og med 15 år. Igen passer denne fordeling udmærket med, hvordan børn i 7-15-års-alderen i hele befolkningen er fordelt mellem de tre aldersgrupper.

Aldersgruppe	Pct. i undersøgelsen	Pct. i befolkningen
7-9 år	33,2	32,4
10-12 år	33,7	33,3
13-15 år	33,1	34,3

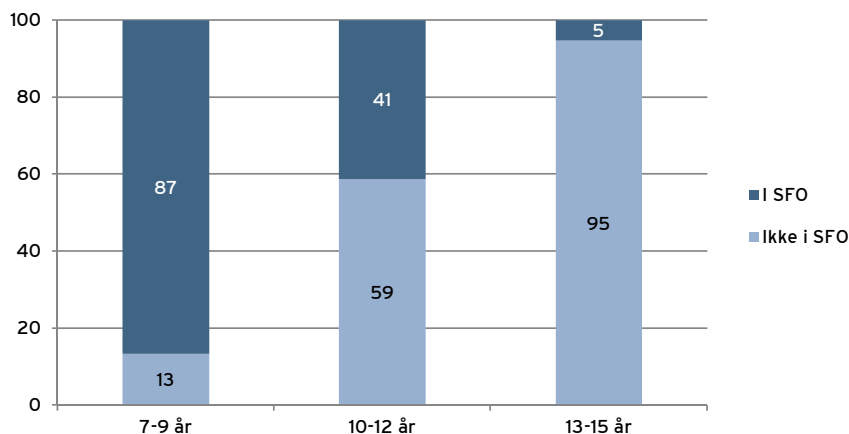
70 Baseret på tal fra 'FOLK1': 2011K4.

Ud fra data i CVR-registreret kan vi også se på, hvor børnene bor, og her ligner den geografiske fordeling af de yngste respondenter i undersøgelsen befolkningens fordeling på de forskellige regioner ganske godt.

Region	Pct. i undersøgelsen	Pct. i befolkningen
Hovedstaden	26,1	28,4
Sjælland	14,8	15,4
Syddanmark	23,7	22,2
Midtjylland	23,8	23,7
Nordjylland	11,6	10,3

Øvrige baggrundsvariable

Knap halvdelen af børnene i undersøgelsen går i skolefritidsordning (SFO) eller benytter sig af lignende tilbud efter skoletid. Flest blandt de 7-9-årige, hvor næsten ni ud af ti går i SFO og færrest blandt de lidt ældre 13- 15-årige, hvor det omvendt er lidt over ni ud af ti, der ikke går i SFO.

Langt størstedelen af børnene i undersøgelsen er født i Danmark, og det gælder også for børnenes forældre. Kun knapt 4 pct. angiver ikke selv at være født i Danmark, mens 3 pct. er født i Danmark som efterkommere af

forældre, der er født i udlandet. De få, der ikke er født i Danmark, er for de fleste af børnenes vedkommende født i Kina (sandsynligvis en del adoptivbørn heriblandt), USA, Afghanistan og Irak. Forældrene er, når de ikke er fra Danmark, som oftest født i Tyrkiet, Iran, Irak eller Tyskland.

Oprindelse	Pct. i undersøgelsen	Pct. i befolkningen
Danmark	93,2	89,5
Danmark, efterkommer	3,1	7,9
Udlandet	3,7	2,6

I befolkningen som helhed (som den så ud på dataindsamlingstidspunktet i efteråret 2011) er 3 pct. af børn mellem 7 og 15 år indvandrere og 8 pct. efterkommere af indvandrere, og som sådan er der en mindre underrepræsentation af respondenter med anden etnisk baggrund end dansk. Det er en problematik, som ofte konstateres i forbindelse med spørgeskemaundersøgelser, og som i nogle studier giver anledning til særligt at fokusere på disse grupper⁷¹.

Alt i alt er den lille underrepræsentation af efterkommere af indvandrere den eneste skævhed i datamaterialet, og den er ikke af en størrelse, der skaber grundlag for at manipulere med data i form af vægtning for bedre at tilnærme billedet i stikprøven den sande fordeling i befolkningen.

71 Det har den seneste kulturvaneundersøgelse blandt andet gjort i et studie, der også har et mindre fokus på idrætsdeltagelse. Data fra dette studie er offentliggjort i en rapport (Bak et al. 2012) og vil i 2013 blive yderligere analyseret af Idan i perspektiv af nærværende undersøgelse.

Bilag 2: Baggrundsdata – voksne

I alt blev der udsendt spørgeskemaer til 9.120 voksne danskere over 16 år. Af dem blev 46 aldrig modtaget hos adressaten, mens 3.957 besvarede undersøgelsen. Det bringer den samlede svarprocent for de voksne alene op på 43,6.

Disse 3.957 baggrundsdata vil i det følgende kort blive præsenteret og sammenlignet med data på den samlede danske befolkning (i samme alder) fra Danmarks Statistik⁷².

Køn, alder og geografi

Der er en del flere kvinder end mænd blandt undersøgelsens respondenter, også når man tager højde for tilfældige skævheder, og at der rent faktisk er en smule flere kvinder i den danske befolkning som helhed.

Køn	Pct. i undersøgelsen	Pct. i befolkningen
Mand	45,7	49,2
Kvinde	54,3	50,8

Også aldersfordelingen blandt de voksne er en smule skæv i forhold til fordelingen i den danske befolkning. Der er en underrepræsentation blandt de yngste og ældste, mens de 40-45-årige fylder noget mere i undersøgelsen, end de gør i befolkningen som helhed.

72 Baseret på tal fra 'FOLK1': 2011K4.

Aldersgruppe	Pct. i undersøgelsen	Pct. i befolkningen
16-19 år	5,4	6,4
20-29 år	8,8	14,6
30-39 år	14,7	15,9
40-49 år	25,1	18,0
50-59 år	18,1	15,9
60-69 år	17,2	15,2
70 år+	10,7	13,8

Til gengæld er respondenternes fordeling på landets fem regioner et næsten præcist billede på befolkningens faktiske fordeling.

Region	Pct. i undersøgelsen	Pct. i befolkningen
Hovedstaden	30,2	30,9
Sjælland	13,5	14,7
Syddanmark	21,8	21,4
Midtjylland	23,6	22,5
Nordjylland	10,9	10,5

Øvrige baggrundsvariable

Uddannelsesniveaut (højest gennemførte uddannelse) blandt voksne respondenter ser ud som følger. Det er ikke muligt direkte at sammenligne dette med tal fra Danmarks Statistik, da denne bruger andre kategoriseringer og kun har uddannelsesdata på personer op til og med 69 år og derfor, som ovenstående tabel illustrerer, ikke kan give et præcist billede af uddannelsesniveaut hos knap 14 pct. af befolkningen. Som erfaringer fra andre repræsentative undersøgelser også viser, lader der dog til at være en tendens, at folk med højere uddannelse er mere tilbøjelige til at svare og derfor er en smule overrepræsenterede i undersøgelsens data.

Uddannelse	Procent
Grundskole ⁷³	14,2
Gymnasium/ erhv.faglig ⁷⁴	32,1
Kort videregående ⁷⁵	9,1
Ml.lang videregående ⁷⁶	21,5
Lang videregående ⁷⁷	13,6
Anden uddannelse	3,5
Uoplyst	6,1

Som det var tilfældet blandt børnene i undersøgelsen, er der også hos de voksne respondenter en underrepræsentation af personer med anden oprindelse end dansk. Godt 95 pct. af respondenter i undersøgelsen af voksne danskeres idrætsvaner er født i Danmark af danske forældre, mens det kun gør sig gældende for knap 90 pct. i virkelighedens danske befolkning.

Oprindelse	Pct. i undersøgelsen	Pct. i befolkningen
Danmark	95,2	89,6
Danmark, efterkommer	0,4	1,1
Udlandet	4,4	9,3

Skævheden på etnicitet blandt respondenterne er det svært at veje op for i analyserne, især fordi der på spørgsmålet om eget og forældrenes oprin-

73 '8.-9.-10. klasse (grundskole)'.

74 Gruppering af 'Gymnasial uddannelse (STX, HF, HHX, HTX)', 'Erhvervsfaglig uddannelse (fx butik, kontor, håndværker, frisør, SOSU, mv.)' og 'AMU (Arbejdsmarkedsuddannelse)/specialarbejderuddannelse'.

75 'Kort videregående uddannelse under 3 år (fx datamatiker, markedsføringsøkonom, farmakonom, installatør, laborant, industriel designer, erhvervsakademi)'.

76 'Mellemlang videregående uddannelse 3-4 år (fx sygeplejerske, jordemoder, fysio-/ergoterapeut, pædagog, folkeskolelærer, journalist, diplomingeniør, bygningskonstruktør, socialrådgiver)'.

77 Lang videregående uddannelse over 4 år inkl. evt. bachelordel og alle universitetsuddannelser (fx læge, cand.merc., jurist, civilingeniør, cand.mag., cand.scient.)'.

delsesland er en del manglende svar. Det skal derfor blot konstateres, at den etniske skævhed også er til stedet i denne undersøgelse som i mange andre af dens slags, og at man derfor i lidt højere grad taler om etniske danskers idrætsvaner, når man ser på de generelle tal i analyserne.

Kulturministeriets kulturvaneundersøgelse har gjort det til en erklæret målsætning at komme bagom det etniske underskud i undersøgelsen af den danske befolknings kulturvaner, og på den baggrund er der også mulighed for at se nærmere på en række forskellige etniske minoriteters idrætsvaner på et statistisk stabilt grundlag (Bak et al. 2012). I løbet af 2013 vil Idrættens Analyseinstitut desuden benytte dette statistiske grundlag til en nærmere analyse af koblingen mellem idrætsvaner og kulturvaner, både blandt etniske danskere, indvandrere og efterkommere.

Bilag 3: Vægtning – voksne

Skævhederne i forhold til køns- og aldersfordeling kan vi gøre noget ved for at undgå, at de præger analyserne i en bestemt retning. Som vi så, har kvinder i 40'erne været væsentligt flinkere til at svare på spørgeskemaet end mænd i 20'erne, og det har gjort datagrundlaget en smule skævt, selv om undersøgelsens spørgeskema er sendt ud til næsten 10.000 tilfældigt udvalgte danskere.

For at veje op for denne skævhed vægter vi de voksnes svar på de kendte parametre køn og alder, således at besvarelsenerne fra mænd i 20'erne kommer til at fylde det, de skal, i forhold til kvinder i 40'erne (og alle andre køns- og aldersgrupper ligeså). Den sande fordeling i den danske befolkning på indsamlingstidspunktet kender vi fra Danmarks Statistik, og på den baggrund er der udregnet og inkorporeret vægte for køns- og aldersgrupperne i analyserne af de voksne danskeres motions- og sportsvaner.

Vægt	Mænd	Kvinder
16-19 år	1,14360	1,24260
20-29 år	1,96759	1,42828
30-39 år	1,23020	0,97178
40-49 år	0,80411	0,64668
50-59 år	0,99067	0,78787
60-69 år	0,93594	0,84190
70 år+	1,13847	1,44891

Helt konkret udregnes de forskellige vægte ved at dividere en given køns- og aldersgruppes andel i befolkningen med den samme gruppes andel i stikprøven. Eksempelvis udgør mænd i alderen 30 til 39 år 8 pct. af alle danskere, mens de kun udgør 6,5 pct. af undersøgelsens respondenter. Når man dividerer disse tal (inklusive en del decimaler) kommer man frem

til vægten, som tillægges de 30-39-årige mænd i undersøgelsens analyser: 1,23020.

Man kunne i vægtningen af data også se nærmere på forholdet mellem andre parametre i befolkningen og stikprøven, såsom uddannelsesniveau og bopæl. Vi har dog valgt ikke at inddrage uddannelsesniveau i vægten, dels fordi den lille skævhed i retning af overrepræsentation af højtuddannede opvejes noget, når man giver de yngste og ældste respondenter større vægt, som det er tilfældet med ovenstående. Og dels fordi der ikke findes præcis uddannelsesdata på alle i den danske befolkning (hvor Danmarks Statistik kun har data på danskere fra 15 til 69 år) eller i undersøgelsens stikprøve (hvor 241 personer slet ikke har svaret på uddannelsesspørgsmålet, og 138 har markeret at have en 'anden uddannelse'), hvorved en fornuftig vægtning, der inkluderer alle respondenterne umuliggøres.

I forhold til respondenternes bopæl rammer undersøgelsens stikprøve (både før og efter vægtning på køn og alder) virkeligheden i Danmark anno 2011 meget præcist, og der er derfor ingen grund til at komplicere vægtning af data yderligere ved at inddrage denne parameter.

Bilag 4: Facilitetsafsnittets metode

I spørgeskemaet til 'Danskernes motions- og sportsvaner 2011' og i undersøgelsen fra 2007 er børn og voksne blevet spurgt, hvilke idrætter de har dyrket regelmæssigt inden for de seneste år. For hver af disse idrætter er de desuden blevet bedt om at notere, hvilke faciliteter (gerne mere end én) de benytter sig af i forbindelse med de forskellige idrætter. Den enkelte respondent, barn som voksen, er noteret som bruger af f.eks. 'Byens parker', hvis denne som minimum inden for én idræt har noteret, at vedkommende benytter 'Byens parker'. Det betyder i praksis, at én person med sine samlede idrætsvaner godt kan benytte et stort tal forskellige faciliteter og bruge den samme facilitet i forbindelse med flere forskellige idrætter.

Der ligger nogle metodiske/tekniske problemstillinger til grund for at sammenligne absolutte procenttal mellem 2007 og 2011, som bunder i kodningen af de indkomne spørgeskemaer, som blev gennemført af Capacent Epinion i 2007 og SFI Survey i 2011.

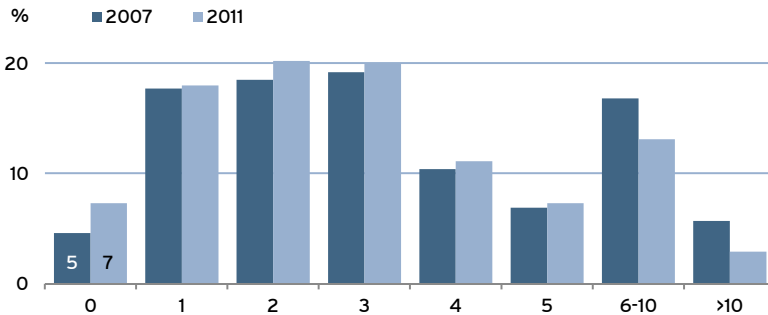
I 2007 var respondenternes svar kun registreret som 1., 2. og 3. prioritet af faciliteter, mens voksne i 2011 har sat både tal og krydser. I 2011 viser der sig således en tendens til, at mange respondenter måske har haft vanskeligt ved at forstå, hvordan de skulle udfylde spørgsmålet og derfor har sat et kryds ud fra faciliteter, de benytter, i stedet for at lave en prioritering med tal fra et til tre. Det er ikke længere muligt at undersøge, om dette også var tilfældet i 2007, hvor der i data leveret af Capacent Epinion kun er angivet tal fra et til tre. Capacent Epinion kan blot oplyse, at de ikke har oplevet nogen 'problemer' i deres behandling af data i 2007. Men det virker usandsynligt, at respondenterne har svaret uproblematisk på spørgsmålet i 2007, mens der pludselig fire år senere forekommer en del 'ukorrekte' angivelser med krydser i stedet for talprioriteringer. Spørgsmålet er formuleret identisk i de to spørgeskemaer fra 2007 og 2011.

Uden at kunne komme nærmere en forklaring på dette metodiske mysterium, viser det sig, at en sammenligning af facilitetsbrug mellem 2007 og 2011 er mulig, når man kigger på den samlede andel, der benytter en facilitet. Dvs. man kan lave en opgørelse over, hvor stor en andel af respondenterne der benytter en facilitet til en bestemt aktivitet uden blik

for, om det er første, anden, tredje prioritet eller markeret med et simpelt 'x'.

En sådan opgørelse viser kun mindre forskelle i brugen af faciliteter mellem 2007 og 2011, som det fremgår af nedenstående figur.

Antal faciliteter pr. idrætsaktiv voksen (med alle prioriteter og 'x' i stedet for tal)

Andelen af idrætsaktive i henholdsvis 2007 og 2011, som benytter de forskellige antal faciliteter ($N^{2007} = 3549$ og $N^{2011} = 3248$).

Størstedelen af de idrætsaktive i både 2007 og 2011 har noteret at anvende mellem én og tre faciliteter. Vi ser dog også, at tilbøjeligheden til at vælge mange faciliteter (6-10 eller over 10) er større blandt de aktive idrætsudøvere i 2007 i forhold til 2011. Generelt vil tallene for 2007 være en smule højere end i 2011 i kraft af, at der er lidt færre manglende svar (5 pct. i 2007 forhold til 7 pct. i 2011) og en lidt større tilbøjelighed til at vælge et højere antal faciliteter blandt de idrætsaktive.

De beskrevne forbehold for sammenligninger af facilitetsbrug mellem 2007 og 2011 er i det foregående baseret på voksne respondenter, og de samme tendenser går igen blandt børn, hvilket dog ikke vil blive illustreret yderligere her.

For yderligere at styrke sammenligningsgrundlaget mellem 2007 og 2011, er facilitetsbrugen ikke medregnet inden for de idrætter, som der kun blev spurgt ind til i 2007. For børnene drejer det sig om: 'Trampo-

lin', 'Konditionstræning', 'Spejder', 'Skak' og 'Sang/Musik'. Den eneste reelle forandring, som dette afstedkommer, er næsten udelukkende et lidt lavere brug af 'Hjemmet/ haven', på grund af en meget stor tilslutning til brug af havetrampoliner blandt børn. For de voksne er 'Pausegymnastik' og 'Konditionstræning' udeladt af undersøgelsen i 2011. Når de også trækkes ud af beregningerne fra 2007 giver det dog ingen nævneværdige forskelle, da ganske få havde angivet pausegymnastik som en egentlig aktivitetsform, og konditionstræning er en samlebetegnelse for mange andre aktiviteter.

Danskernes motions- og sportsvaner 2011

Danske børn dyrker i udpræget grad klassisk foreningsidræt i fritiden, mens voksne i stigende grad snører løbeskoene eller dyrker andre individuelle motionsaktiviteter. Generelt er stadig flere danskere idrætsaktive gennem hele livet, men der er stor forskel på, hvad, hvordan og hvor meget idræt danskerne dyrker i deres fritid i forskellige faser af livet.

På baggrund af den omfattende spørgeskemaundersøgelse 'Danskernes motions- og sportsvaner 2011' præsenterer denne grundrapport de overordnede analyser og de mest aktuelle tal og tendenser for idrætsvanerne blandt børn og voksne med gennemgående perspektiveringer til tidligere undersøgelser på både den korte og lange historiske bane.

ISBN 978-87-92120-51-9

Danish Institute for Sports Studies

IDRETTENS
ANALYSEINSTITUT

Undersøgelsen er gennemført med støtte fra:

DANMARKS IDRÆTS-FORBUND
Olympisk komite

TEAM DANMARK

Idrættens Analyseinstitut (Idan) er en uafhængig og selvejende institution under Kulturministeriet, der har til opgave at skabe overblik over aktuel, samfundsorienteret forskning på idrætsområdet.

Med dette afsæt varetager Idan en række forsknings- og analyseprojekter, både selvstændigt og i samarbejde med andre aktører på idræts- og forskningsområdet. De senere år har Idan blandt andet offentliggjort rapporter med fokus på professionel idræt, eliteidræt, kurser og uddannelse i idrætten, motionsløb, fitness-sektoren samt frivilligt foreningsliv. Idans nyhedsbreve, rapporter og analyser kan hentes på www.idan.dk.

I 2007 gennemførte Idan den hidtil mest omfattende undersøgelse af danskernes deltagelse i sport og motion, 'Danskernes motions- og sportsvaner 2007'. Forskningen i tendenserne i danskernes idrætsvaner er siden løbende udviklet og blandt andet videreført og opdateret med udgivelsen af denne grundrapport baseret på en omfattende spørgeskemaundersøgelse fra 2011.

TRYGVE BUCH LAUB
har siden februar 2011
arbejdet på Idrættens
Analyseinstitut som
analytiker og har i den

egenskab tidligere stået bag rapporten
'Fremtidens frivillige foreningsliv' om udfordringerne og perspektiverne i den frivilligt organiserede idræt.

TRYGVE BUCH LAUB er sociolog fra Københavns Universitet med en tillægsuddannelse i journalistik/faglig formidling fra Danmarks Medie- og Journalisthøjskole i Aarhus.